

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ,
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΥΡΓΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Ντοκιμαντέρ με θέμα:
«Κρητική παράδοση»**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ:
ΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΦΑΡΣΑΡΗ ΕΙΡΗΝΗ**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΚΑΡΑΚΙΤΣΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ**

Πύργος, 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....σελ.1	σελ.1
2. ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....σελ.2	σελ.2
3. ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....σελ.3	σελ.3
4. ΕΙΣΑΓΩΓΗσελ.4	σελ.4
5. ΠΡΟΠΑΡΑΓΩΓΗ-ΘΕΜΑ-ΔΟΜΗ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ.....σελ.5	σελ.5
6. ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ.....σελ.6	σελ.6
7. ΧΘΕΣ & ΣΗΜΕΡΑ.....σελ.13	σελ.13
8. ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ.....σελ.16	σελ.16
9. ΣΕΝΑΡΙΟ.....σελ.23	σελ.23
10. SHOT LIST.....σελ.33	σελ.33
11. ΠΑΡΑΓΩΓΗ.....σελ.34	σελ.34
12.SHOOTING SCHEDULE.....σελ.35	σελ.35
13. ΜΟΝΤΑΖ.....σελ.42	σελ.42
14. ΜΕΤΑΠΑΡΑΓΩΓΗ.....σελ.42	σελ.42
15. ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ADOBE PREMIERE CS3.....σελ.42	σελ.42
16. TRAILER.....σελ.50	σελ.50
17. ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ.....σελ.52	σελ.52
18. ΕΞΑΓΩΓΗ & ΔΙΑΜΟΙΡΑΣΗ ΥΛΙΚΟΥ.....σελ.63	σελ.63
19.ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ#1.....σελ.66	σελ.66
20.ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ#2.....σελ.74	σελ.74
21.ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ#3.....σελ.83	σελ.83
22.ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ.93	σελ.93
23. LINKS.....σελ.94	σελ.94

Πρόλογος

Γεια σας,

Είμαστε ο Δημήτρης Στεφανάκης και η Ειρήνη Φαρσάρη και αυτή εδώ είναι η πτυχιακή εργασία μας με θέμα της την παράδοση της Κρήτης. Με μεγάλη μας χαρά προτείναμε αυτό το θέμα και χαρήκαμε ακόμα πιο πολύ όταν μας ανατέθηκε επισήμως για το λόγο ότι τυχαίνει να είμαστε και οι δυο από την Κρήτη. Επομένως, μας καθιστά υπευθύνους για την προβολή του γνωστικού αντικείμενου της παράδοσης σε εσάς.

Η προσέγγιση έγινε με ευκολία γιατί η παράδοση είναι τρόπος ζωής. Μεγαλώσαμε με αυτή, την διατηρούμε ακόμα και είμαστε υπερήφανη γι' αυτή. Ένα μεγάλο “ευχαριστώ” στους γονείς, συγγενείς και φίλους που έβαλαν ένα λιθαράκι σε αυτή την εργασία. Είδαν με θετικό μάτι αυτή την προσπάθειά μας και μας ενθάρρυναν να συνεχίσουμε και να ολοκληρώσουμε αυτό το βίντεο.

Ευχαριστούμε θερμά:

την Κα Ειρήνη Τζανάκη
την Κα Σοφία Φαρσάρη
την Κα Κων/να Κασσή
τον κο Κώστα Λαγουδάκη
τον κο Χαρούλη Μανώλη
τον κο Σφακιανάκη Μανώλη
την ταβέρνα «Ονήσιμος» στα Πεζά Ηρακλείου
τους μουσικούς, τους χορευτές, και όλους όσους βοήθησαν γι' αυτή την παραγωγή.

Πηγή εικόνας <http://www.krassanakis.gr/mantinades.files/crete.gif>

Περίληψη

Αποτελεί ένα ντοκιμαντέρ που πραγματεύεται την παράδοση της Κρήτης με αναφορές σε σημαντικές προσωπικότητες της Κρήτης. Προβάλλει την καλαισθησία του τόπου τα ήθη και τα έθιμα μέσα από την καθημερινότητα. Τονίζει την ανθρωπιά και την συνεργασία. Δημιουργεί αίσθημα χαλάρωσης και προκαλεί δέος σε όσους δεν κατάγονται απ' το νησί της μεσόγειου.

Η μαντινάδα της στιγμής έχει μεγάλη άξια
γιατί την λέει η καρδιά και όχι τα βιβλία.

Τα ήθη και τα έθιμα ε' τούτου 'νου του κόσμου
αίμα είναι και τρέχουνε στη φλέβα κάθε ανθρώπου.

Οι λέξεις κάμουνε γιορτή, κρατεί για μια 'βδομάδα,
ο λόγος μπήκε σε χαρτί, γίνηκε μαντινάδα.

Μια εκτενής περιήγηση 50' από την ανατολή στη δύση και απ' το βορά στο νότο. Η λεβεντογέννα Κρήτη αδέκαστη απέναντι στο πέρασμα του χρόνου διατηρεί την ομορφιά της, το ήθος της ανά τους αιώνες. Από τους γηραιότερους στα νεογνά, οι απανταχού Κρητικοί είναι ενωμένοι και πάντα πρόθυμοι να τιμήσουν την παράδοση και την πατρίδα. Το βίντεο που φτιάξαμε περιλαμβάνει τις πιο απλές στιγμές ενός χωρικού, την νοοτροπία ζωής, την αναπόσπαστη συντρόφια που προσφέρει η μουσική και οι μαντινάδες, άλλα και τα κειμήλια του τόπου συνυφασμένα πάντα με την παράδοση. Μεγάλο μέρος του βίντεο είναι ντυμένο με αφήγηση που πληροφορεί τον θεατή και επεξηγεί την ιστορία της παράδοσης. Η περιήγηση ξεκινά απ' τα Χάνια και φτάνει στην Σητεία, αναδεικνύοντας κάθε κομμάτι της Κρήτης. Τα πλανά εναλλάσσονται με τέτοιο τρόπο ώστε δώσουν την εντύπωση μιας ροής μέσα στο βίντεο.

Η μουσική είναι το κυρίαρχο χαρακτηριστικό του Κρητικού, με αυτή γλεντά με αυτή πονά. Η Παράδοση στηρίζεται στην φύση, στην ανθρωπινή υπάρξει και στην δύναμη της δημιουργίας. «Η Διαχρονική άξια της έχει θρέψει γενιές και γενιές» μας λέει χαρακτηριστικά ο Μανώλης Χαρούλης. «Δεν θα χαθεί ποτέ» μας εξιστορεί ο Κωστής Λαγουδάκης.

Το ντοκιμαντέρ αυτό είναι βασισμένο σε πραγματικά γεγονότα. Κατοχυρωμένο από συνεντεύξεις λογίων και σοφών ανθρώπων, ανθρώπων του μόχθου άλλα και των πολιτιστικών-λαογραφικών συλλογών του νησιού.

Εισαγωγή

Τα υλικά και πνευματικά πατροπαράδοτα ήθη και έθιμα, και οι αρχαίες συνήθειες δημιουργούν μια ανεξίτηλη πολιτιστική οντότητα της Κρητικής παράδοσης. Στις μέρες μας μπορεί να μην γίνονται θυσίες προς το Δωδεκάθεο, όμως με την ίδια ευλάβεια και πιστή τιμάμε τους Αγίους και προστάτες της εκκλησίας μας διοργανώνοντας θρησκευτικές γιορτές και πανηγύρια. Οι αναρίθμητες γιορτές και τα πανηγύρια που αναβιώνουν πανάρχαια έθιμα από γωνιά σε γωνιά πάνω στο νησί είναι ο καθρέπτης της συνεχείας της παράδοσης. Μπορεί οι νεολαία να μην τηρεί κατά βάση την παράδοση όμως πάντα θα συμμετάσχουν με αστείρευτο κέφι και τιμή σε αυτές. Πέρα από τα έθιμα που έχουν να κάνουν με τις κοινωνικές σχέσεις των κατοίκων, όπως π.χ. ο γάμος

Για τους Κρητικούς οποιοδήποτε γεγονός είναι αφορμή για γλέντι. Ο Κρητικός χαίρεται, πονά, αγαπά γιορτάζοντας. Πρωταγωνιστής της γιορτής αυτής δεν είναι πάρα το Κρητικό τραγούδι και το στολίδι της Κρητικής μουσικής η μαντινάδα. Η θεματολογία της μαντινάδας ποικίλει ανάλογα με την περίσταση. Άλλοτε μπορεί να αναφέρεται στον οικοδεσπότη, την παρέα, την ομορφιά την λεβεντιά, την αγάπη, το θάνατο. Οι Κρητικοί είναι εξοικειωμένοι με όλα τα πιθανά γεγονότα που μπορούν να συμβούν στην ζωή δημιουργούν και το αντίστοιχο μεγάλο ξεφάντωμα. Κάθε μαντινάδα συνοδεύεται με έναν ήχο μια μουσική, άλλες δίνουν ρυθμό και όρεξη για χορό κι άλλες απλά γροίκιούνται.

Το ντοκιμαντέρ είναι αφιερωμένο στην Κρητική παράδοση, όπως προαναφέραμε είναι μια βιώσιμη πολιτιστική οντότητα. Σκοπός της παράδοσης είναι να θυμούνται οι παλιοί και να μαθαίνουν οι καινούργιοι. Στολίδι και με γεμάτο ιστορίες και θρύλους το βουνό Ψηλορείτης αγκαλιάζει Ρέθυμνο και Ηράκλειο. Απ' αρχής του κόσμου πολύ τραγουδισμένο και συνυφασμένο με την ζωή του Κρητικού. Απ' τα όρη μέχρι και τις πόλεις του νησιού συναντάμε την παράδοση. Στα όρη γνωρίζοντας την αγροτική- κτηνοτροφική ζωή, ενώ στις πόλεις τις γεύσεις της κρητικής κουζίνας. τα λαογραφικά στοιχεία από γωνιά σε γωνιά πάνω στο νησί μαρτυρούν πόσο μερακλήδες είναι οι Κρητικοί.

Πηγή εικόνας http://www.erotokritos.gr/img/image_3050.jpg

Θέμα

Ντοκιμαντέρ: «Κρητική παράδοση»

Δομή Πτυχιακής

Προπαραγωγή

Η ιδέα

Η δημιουργία ενός ντοκιμαντέρ συλλέγοντας πολύτιμες πληροφορίες γύρω από τη παράδοση της Κρήτης με σκοπό να παρουσιαστούν τα υλικά και πνευματικά πατροπαράδοτα στοιχεία, τα ήθη και έθιμα, οι αρχαίες συνήθειες, που συνθέτουν τη λαϊκή παράδοση της Κρήτης με σκοπό ν' αναδειχθεί σε μια σύγχρονη πολιτιστική οντότητα. Δίνοντας έμφαση σε αυτό το σύγχρονο λαϊκό πολιτισμό της Κρήτης ,Μέσα από μια εκτενή παρουσίαση διάρκειας 50 λεπτών της πλούσιας λαϊκής Κρητικής παράδοσης, Είναι απαραίτητο να πάρετε συνεντεύξεις από άτομα τα οποία έχουν σχέση με την Κρήτη και συνεχίζουν ακόμα και σήμερα να διατηρούν τις αρχαίες παραδόσεις της.

Ο σκοπός

Η Παρουσίαση της Κρητικής παράδοσης. Δίνοντας έμφαση σε αυτό το σύγχρονο λαϊκό πολιτισμό ,μέσα από μια εκτενή παρουσίαση διάρκειας 50 λεπτών βίντεο της πλούσιας λαϊκής Κρητικής παράδοσης, αφουγκράζοντας τα άτομα, τα οποία έχουν σχέση με την Κρήτη και συνεχίζουν ακόμα και σήμερα να διατηρούν τις αρχαίες παραδόσεις της..

Πηγή εικόνας http://kritikiparadosi.gr/site/kritikiParadosi_logo.png

Τι είναι ντοκιμαντέρ

Το ντοκιμαντέρ ή το τεκμήριο φιλοδοξεί να παρουσιάσει πληροφορίες βασισμένες στην πραγματικότητα για τον κόσμο εκτός της ταινίας. Συνήθως παρουσιάζονται ως τέτοια δηλαδή «ντοκιμαντέρ»- με αυτήν την ετικέτα- πράγμα που μας οδηγεί στην υπόθεση ότι τα πρόσωπα, και τα μέρη, τα γεγονότα και οι πληροφορίες που προβάλλονται είναι αληθινά και αξιόπιστα. Το ντοκιμαντέρ παρουσιάζει το υλικό του:

1. Με καταγραφή των γεγονότων, όπως συμβαίνουν στην πραγματικότητα.
2. Με διαγράμματα
3. Με χάρτες και οπτικά βοηθήματα
4. Με σκηνοθετημένα γεγονότα (δραματοποίηση) προκειμένου να τα καταγράψει η κάμερα.
5. Μη σκηνοθετημένα γεγονότα, που καταγράφει η κάμερα.

6. Στα ντοκιμαντέρ υπάρχει και είναι αποδεκτή ως ένα βαθμό η σκηνοθετική παρέμβαση κυρίως σε ότι αφορά την επιλογή του χώρου , του φωτισμού και το μοντάζ. Οι σκηνοθετημένες σκηνές λειτουργούν ως ενισχυτικές της αληθοφάνειας του ντοκιμαντέρ.

Για παράδειγμα στο ντοκιμαντέρ που αφορά την κρητική παράδοση, ο σκηνοθέτης επέλεξε να παρουσιάσει στο κάδρο του, τα λαογραφικά μουσεία, την κρητική μουσική, διαφόρους τεχνίτες στο εργαστήρι τους να μας μιλούν για την παράδοση, αλλά και καθημερινούς ανθρώπους που μιλούν για τα βιώματα τους ως γνήσιοι κρητικοί.

Φυσικά ένα ντοκιμαντέρ μπορεί να μην είναι αξιόπιστο. Αυτό δεν συνεπάγεται ότι είναι ταινία μυθοπλασίας, απλά είναι ένα αναξιόπιστο, ανακριβές και παραπλανητικό ντοκιμαντέρ. Μέσα από το θέμα που παρουσιάζει ένα ντοκιμαντέρ μπορεί να πάρει θέση , να εκφράσει γνώμη, να προτείνει λύση σε κάποιο πρόβλημα.

Στόχος του είναι να διαμορφώσει μια γνώμη το κοινό, να πείσουν τον θεατή γι' αυτό που προβάλλει.

Οι τύποι του ντοκιμαντέρ με βάση το υλικό που χρησιμοποιούν και τον τρόπο που κινηματογραφούν :

1. Ταινία έτοιμου υλικού
2. Προϊόν συναρμολόγησης εικόνων από αρχειακές πηγές
3. Βασισμένο σε συνεντεύξεις
4. Ντοκιμαντέρ που καταγράφει ένα γεγονός εν εξελίξει καθώς αυτό συμβαίνει
5. Συνθετικός τύπος-αρχειακό υλικό & συνεντεύξεις- γυρίσματα.
6. Βιογραφίες

Κάθε ντοκιμαντέρ πρέπει να έχει άποψη. Μέσα στο ντοκιμαντέρ πρέπει να γίνει ξεκάθαρο στον θεατή ποιος είναι ο σκοπός του. Ένα ντοκιμαντέρ οφείλει να παρουσιάσει μια αντικειμενική , πολύπλευρη άποψη των παραδόσεων και των προβλημάτων του θέματος που διαπραγματεύεται. Εν συνεχεία να δώσει λύσεις προσδοκώντας το μέλλον. Η άποψη είναι σημαντικό στοιχείο, είτε το προετοιμάζεται για ένα μικρό σταθμό με λίγα χρήματα είτε για ένα δίκτυο με μεγάλο προϋπολογισμό. Το ντοκιμαντέρ μπορεί να δημιουργηθεί χωρίς να υπάρχουν πολλά μέσα εξοπλισμού.

Πρώτα από πρέπει να αποφασίσουμε για το θέμα.

Μετά να προσδιορίσουμε τον στόχο. Ο στόχος του ντοκιμαντέρ είναι: η παρουσίαση των πληροφοριών με άμεσο, χωρίς προκαταλήψεις τρόπο, η παρουσίαση της κρητικής παράδοσης, τα ήθη και έθιμα. Ο ρόλος της στο πέρασμα των χρόνων. Ο παράγωγος αποφάσισε να πάρει συνεντεύξεις από κάτοικους του νησιού, λογίους και καλλιτέχνες, συνδυάζοντας τις γνώμες τους .

Το επόμενο βήμα είναι η καταγραφή του υλικού. Το αντικείμενο και ο στόχος διευκρινίστηκαν περαιτέρω και με βάση τα ευρήματα που προέκυψαν από την έρευνα επιλέχθηκαν συγκεκριμένες συνεντεύξεις- κάτοικους για την άποψη τους για την παράδοση και καλλιτέχνες για την πρόσφορα τους σε αυτήν. Μια ανάλυση του σεναρίου προσδιόρισε τα αδύνατα σημεία, τα οποία είτε δεν παρουσίαζαν αρκετές είτε έδιναν πάρα πολλές πληροφορίες. Η έρευνα και η προσθήκη υλικού είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του τελικού σεναρίου.

Δομή

Επιλέξτε προσεκτικά από το σύνολο του υλικού που έχετε καταγράψει, κάποιες σύντομες δηλώσεις των ατόμων που σχετίζονται με το θέμα και έπειτα παρουσιάστε τις αμέσως ώστε

να προσελκύσετε το ενδιαφέρον και την προσοχή του κοινού. Ο λόγος πρέπει να είναι σαφής. Γνωστοποιείτε τα θέματα από την αρχή. Η αγωνία είναι απαραίτητο συστατικό στο ντοκιμαντέρ. Η αγωνία μπορεί να δημιουργείται κατά την αποκάλυψη των κινήτρων, των συναισθημάτων και των στάσεων των ατόμων ακόμα κι αν το γεγονός έχει ήδη αναφερθεί. Οι δημιουργοί πρέπει να είναι πλήρως ενημερωμένοι για τις τεχνικές παρουσίασης του θέματος μέσω του ντοκιμαντέρ : η εναλλάξ παρουσίαση δυο ή περισσότερων σκηνών και δυο ή περισσότερων ατόμων, οι όποιοι ακολουθούν παράλληλες πορείες ως προς το χρόνο και τις ενέργειες. Παρουσιάζονται διάφορες φυσικές και συναισθηματικές καταστάσεις με ολοένα και εντονότερο το δραματικό στοιχείο έως ότου επιτευχθεί μια κλιμάκωση. Απαραίτητο είναι να υπάρχει ροή στην δράση ενισχύοντας έτσι την αγωνία του κοινού που παρακολουθεί το ντοκιμαντέρ. Όταν στο σενάριο αναφερθούν όλα τα συμβάντα, ο παράγωγος δεν πρέπει να σταματήσει εκεί την δράση. Το σενάριο πρέπει να υπονοεί, μέσω των συνεντεύξεων και της αφήγησης ότι υπάρχουν κι άλλα πράγματα που μπορεί να ανακαλύψει το κοινό. Μετά την εκπόνηση του σεναρίου, μπορείτε να δώσετε συνέχεια και να προεκτείνετε το θέμα.

Μίνι ντοκιμαντέρ

Όπως μάρτυρα η ονομασία του, εδώ έχουμε να κάνουμε με ένα είδος ντοκιμαντέρ, το μίνι ντοκιμαντέρ. Έχει να κάνει ξεκάθαρα με την διάρκεια του. Ο RON BLAY πιστεύει ότι τα στάνταρτ ντοκιμαντέρ και μίνι ντοκιμαντέρ είναι κατά βάση τα ίδια με εξαίρεση την εμφανή διαφορά: η εκπομπή μεγαλύτερης διάρκειας σου δίνει το χρόνο να παρουσιάσεις πληροφορίες και να αναπτύξεις ιδέες. Στο μίνι ντοκιμαντέρ η λογική εργασίας είναι η ίδια. Οι περισσότεροι συγγραφείς προετοιμάζουν το προσχέδιο τους χρησιμοποιώντας ίδια χρονολογική διαδικασία.

Εξαιτίας των πολυάριθμων θεμάτων που είναι αναγκαία για μια σειρά και του περιορισμένου χρόνου που διατίθεται για την παραγωγή τους. Πρέπει να προσέξουμε να μην ξεφύγουμε από το θέμα, να μην επαναλάβουμε υλικό που προϋπάρχει ήδη στα ΜΜΕ. Να τοποθετήσετε όλες τις πληροφορίες που συλλέξατε. Με αυτό τον τρόπο να διαμορφώσετε την άποψη του ντοκιμαντέρ.

Πέραν του σεναρίου-ειδικά θέματα

Πολλοί θεωρητικοί του κινηματογράφου υποστηρίζουν ότι το ντοκιμαντέρ θα πρέπει να επικοινωνεί κοινωνικές ιδέες και αξίες και να συμβάλλει στις αλλαγές των κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών. Με αυτή την έννοια μπορούμε να μπούμε στην πολιτική πλευρά που χαρακτηρίζει όλο τον κινηματογράφο, που είναι, όμως, πιο έκδηλη στο ντοκιμαντέρ, αφού αυτό έχει πιο στενή σχέση με την πραγματικότητα. Θέλω να πω ότι κάθε έργο τέχνης, συμπεριλαμβανομένων και των ταινιών, είναι μια μετάφραση ή μια ελεύθερη απόδοση της πραγματικότητας. Ο βαθμός ελευθερίας, κατά συνέπεια και η παραποίηση, περισσότερο ή λιγότερο, της πραγματικότητας, μας δίνει τις διαφορετικές βαθμίδες που κατηγοριοποιούνται ως εξής: κάνουμε ένα νοητό ταξίδι από τη ρεαλιστική στη χαοτική αφήγηση, περνώντας από την ποιητική απόδοση της πραγματικότητας. Σαν τελικό προϊόν έχουμε μια πρόταση του δημιουργού που έχει να κάνει τόσο με την αναφορά μιας κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης όσο και με τις αλλαγές που προτείνει πάνω σε αυτή. Αυτή είναι όμως μια καθαρά πολιτική διεργασία που ελλοχεύει σε κάθε καλλιτεχνικό έργο.

Με τον ίδιο ακριβώς τρόπο, στο κινηματογραφικό ντοκιμαντέρ έχουμε αυτή τη «θεώρηση της πραγματικότητας», σύμφωνα με το Grierson, και την πρόταση για κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές, σε μια κοινωνία, σύμφωνα με άλλους θεωρητικούς.

Αν συνδυάσουμε τα δύο αυτά χαρακτηριστικά του κινηματογραφικού ντοκιμαντέρ, τότε θα καταλάβουμε ότι διαφέρει από το τηλεοπτικό στο ότι δεν είναι μια απλή αναφορά, αλλά μια δημιουργία καλλιτεχνική που έχει τις ρίζες της σε ένα πραγματικό γεγονός.

Οποιοδήποτε αληθινό γεγονός που έχει καταγράψει αποτελεί ντοκιμαντέρ. Ας πάρουμε τώρα μια άλλη παράμετρο. Ας θεωρήσουμε ότι η τέχνη δεν είναι τίποτε άλλο από μια μετωνυμία της πραγματικότητας. Αυτό, λοιπόν, που βλέπουμε και ζούμε καθημερινά, σε ένα περίπατο, στη δουλειά μας και σε οτιδήποτε άλλο κάνουμε δεν είναι παρά μικρά αφηγηματικά κομμάτια που έχουν τις ρίζες τους σε διαφορετικά είδη τεχνών. Στα μάτια μας -και γενικά στις αισθήσεις μας- παρουσιάζονται σε μια ενιαία αφήγηση.

Το θέατρο, ο κινηματογράφος, ο χορός, η φωτογραφία, η λογοτεχνία, η γλυπτική, η ζωγραφική, η αρχιτεκτονική, η μουσική κ.λπ. δίνουν τα θραύσματα της αφήγησης που μπορούμε να τα αναγνωρίσουμε είτε στις συμπεριφορές του ανθρώπου, στις κινήσεις, στη συνομιλία του κ.ά., είτε στις δημιουργίες του, όπως αυτές τις βλέπουμε είτε σε διαφορετικά άτομα είτε σαν καταναλωτικά προϊόντα είτε σε εκθέσεις τέχνης⁴, τα βλέπουμε και εισπράττουμε το αφηγηματικό τους περιεχόμενο, συνειδητά ή ασυνείδητα.

Το τρίγωνο μυθικό-στοιχείο-πραγματικότητα-αντίληψη του αφηγηματικού μέρους είναι μια λειτουργία που γίνεται συνέχεια, είτε το επιδιώκουμε είτε όχι, μέσα στον ανθρώπινο ψυχικό κόσμο.

Αυτός ο συνδυασμός των τεχνών μας προσφέρεται κάθε στιγμή. Είναι πολύ λογικό, λοιπόν, να δεχτούμε το καλλιτεχνικό μας δημιούργημα να ακολουθεί, λίγο ή πολύ, αυτή τη λειτουργία. Ο Ενιαίος Παραστατικός Χώρος (Performance) είναι ο μόνος τρόπος να αντιληφθούμε αυτό που γίνεται, το τεκταινόμενο ή το γεγονός, με τις συνδέσεις του από το παρελθόν, άρα με το μυθολογικό του φορτίο, μέσα στο οποίο υπάρχει ένα μέρος της δικής μας ιστορίας ή του βιώματος, αλλά και να μπορέσουμε να δούμε την πορεία του στο μέλλον. Η αφήγησή μας πλέον γίνεται πιο προσωπική, εμπλεκόμαστε σε ενεστώτα χρόνο, γίνεται κατανοητή από ειδήμονες ή μη, είναι τέχνη που ενώνει το λόγο, δεν το διαιρεί και δεν τον αποξενώνει.

Με αυτή την έννοια, το κινηματογραφικό ντοκιμαντέρ μπορεί να μπει πολύ βαθιά στον εικαστικό χώρο. Για παράδειγμα οι εξαιρετικές δουλειές του Artavazd Pelechian, κινηματογραφιστή από την Αρμενία, αλλά και οι ανθρωπολογικές μελέτες του Jean Rouch, όπως έχουν αποτυπωθεί στον κινηματογράφο, έχουν πολλά να μας πουν για ένα μεγάλο κεφάλαιο του κινηματογραφικού ντοκιμαντέρ, το οποίο μπαίνει μέσα βαθιά σε αυτό που ονομάζουμε κινηματογράφο τέχνης.¹

Storyboard

Αφού έγινε η ανάθεση του θέματος, υπήρξαν αρκετές συναντήσεις για την δημιουργία του τελικού πλάνου, ως οδηγού κινήσεων. Το αρχικό πλάνο περιελάμβανε τα παρακάτω.

Οδηγός κινήσεων

1. Το πλάνο θα περιλαμβάνει την ιδέα..
2. Από ποιους θέλουμε να πάρουμε συνέντευξη.
3. Που θα αναφερθούμε..
4. Εάν θα ξεκινήσουμε με χρονολογική σειρά.
5. Εάν θα ξεκινήσουμε χωρίζοντας σε ενότητες το ντοκιμαντέρ.

6. Που θα δώσουμε έμφαση ή εάν θα τα παρουσιάσουμε όλα εξίσου το ίδιο.

Γενική καταγραφή περιεχομένου

1. Επίσκεψη στις πόλεις και τα χωριά του νησιού
2. Ηχογράφηση αφηγηματικών ενοτήτων
3. Πραγματοποίηση συνεντεύξεων (με χωρικούς, καλλιτέχνες και λογίους)
4. Οργάνωση χώρου & σκηνικού- γυρίσματα

Αρχικό πλάνο

1. Αφήγηση
2. Διατροφή- Παραδοσιακά προϊόντα
3. Ήθη & Έθιμα
4. Η ιστορία της μαντινάδας
5. Παραδοσιακοί χοροί
6. Συνεντεύξεις
7. Αρχαιολογικοί χώροι
8. Πόλεις

Αρχικό πλάνο ντοκιμαντέρ (Αναλυτικά)

Μαντινάδα: Μαύρο 2-3'', ασπρόμαυρο πλάνο (Αφήγηση 5') με Κνωσό (αρχαιολογικοί χώροι: μουσείο φυσικής ιστορίας, αρχαιολογικό μουσείο, λαογραφικό μουσείο, κέντρο Ηρακλείου, Κνωσός, Ανώγεια, ταφή Βενιζέλου)

Πεζά Ηρακλείου: κος Λαγουδάκης & Μικρή εισαγωγή (10') σύμφωνα με τον Κώστα Λαγουδάκη

Ερωτήσεις προς κο Κωστή Λαγουδάκη

1. “κε Λαγουδάκη , η παράδοση της Κρήτης διατηρήθηκε επί εποχή πολέμου;”
2. “Εσείς ο ίδιος διατηρείτε την παράδοση;”
3. “Γνωρίζετε κάποιο μουσικό όργανο;”
4. «Χορεύετε;»
5. (Προσωπικές μαντινάδες ενδιάμεσα)

Ιστορία της μαντινάδας: τρόπος ζωής και εξύμνηση των παθών (5').Μικρή αναφορά στην βεντέτα (2')

Λιομάζωμα-τρύγος: πλανά από χωριά (Πεζιά κλπ.), τρόπος ζωής.

Πλανά σε αφήγηση: σύγκριση με το σήμερα (10')

Παραδοσιακοί χοροί, γλέντια, προικιά (αργαλειός), δημιουργία μουσικών οργάνων, στιβανιών, σαρίκι...

Χειροτεχνία (15')

Ερωτήσεις προς κος Μανώλη Χαρούλη

1. “Τι είναι για εσάς παράδοση;”
2. “Εσείς τηρείτε την παράδοση;”
3. “Η τέχνη για εσάς είναι παράδοση;”
4. “Τα έργα σας μιλούν για την παράδοση; Η έμπνευση προέρχεται από αυτή;”
5. “Τι πρέπει να έχει ένας Κρητικός στο σπίτι του; Πως βλέπετε την σημερινή ζωή; Η τέχνη θα μας βγάλει από την κρίση;”
6. “Μιλήστε μας για τα έργα σας”/ Ξενάγηση στην έκθεσή του...

Λόγω αντιμετώπισης συγκεκριμένων προβλημάτων, κάποια από τα αρχικά σχέδια δεν υλοποιήθηκαν και άλλαξαν εντελώς την ροή του βίντεο.

Η τελική του μορφή είναι...

1. Συνέντευξη από τον κο Λαγουδάκη
2. Συνέντευξη από τον κο Χαρούλη
3. Συνέντευξη από την Ειρήνη Τζανάκη
4. Αφήγηση
5. Προβολή πόλεων του νησιού
6. Κρητικά γλέντια
7. Ήθη & Έθιμα
8. Διατροφή & Τρόπος ζωής
9. Μουσική

Ερωτήσεις προς Ειρήνη Τζανάκη

1. Μιλήστε μας επιγραμματικά για την ιστορία της Κρήτης;
2. Τι είναι παράδοση και Ποια η σημασία αναβίωσης της παράδοσης;
3. Πείτε μας λίγα λόγια για την Κρητική παράδοση;
4. Κρήτη έχει μουσική παιδεία; Τι είναι τα ριζίτικα τραγούδια;
5. Η βεντέτα έχει στερήσει πολλές ζωές. Πως την αντιλαμβάνεται η κοινωνία του νησιού; Συνεχίζει έως σήμερα να υπάρχει το φαινόμενο αυτό;

Ριζίτικα τραγούδια

Αρχικά, τα ριζίτικα τραγούδια τα τραγουδούσαν μονάχα στην Δυτική Κρήτη και πιο συγκεκριμένα στα ορεινά χωριά του νησιού. Τα θέματα τους είναι η ανδρειοσύνη, η αγάπη, η φύση, η φιλοξενία, η αγάπη για την ελευθερία.

«Σε ψηλό βουνό
Σε ριζικό γαράκι
Κάθετ' ένας αϊτός
Βρεγμένος, γιονισμένος
Ο καημένος και παρακαλεί
Τον ήλιο ν' ανατείλει»

Τα ριζίτικα τραγούδια είναι δημιουργήματα ενός αδούλωτου και περήφανου λαού. Δεν είναι προϊόντα στιγμιαίας έκφρασης μιας συναισθηματικής κατάστασης, αλλά μακραίωνης παράδοσης. Έχουν άμεση σχέση με το ακριτικό τραγούδι της Βυζαντινής εποχής. Οι μαντινάδες και τα ριζίτικα τραγούδια είναι χαρακτηριστικά δείγματα της κρητικής διαλέκτου. Η κρητική διάλεκτος έχει πλούσιο δικό της λεξιλόγιο. Σημείωσε μεγάλη πρόοδο στην λογοτεχνία. Επηρέαστηκε σε μεγάλο βαθμό από την ιταλική λογοτεχνία. Ο συνδυασμός αυτός χάρισε πολλά λογοτεχνικά, θεατρικά έργα. Όπως τον ήταν ο Ερωτόκριτος του Βιτσέντζου Κορνάρου. Τα ριζίτικα τραγούδια δε χορεύονται τραγουδιούνται σε 32 μελωδίες. Τα ριζίτικα τραγούδια είναι τραγούδια της τάβλας και της στράτας. Της τάβλας τραγουδιούνται σε πολλές μελωδίες, ενώ της στράτας είναι πάνω σε ένα σκοπό. Τραγουδιούνται ομαδικά – χορωδιακά, ή αρχικά άδεται ένα ημιστίχιο από έναν τραγουδιστή και κατόπιν αυτό επαναλαμβάνεται χορωδιακά από την παρέα ενώ αρκετά ριζίτικα είναι ιδιόμελα με δικές τους μελωδίες. Ένα ριζίτικο τραγούδι είναι και ο Ερωτόκριτος του Βιτσέντζου Κορνάρου. Μια ειδική ομάδα τραγουδιών είναι οι αμανέδες και μια άλλη τα λεγόμενα σταφιδιανά ή ταμπαχανιώτικα ή Κρητικά ρεμπέτικα. Μερικά από αυτά έχουν επιδράσεις από τα μουσικά μοτίβα και το στίχο των παραδοσιακών τραγουδιών της **Μικράς Ασίας**, αφού πρόσφυγες Μικρασιάτες εγκαταστάθηκαν και στην Κρήτη. Το γεγονός ότι η Κρητική μουσική εξακολουθεί να είναι ζωντανή και να εμπλουτίζεται, σε αντίθεση με άλλες περιοχές της Ελλάδος, οφείλεται τόσο στην ιδιαίτερη σημασία που έχει ο στίχος, είτε πρόκειται για μεγάλη ρίμα, είτε για σύντομη δίστιχη μαντινάδα, όσο και στην ψυχική διάθεση του καλού λυράρη, ο οποίος, μέσω του αυτοσχεδιασμού αποδίδει τις διάφορες μελωδίες (κοντυλιές). Έτσι, τα κρητικά τραγούδια αναφέρονται σχεδόν σε όλα τα σύγχρονα ιστορικά γεγονότα όπως στη μάχη της Κρήτης, τη δικτατορία, την Εξέγερση του Πολυτεχνείου, την ύμνηση των παθών, και του πόνου της αγάπης. Αποτελούν ένα μεγάλο κεφαλαίο για την Κρητική παράδοση.²

Κρητική φορεσιά

Η Κρητική φορεσιά είναι σχεδόν ίδια από άκρη σε άκρη στο νησί. Η Ανδρική αλλά και η γυναικεία φορεσιά διακρίνονται σε καθημερινή και επίσημη. Η απλή φορεσιά του άνδρα αποτελείται από την βράκα από ένα μπλε ή μαύρο λινό ύφασμα, το μείντανογίλεκο, το πουκάμισο και ένα άλλο γιλέκο κοντό με μαύρα μανίκια και μια μακριά πλατιά βυσσινή ζώνη. Χαρακτηριστικά είναι και τα υποδήματα τους. Τα λεγόμενα στιβάνια. Ενώ στο κεφάλι φορούν το σαρίκι, ένα μαύρο πλεκτό μαντίλι. Η επίσημη φορεσιά είναι γεμάτη περίτεχνα κεντήματα, ραμμένη με πιο καλά υφάσματα. Η γυναικεία φορεσιά διακρίνεται σε εκείνη της πόλης και των ορεινών χωριών. Η φορεσιά της πόλης αποτελείται από μια κόκκινη φούστα, το μείντάνι(ένα είδος σακακιού), που είχε κεντημένο επάνω του ένα σακάκι σαν μπολερό. Το σακάκι αυτό ήταν χωρίς μανίκια, για να φαίνεται το μεταξωτό πουκάμισο με τα φαρδιά μανίκια και την ασημένια ζώνη.³

Πηγή εικόνας http://www.rea-tuebingen.de/wp-content/uploads/2010/05/krth_1.jpg

Η Κρητική παράδοση

Το πολυπολιτισμικό και το μακρινό παρελθόν αντικατοπτρίζεται σε όλες τις εκφάνσεις της σύγχρονης ζωής, όπως η γλώσσα, ο χορός, η μουσική, η διατροφή, οι τέχνες, οι χειροτεχνίες. Η παράδοση αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι των Κρητικών, που ευτυχώς ποτέ δεν εγκατέλειψαν το παρελθόν τους και το υπηρετούν πιστά σε κάθε αφορμή. Η Κρητική διάλεκτος θεωρείται η μακροβιότερη στον Ελλαδικό χώρο και έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης και έρευνας. Δεκάδες λέξεις έχουν αμιγώς αρχαιοελληνικό ή αρχαϊκό παρελθόν, ενώ πολλές είναι και οι γλωσσικές επιρροές από τους Άραβες, τους Ενετούς και τους Τούρκους. Οι Ελληνικοί χοροί και η μουσική πρωτοεμφανίστηκαν στην Κρήτη, όπου λέγεται ότι η μητέρα των Θεών, η Ρέα, τους δίδαξε στους Κουρήτες για να εξαγνίζονται.

Ο πιο φημισμένος Κρητικός χορός ήταν ο πυρρήχιος και με τη γενική ονομασία «πυρρήχη» χαρακτηρίζονταν όλοι οι πολεμικοί χοροί της αρχαιότητας. Οι σημερινοί Κρητικοί χοροί, πασίγνωστοι σε όλη την Ελλάδα, αποτελούν απόηχους των χορών των Κουρητών ή της πυρρήχης. Πολλές τέχνες του χεριού παραμένουν ζωντανές στο νησί, ενώ έχουν εγκαταλειφθεί στα υπόλοιπα μέρη της Ελλάδας. Αγγειοπλάστες που πλάθουν τον πηλό ακριβώς όπως το έκαναν κι οι Μινωίτες χιλιάδες χρόνια πριν, ξυλουργοί που δίνουν στο ξύλο της μουριάς το σχήμα της λύρας και του λαούτου, τσαγκάρηδες που φτιάχνουν με φροντίδα τα δερμάτινα Κρητικά στιβάνια, μαχαιροποιοί που μετατρέπουν το ατσάλι σε Κρητικό μαχαίρι, οι γυναίκες στα χωριά υφαίνουν στον αργαλειό κεντήματα που παραπέμπουν στα χρόνια του Μίνωα.

Όλες αυτές οι τέχνες, αν και σαφώς αποδυναμωμένες, εξακολουθούν να υπάρχουν σε αρκετές περιοχές του νησιού, αντιστεκόμενες πεισματικά απέναντι στην εισβολή της τεχνολογίας. Η Παράδοση είναι το μελωδικό νανούρισμα της μάνας, οι θρύλοι του παππού, τα κάλαντα, τα χελιδονίσματα, οι μαντινάδες, τα έθιμα, οι χοροί και οι σκοποί που μας συντρόφευαν σε κάθε χαρά, οι ενδυμασίες, τα κεντήματα, τα δίστιχα, τα παιχνίδια και όσα άλλα είναι μέρος της ζωής του τόπου μας. Κρατήστε περήφανα στις καρδιές σας, αλώβητο αυτό το θησαυρό και παραδώστε τον στις επόμενες γενιές! Έτσι θα ακούμε τους παλμούς του

τόπου μας ολοζώντανα και δεν θα σβήσει τίποτε μπροστά στην λαίλαπα της παγκοσμιοποίησης.

Την ταυτότητα του κάθε λαού αλλά και κάθε τόπου τη συνθέτουν διάφορα ιδιαίτερα στοιχεία, τα οποία τον κάνουν να ξεχωρίζει από τους άλλους. Τα στοιχεία αυτά μεταδίδονται από γενιά σε γενιά μέσα από την καθημερινότητα και τις πρακτικές της ζωής και που οι αρχές τους χάνονται στα βάθη του χρόνου. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά για κάθε τόπο είναι η ντοπιολαλιά, τα ήθη και έθιμα, οι παραδόσεις και οι θρύλοι, οι τυχόν ιδιαίτερες ασχολίες των κατοίκων και βέβαια η ενδυμασία του, η φορεσιά του. Η τελευταία αυτή αποτελεί ένα ενδιαφέρον στοιχείο, καθώς διαμορφώνεται ανάλογα με τις κλιματολογικές συνθήκες του τόπου, την εδαφική μορφολογία του, τις εθνικές του περιπέτειες και τις επιδράσεις που δέχτηκε στην ιστορική του πορεία⁴.

«Είναι μιας γης κατάμεσα του μελανού πελάγου η Κρήτη. Η ώρα και παχεία και η τριγυρολυσμένη. Κατοίκους έχει αριθμητούς και χώρες ενενήντα. Κάθε λαός και η γλώσσα του. Ζουν Αχαιοί στον τόπο, ζουν νησιώτες Κρητικοί παλληκαριάς ξεφτέρια και Κύδωνες και Δωρικοί και Πελασγοί λεβέντες. Και είναι η Κνωσός, χώρα τρανή, που ο Μίνωας του μεγάλου του Δία σύντροφος εννιά, και εννιά κυβέρναε χρόνια»⁵

Προϊστορία

Τα πιο παλιά ίχνη ανθρώπινης παρουσίας στην Κρήτη θα τα συναντήσουμε στην νεολιθική εποχή. Οι πρώτοι κάτοικοι του νησιού κατοικούσαν σε σπήλαια. Μετέπειτα, έγιναν χώροι λατρείας. Οι πρώτοι άνθρωποι ζούσαν απ' την μητέρα γη. Ενδείξεις υπάρχουν από τις αρχαιολογικές ανασκαφές ότι λάτρευαν μια θεότητα, τη Μητέρα Θεά της γονιμότητας.

Χθες & σήμερα

Εντυπωσιασμένοι δηλώνουν οι άνθρωποι των γραμμάτων, των τεχνών από κάθε γωνιά της γης. Σε πολλά αποφθέγματα Λογίων, όπως αυτό του Γάλλου γεωγράφου Andre Thevet (1556) διαβάζουμε «Άλλοτε τους Κρητικούς τους έλεγαν Τελχίνες, δηλαδή ανθρώπους που ακολούθου ένα φρυχτό τρόπο ζωής. Αυτός ακριβώς ο τρόπος ζωής, δημιουργεί μέσα τους μια ακατανίκητη επιθυμία ελευθερίας».

Αν φανταστεί κανείς ότι υστέρη από το φαγητό, οι άνθρωποι, οι γυναίκες και τα παιδιά κάθε οικογενείας στρώνονται στον χορό και στο τραγούδι επί ώρες. Κι είναι απόλαυση να τους ακούς να γίνεσαι ένα με αυτούς σε χαρές και λύπες.

Αξιότιμοι απόγονοι του Ξένιου Δια. Όταν τους επισκέπτεται ένας άνθρωπος δεν τον αφήνουν ποτέ να φύγει με άδεια χέρια. Είναι πάγια τακτική τους να φορτώνουν τον επισκέπτη με δώρα.

Ο Κρητικός του χθες είναι μια φυσιογνωμική παρουσία. Χαρακτηριστική είναι η ενδυμασία του. Τα λεγόμενα στιβάνια ή αλλιώς κρητικές μπότες, το υφασμάτινο ζωνάρι και στο πλάι του να χει περασμένο το μαχαίρι αλλά και το σαρίκι τυλιγμένο στο κεφάλι του. Περήφανος και διαχτυκός άνθρωπος ο Κρητικός αφήνει το στίγμα του όπου σταθεί κι όπου βρεθεί. Με ένα πρόσωπο γυρισμένο γεμάτο βαθιές χαραγμένες ρυτίδες. Κάθε ρυτίδα και μια ιστορία απ'

την πολυτάραχη ζωή τους. Έχει πάντα την διάθεση για φιλοσοφία μα και να αστειευτεί μ' ένα καλοκάγαθο τρόπο μ' ένα χαμόγελο που θα γλυκάνει το ρυτιδωμένο πρόσωπο του.

Αντίθετα, ο σύγχρονος κρητικός είναι θαμμένος στις πόλεις του νησιού. Μυημένος στην αστική ζωή. Για να γνωρίσεις την κρητική παράδοση πρέπει να μπεις στο εσωτερικό του νησιού, αφήνοντας πίσω τις μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες. Η παράδοση βρίσκεται στις πλαγίες του **Ψηλορείτη**, των **Λεύκων Ορέων** και της **Δίκτης**. Στα θεοκρατικά αυτά βουνά υπάρχουν χωριά, που δεν τα έχει αγγίξει η εμπορευματοποίηση.

Στα χωριά αυτά, η κύρια απασχόληση των κατοίκων είναι η γεωργία και η κτηνοτροφία. Το κρασί θεωρείται πάντα το ιερό ποτό και ο τρύγος που ξεκινά στις αρχές του Σεπτεμβρίου, απασχολεί εποχιακά αρκετό μέρος του πληθυσμού. Φημισμένη είναι η περίφημη ρακή της, που φτιάχνεται ακόμα με τον παραδοσιακό τρόπο. Τα «Καζανέματα», οι ημέρες δηλαδή παραγωγής της, είναι μια ευκαιρία για γλέντι και φαγοπότι.

Τα εύφορα εδάφη του νησιού το καθιστούν αυτόνομο. Ο πλούσιος πρωτογενής τομέας που διαθέτει η κρητική ύπαιθρος ενισχύει και τα υπόλοιπα μέρη της ηπειρωτικής Ελλάδας. Κάθε παραδοσιακή οικογένεια του νησιού ήταν βασισμένη στην κτηνοτροφία και αγροτική παραγωγή. Η οικογένεια ήταν το κύτταρο κάθε κοινωνικής οργάνωσης, όπου οι γεροντότεροι καθόριζαν τις αποφάσεις. Μέχρι και πρόσφατα, κανείς αδελφός δεν παντρευόταν, εάν δεν είχε αποκαταστήσει τις ανύπαντρες αδελφές του.

Η ζωοκλοπή, έθιμο μακραίωνα, στην κρητική παράδοση. Μπορεί να είναι παράνομη αλλά απαραίτητη για ένα κτηνοτρόφο. Οι ρίζες της προέρχονται από την Ενετοκρατία. Η ζωοκλοπή είναι φορέας κοινωνικών σχέσεων των κτηνοτροφικών κοινωνιών, την αποδέχονται σαν θεσμό μέσα από τον οποίο αναδεικνύεται ο ανδρισμός και η υπεροχή, για να έρθει η διαπραγμάτευση και η κατανομή της δύναμη στην χωρική κοινότητα.

Η ζωοκλοπή αποτελεί μια αφορμή για την δημιουργία Βεντέτας ανάμεσα σε δυο οικογένειες. Η βεντέτα είναι ένας τρόπος ξεκαθαρίσματος διαφόρων και επίλυσης προβλημάτων. Κάθε κρητικός αυτοδιορίζεται προστάτης της οικογενείας και επιβάλλει την θεία δίκη με αυτοδικία.

Βεντέτα σημαίνει αντεκδίκηση!

Αναπόσπαστο κομμάτι σε όλες τις δράσεις του κρητικού είναι το τραγούδι και ο χορός. Ξεσπά! Ηρεμεί! Εκφράζει τα πάθη του. θαυμάζει το ωραίο μέσα απ' τις μαντινάδες, Ο χορός και η μαντινάδα είναι η εξωτερικευση μιας ανήσυχης ψυχής γεμάτης δυναμισμό. Ο κρητικός έχει το χορό στο αίμα του.

Όλα στην κρητική παράδοση σχετίζονται με την τέχνη. Η Τέχνη αυτή συναντιέται ακόμα και στην διακόσμηση των σπιτιών. Μπορεί να υπήρχε λιτότητα όσον αφορά στα έπιπλα, αλλά περιζήτητα ήταν τα παραδοσιακά υφαντά. Κάθε κοπελιά μάθαινε από μικρή να κεντά και να πλέκει. Με τον τρόπο αυτό, ετοίμαζε από μικρή ηλικία να φτιάχνει την προίκα της. Είναι άξια θαυμασμού, τα υφαντά αυτά διακρίνονται για την εξυφασμένη διακόσμησή τους. Η γυναικά της Κρήτης τα διακοσμούσε με έντονα χρώματα απεικονίζοντας τις ομορφιές της φύσης. Τα κυρίαρχα χρώματα ήταν το κόκκινο και το μαύρο.

Η δεξιότητα που διακατείχε η γυναικά της Κρήτης δεν έμεινε μονό στην οικοκυρική. Αξιέπαινο ήταν και το ράψιμο της κρητικής στολής.

«Ο κρητικός σα στολιστεί και βάλει τα καλά του, ούλος ο κόσμος χαίρεται την τόση λεβεντιά του!» Από την άλλη, ο κρητικός ασχολείται με την κεραμική. Ανάμεσα στα δημιουργήματα της τα περίφημα κρητικά πιθάρια, που η χωρητικότητά τους ποικίλει. Μέσα σε αυτά αποθήκευαν το σιτάρι, το κρασί τους και το λάδι τους. Είναι περίτεχνα, με χρωματισμούς άσπρο μαύρο και κόκκινο. Παράλληλα με τα πιθάρια, έφτιαχναν και καλαθιά προορισμένα κατά κύριο λόγο για την εξυπηρέτηση και μεταφορά των γεωργικών προϊόντων, μαχαιροπίρουνα, σκάλιζαν τις πέτρες και έβγαζαν αριστουργήματα. Τα υλικά και πνευματικά πατροπαράδοτα ήθη και έθιμα, και οι αρχαίες συνήθειες δημιουργούν μια ανεξίτηλη

πολιτιστική οντότητα της Κρητικής παράδοσης. Στις μέρες μας μπορεί να μην γίνονται θυσίες προς το Δωδεκάθεο, όμως με την ίδια ευλάβεια και πιστή τιμάμε τους Αγίους και προστάτες της εκκλησίας μας διοργανώνοντας θρησκευτικές γιορτές και πανηγύρια.

Οι αναρίθμητες γιορτές και τα πανηγύρια που αναβιώνουν πανάρχαια έθιμα από γωνιά σε γωνιά πάνω στο νησί είναι ο καθρέπτης της συνεχείας της παράδοσης. Μπορεί οι νεολαία να μην τηρεί κατά βάση την παράδοση όμως πάντα θα συμμετάσχουν με αστείρευτο κέφι και τιμή σε αυτές. Πέρα από τα έθιμα που έχουν να κάνουν με τις κοινωνικές σχέσεις των κατοίκων, όπως π.χ. ο γάμος. Για τους Κρητικούς οποιοδήποτε γεγονός είναι αφορμή για γλέντι. Ο Κρητικός χαίρεται, πονά, αγαπά γιορτάζοντας. Πρωταγωνιστής της γιορτής αυτής δεν είναι πάρα το Κρητικό τραγούδι και το στολίδι της Κρητικής μουσικής, η μαντινάδα. Η θεματολογία της μαντινάδας ποικίλει ανάλογα με την περίσταση. Άλλοτε, μπορεί να αναφέρεται στον οικοδεσπότη, την παρέα, την ομορφιά και άλλοτε στην λεβεντιά, την αγάπη, το θάνατο. Οι Κρητικοί είναι εξοικειωμένοι με όλα τα πιθανά γεγονότα που μπορούν να συμβούν στην ζωή δημιουργούν και το αντίστοιχο μεγάλο ξεφάντωμα. Κάθε μαντινάδα συνοδεύεται με έναν ήχο μια μουσική, άλλες δίνουν ρυθμό και όρεξη για χορό κι άλλες απλά γραιοκούνται (ακούγονται).^{6&7}

Με λίγα λόγια...

Η σημασία των λαογραφικών συλλόγων

Ο ορισμός του λαογραφικού συλλόγου είναι απολυτά συνυφασμένος με την παράδοση. Συνθέτη λέξη, κρύβει μέσα της την λέξη λαός και η δεύτερη την συλλογή, δηλαδή την συγκέντρωση υλικών και πνευματικών αγαθών. Ο λαογραφικός σύλλογος αναδεικνύει όσο κανένας άλλος οργανισμός τα ήθη και τα έθιμα του τόπου. Εξετάζει και δομεί όσα όλα λέγει ένας λαός κατά την παράδοση. Σκοπός του λαογραφικού συλλόγου είναι η αναβίωση της παράδοσης για να θυμούνται οι παλιοί και να μαθαίνουν οι καινούργιοι. Η πολιτισμική αναπαράσταση της ζωής των παλαιότερων χρόνων παίρνει σάρκα και οστά μέσα απ' τα λαογραφικά μουσεία, τις εκθέσεις, και τα γλέντια που οργανώνονται ανά περιόδους σε όλη την επικράτεια έκτος και εντός συνόρων.

Υακίνθεια

Όταν πριν από 36 χρόνια ο **Μάνος Χατζιδάκις** και ο **Γιώργης Κλάδος** αποφάσιζαν τις μουσικές γιορτές και αγώνες λύρας στα Ανώγεια, ήταν μια πρωτοφανής κίνηση για την εποχή καθώς στην ουσία γεννιόταν και βαπτίζονταν η πολιτιστική αποκέντρωση στα Ανώγεια με θέμα την παράδοση. Από τότε, αδιάκοπα στον τόπο αυτόν, ανθεί η πολιτιστική δράση τόσο από τον δήμο όσο και από άλλους φορείς και δεν θα μπορούσε να είναι διαφορετικά καθώς όπως είναι γνωστό, η μουσική, ο χορός, το τραγούδι και η ποίηση αποτελούν μέρος της καθημερινότητας των Ανωγειανών. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον γεννήθηκαν το **1998** τα Υακίνθεια από τον Λουδοβίκο και μια μεγάλη ομάδα ανθρώπων με όραμα. Από τότε κάθε χρόνο στο τέλος Ιουλίου, στα **1260** μέτρα στο πέτρινο θέατρο του Αγίου Υακίνθου με τα δέντρα στις κερκίδες και την ορχήστρα, εκατοντάδες καλλιτέχνες, επιστήμονες, αθλητές, δημοσιογράφοι και χιλιάδες φοιτητές, άνθρωποι κάθε ηλικίας, από όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό, συμμετέχουν και παρακολουθούν τα πολιτιστικά δρώμενα των Υακινθείων. Το γεγονός αυτό έχει καταξιώσει και έχει κατατάξει τα Υακίνθεια στη θέση των πλέον σημαντικών θεσμών πολιτιστικής δημιουργίας στη Χώρα μας, σημείο αναφοράς μεσογειακών πολιτισμικών ανταλλαγών.

Ο ναός του Αγίου Υακίνθου, ένα αριστουργηματικό κτήριο υστερομινωϊκής αρχιτεκτονικής, σύμβολο πίστης και αγάπης, χτίστηκε το 1998 σε έναν μοναδικής ομορφιάς τόπο γεμάτο χιλιόχρονους πρίνους και νεαρούς ασφένταμους καθώς ο Ψηλορείτης που για αιώνες έμοιαζε με πέτρινο δάσος, τώρα στις σχισμές των βράχων του η φύση ανασκουμπώθηκε και άρχισε να πυκνώνει τις τάξεις των δέντρων. Τα Υακίνθεια προκαλούν το πνεύμα και το σώμα μας με διαφορετικό θέμα κάθε φορά και έτσι κάθε χρόνο ζούμε μία και μοναδική ψυχοσωματική εμπειρία στο φυσικό μας χώρο: το δάσος το βουνού.

Ο καθηγητής Γιώργης Γραμματικάκης για τα Υακίνθεια

Για την ιδιαιτερότητα των εκδηλώσεων και τον βαθύτερο σκοπό των εκδηλώσεων γράφει χαρακτηριστικά ο καθηγητής Γιώργης Γραμματικάκης: "Ο Άγιος Υάκινθος και οι εορτές του επιδιώκουν να μας ανασύρουν από ένα παρόν δύσκολο και σκοτεινό και να ανοίξουν κάποιες χαραμάδες φωτός. Χαραμάδες προς την αγάπη και τα πολλαπλά της νοήματα, προς ότι ψιθυρίζουν η φύση και οι πέτρες του βουνού, προς το άλλο -την αλήθεια. Η σημερινή αλήθεια δεν είναι του ανθρώπου. Νομίζει ότι είναι, έτσι καθώς η ψυχή του παραπαίει ανάμεσα σε νούμερα που συγκλίνουν, ήχους βάρβαρους και τηλεοπτικές εικόνες. Ο Υάκινθος επιδιώκει να τα αρνηθεί όλα αυτά και να αναληφθεί - ως άγιος πραγματικός στους ουρανούς. Καθώς εκεί θα συναντήσει ότι του 'λειψε κι ότι μας λείπει, είναι δίκαιο να τον συνοδεύσει στο ξεκίνημα του η μουσική του Μάνου Χατζιδάκι. Ο Μάνος ήταν από εκείνους που μας μίλησε - και θα μιλά πάντα - για τα καίρια της ζωής και αποκρυπτογράφησε, με την ποίηση και τη μουσική του, πολλά από τα μυστικά της. Είναι λάθος να νομισθεί ότι ο Υάκινθος έχει ένα συγκεκριμένο συμβολισμό. Αυτό που θέλει είναι όσοι τον αγαπήσουν, ποιητές και απλοί άνθρωποι, ζωγράφοι και επιστήμονες, να δουν στο πρόσωπό του τον δικό τους συμβολισμό την δική τους ανέγγιχτη και συχνά ανομολόγητη αλήθεια."

Ο Λουδοβίκος των Ανωγείων για τον «Ξένιο Ψηλορείτη»

"... Ο Ψηλορείτης για αιώνες έμοιαζε με πέτρινο δάσος. Τώρα στις σχισμές των βράχων του η φύση ανασκουμπώθηκε και άρχισε να πυκνώνει τις τάξεις των δέντρων. Οι χιλιόχρονοι πρίνοι και οι νεαροί ασφένταμοι άρχισαν να σκεπάζουν τον ουρανό μας. Τα κουδούνια των προβάτων, οι ντελικάτες αίγες, τα αγριοπερίστερα στις σπηλιές, τα σιγαρδέλια, οι αρφιχταλοί,

η βασίλισσα πέρδικα, οι ταξιδεμένες κορφές από τους αλαφροπάτητους βοσκούς, τα σιωπηλά Μητάτα με τις μνήμες, όλα κοσμήματα στο στήθος του Ψηλορείτη. Τα δέντρα που ταξιδεύουν, τα δέντρα που δεν ονειρεύονται, που φιλοξενούν το φεγγάρι στα κλαδιά τους, είναι εδώ για να μας υπενθυμίσουν πως δεν είμαστε το κέντρο του κόσμου αλλά ισότιμο μέρος της δημιουργίας. Τραγουδάμε το δάσος, αυτή τη μορφή ζωής στην οποία οφείλουμε την ανάσα μας".

Λουδοβίκος των Ανωγείων - Βιογραφία

Γιώργος Δραμουντάνης (γεν. 1951)
Γεννήθηκε στην Κρήτη, σε ένα χωριό του Ψηλορείτη, τα Ανώγεια!

Πηγή εικόνας

<http://www.noizy.gr/images/synenteyxeis/hrisikakosloudovikos/takisloudovikossine105.jpg>

Το χειμώνα τον θυμάμαι λευκό. Θάλασσα είδα πρώτη φορά στα 11 μου χρόνια. Από τότε που θυμούμαι τον εαυτό μου, ήθελα να κάνω ζωγραφική και άρχισε με το πιο κατάλληλο τρόπο: σπουδάζοντας στην ΑΣΣΟΕ, οικονομικά. Εφτασα μεν στο πτυχίο, μα δεν με καταδέχτηκε ποτέ. Το 1979 γνωρίζομαι με το Μάνο Χατζιδάκι στα Ανώγεια, τα οποία είχε επιλέξει για τις Μουσικές Γιορτές, που για σειρά ετών οργάνωνε. Με ακούει να τραγουδώ ένα βράδυ με το μαντολίνο και τους φίλους μου και την άλλη μέρα

δίνει το τηλέφωνό του με το "Χατζιδάκις", γραμμένο με δύο "γιώτα". Τον ρώτησα γιατί, και μου είπε πως τα "ήτα" τον παχαίνουν! Εκείνος, με έμαθε πώς να κάνω ζωγραφική γράφοντας τραγούδια από τότε μέχρι σήμερα! Δίσκοι: Μοιρολόγια (1985), Ο Έρωτας στην Κρήτη Είναι Μελαγχολικός (1988), Ο Χαίνης (1990), Το Μείντάνι (1993), Χαρματούσσα (1995), Η Πύλη της Αμμου (1997), Το Όχι Αποκοιμήθηκε στην Αγκαλιά του Ναι (1999).

Μανώλης Χαρούλης

Ο Μανώλης Χαρούλης γεννήθηκε στα Έξω Λακώνια, ένα μικρό χωριό δίπλα στον Άγιο Νικόλαο. Είναι αυτοδίδακτος καλλιτέχνης. Εργάστηκε, για πολλά χρόνια, στις αρχαιολογικές ανασκαφές στην ανατολική Κρήτη και αυτό ήταν το έναυσμα για να ασχοληθεί με τη γλυπτική. Δουλεύει τις σκληρές πέτρες της περιοχής (σιδερόπετρες) και έχει δημιουργήσει γλυπτά, που τα περισσότερα βρίσκονται σε σπίτια και δημόσιους χώρους σε Ευρώπη, Αυστραλία και Αμερική. Το έτος 2000, αναλαμβάνει να κατασκευάσει όλα τα μεταλλικά αντικείμενα για την αναστήλωση του νησιού της Σπιναλόγκας. Δουλεύει για 5 χρόνια στο νησί, ως τεχνίτης των Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και δημιουργεί όλα τα μεταλλικά αντίγραφα

από τους περασμένους αιώνες, τα οποία τοποθετήθηκαν στα κτίσματα του νησιού. Στο εργαστήριο του επεξεργάζεται όλα τα γήινα υλικά: πέτρα, μάρμαρο, ξύλο και όλα τα μέταλλα. Αγιογραφεί με την τεχνική της τοιχογραφίας, κατασκευάζει κοσμήματα, χρηστικά και διακοσμητικά αντικείμενα.

Νίκος Ξυλούρης

Πηγή εικόνας http://www.anogeia.gr/files/items/2/2165/nikos_xylouris.jpg

Ο **Νίκος Ξυλούρης ή Ψαρονίκος**, γεννήθηκε το **1936**, στα **Ανώγεια Μυλοποτάμου Ρεθύμνου** της Κρήτης από οικογένεια με μουσική παράδοση και πολλούς λυράρηδες. Στα πέντε του χρόνια, όταν οι Γερμανοί έκαψαν το χωριό του, ξεριζώθηκε από τον τόπο του μαζί με τους υπόλοιπους κατοίκους, οι οποίοι μεταφέρθηκαν σε χωριό της επαρχίας Μυλοποτάμου όπου παρέμειναν μέχρι και την απελευθέρωση της Κρήτης. Αδέλφια του είναι οι επίσης γνωστοί μουσικοί της κρητικής μουσικής ο **Αντώνης Ξυλούρης** (Ψαραντώνης) και ο **Γιάννης Ξυλούρης** (Ψαρογιάννης) .

Η λύρα

Σε νεαρή ακόμα ηλικία με τη βοήθεια του δασκάλου του κατάφερε να πείσει τον πατέρα του να του αγοράσει την πρώτη του λύρα και πολύ γρήγορα άρχισε να παίζει σε γάμους και πανηγύρια. Στα 17 του αποφάσισε να μετακομίσει στο Ηράκλειο και έπιασε δουλειά στο νυχτερινό κέντρο "Κάστρο". Τα πράγματα όμως δεν ήταν όπως τα περίμενε γιατί βρέθηκε αντιμέτωπος με τη "μόδα" της Ευρωπαϊκής μουσικής, κάτι τελείως ξένο για αυτόν. Τα έσοδα του μόλις και μετά βίας έφταναν να τον συντηρήσουν και πέρασε δύσκολες εποχές.

Επιστροφή στην Κρήτη

Γνώρισε την Ουρανία Μελαμπιανάκη, στις 21 Μαΐου του 1958 παντρεύτηκαν και τον ίδιο Σεπτέμβρη μετακόμισαν στο Ηράκλειο Κρήτης.

Σιγά σιγά οι Κρητικοί άρχισαν να τον στηρίζουν και να οργανώνουν γλέντια για να τον ακούν να παίζει. Έτσι άρχισε να γίνεται γνωστός και το Νοέμβριο του 1958 ηχογράφησε τον πρώτο του δίσκο με τίτλο "Μια μαυροφόρα που περνά". Ο δίσκος αγαπήθηκε από το κοινό κι έτσι ο

Νίκος ηχογράφησε κι άλλα τραγούδια σε δίσκους των 45 στροφών. Το 1960 γεννήθηκε ο γιος του Γιώργος και το [1966 η κόρη του Ρηνιώ. Την χρονιά της γέννησης της κόρης του κέρδισε και το πρώτο βραβείο σε ένα φεστιβάλ μουσικής στο Σαν-Ρέμο παίζοντας με τη λύρα του ένα συρτάκι. Την επόμενη χρονιά άνοιξε στο Ηράκλειο το μουσικό κέντρο "Ερωτόκριτος" και πλέον δεν ανησυχεί για την επιβίωση του.

Η αναγνώριση στην Αθήνα

Το 1969 ηχογράφησε με μεγάλη επιτυχία το δίσκο "Ανυφαντού" και λίγους μήνες αργότερα εμφανίστηκε και πάλι σε Αθηναϊκό μουσικό κέντρο. Οι καταστάσεις όμως πλέον είχαν ωριμάσει και ο κόσμος τον υποστήριζε περισσότερο. Έτσι μετακόμισε και πάλι στην Αθήνα. Γνώρισε τον ποιητή και σκηνοθέτη Ερρίκο Θαλασσινό ο οποίος αποφάσισε να τον συστήσει στο Γιάννη Μαρκόπουλο και έτσι ξεκίνησε μια λαμπρή συνεργασία με το δίσκο "Χρονικό" και τα "Ριζίτικα". Παράλληλα γνωρίστηκε με τον διευθυντή της δισκογραφικής εταιρίας COLUMBIA και έγιναν κουμπάροι.

Για το ποιος «ανακάλυψε» το Νίκο Ξυλούρη, τα λεγόμενα της συζύγου του κ. Ουρανίας Ξυλούρη όπως δημοσιεύτηκαν σε σχετικά αφιερώματα των περιοδικών «Δίφωνο» και «Μονογραφίες» είναι διαφορετική από αυτήν που συνήθως επικρατεί σε αρκετές βιογραφίες του Νίκου Ξυλούρη, ότι τον ανακάλυψε ο Ερρίκος Θαλασσινός και τον ανέδειξε ο Γιάννης Μαρκόπουλος. Η ανάδειξη του Ξυλούρη οφείλεται στο τραγούδι του «Ανυφαντού» και το πρόσωπο που τον ανακάλυψε και τον ανέδειξε ήταν ο διευθυντής της δισκογραφικής εταιρείας «Κολούμπια» Τάκης Λαμπρόπουλος, ο οποίος τον ηχογράφησε σε ένα γαμήλιο γλέντι στα Ανώγεια και έστειλε την κασέτα στον συνθέτη Σταύρο Ξαρχάκο ο οποίος ήταν τότε στο Παρίσι, προκειμένου να ακούσει τη φωνή του Ανωγειανού Λυράρη. Οι εφημερίδες της εποχής έγραψαν ότι ο Λαμπρόπουλος πήγε στην Κρήτη όπου ανακάλυψε μια σπουδαία και σημαντική φωνή. Από εκεί πληροφορήθηκε ο Γιάννης Μαρκόπουλος για το Νίκο Ξυλούρη και του πρότεινε τα τραγούδια του «Χρονικού».

Τα χρόνια της δικτατορίας

Το **1971** ξεκίνησε κοινές εμφανίσεις με το Γιάννη Μαρκόπουλο στη μπουάτ "Λήδρα" και η φωνή του έγινε σύμβολο της αντίστασης. Συνεργάστηκε στενά, εκείνα τα χρόνια, με τον Θρακιώτη τραγουδοποιό **Θανάση Γκαϊφύλλια** στις μπουάτ της Πλάκας και σε συναυλίες σε όλη την Ελλάδα. Το καλοκαίρι του **1973** τραγούδησε στο θεατρικό έργο «Το μεγάλο μας τσίρκο» με πρωταγωνιστές τον Κώστα Καζάκο και τη Τζένη Καρέζη στο θέατρο "Αθήναιον".

“Το τέλος”

Ο Νίκος Ξυλούρης στην ακμή της καριέρας του αντιλήφθηκε ότι έχει καρκίνο και πιο συγκεκριμένα όγκο στον εγκέφαλο. Μετά από μεγάλο αγώνα, πολλαπλές εγχειρήσεις και αρκετή ταλαιπωρία έχασε τη μάχη στο Νοσοκομείο Πειραιώς στις **8 Φεβρουαρίου 1980** σε ηλικία μόλις 43 χρονών. Με τη φωνή και το ήθος του σημάδεψε τα χρόνια της χούντας, την αντίσταση σε αυτήν, αλλά και τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης. Όπως ο ίδιος έλεγε μετά

τη μεταπολίτευση, αναφερόμενος στους ανθρώπους της μουσικής βιομηχανίας "εγώ τους ίδιους ανθρώπους έβλεπα να κανονίζουν επί χούντας, τους ίδιους βλέπω και τώρα". Είναι ενταφιασμένος στο πρώτο νεκροταφείο Αθηνών.

Βασίλης Σκουλάς

Ο Βασίλης Σκουλάς γεννήθηκε στα Ανώγεια Μυλοποτάμου Ρεθύμνου Κρήτης στις 3 Φεβρουαρίου του 1946. Η οικογένεια του έχει μεγάλη παράδοση στη μουσική και γενικότερα στις τέχνες. Ο παππούς του, ο Μιχάλης Σκουλάς, ήταν σπουδαίος λυράρης της εποχής του και ο πατέρας του Αλκιβιάδης Σκουλάς ή Γρυλιός γνωστός λαϊκός ζωγράφος των Ανωγείων. Άρχισε να μαθαίνει λύρα σε ηλικία 7 ετών και στα 16 του χρόνια, κατάφερε να καθιερωθεί, ανάμεσα στους πρώτους λυράρηδες και τραγουδιστές της Κρήτης. Έχει παίξει και τραγουδήσει σε μια μεγάλη σειρά, από επιτυχημένες καλλιτεχνικές, κοινωνικές και πολιτιστικές εμφανίσεις, στην Αμερική, στον Καναδά, στην Αυστραλία και στην Γερμανία, όπου υπάρχουν Έλληνες και ιδίως Κρητικοί.

Πηγή εικόνας [http://www.anogeia.gr/files/items/2/2229/vasilis_skoulas_\(1\).jpg](http://www.anogeia.gr/files/items/2/2229/vasilis_skoulas_(1).jpg)

Καλλιτεχνικό Έργο

Τον πρώτο του δίσκο ηχογράφησε το 1965, ο οποίος περιείχε κοντυλιές με τον Θανάση Σταυρακάκη και τον Νίκο Ξυλούρη, ακολούθησε ο πρώτος προσωπικός δίσκος 33 στροφών το 1969.

Ο Βασίλης Σκουλάς όμως έκανε τη σημαντικότερη δισκογραφική του δουλειά και άρχισε να συνεργάζεται με έντεχνους Έλληνες συνθέτες από το 1980, με το δίσκο "Σεργιάνισμα στην Κρήτη". Ακολούθησαν η "Κρητική ανθολογία", "Τα τραγούδια του σίδηρου και του νερού" σε μουσική του Γιάννη Μαρκόπουλου, και πολλοί άλλοι.

Την περίοδο 1981-85 είχε πραγματοποιήσει μια σειρά, από εμφανίσεις στην Αθήνα στο θέατρο Παρκ, στο έργο "Καφενείον η Ελλάς" και στο θίασο του Γιάννη Βόγλη, στη θεατρική παράσταση του έργου του Νίκου Καζαντζάκη "Καπετάν Μιχάλης", στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Η πορεία του Βασίλη Σκουλά θα αλλάξει όταν το 1995 συμμετείχε σε δύο τραγούδια στο μουσικό έργο "Αιολία" του Μιχάλη Νικολούδη, ερμηνείες οι οποίες τον έκαναν να στραφεί και στο έντεχνο Ελληνικό τραγούδι.

Το 2002 κυκλοφόρησε διπλός δίσκος με μερικές από τις πιο γνωστές επιτυχίες του και διασκευές σε διάφορα κλασικά Κρητικά τραγούδια και χορούς.

Στις 23 Σεπτεμβρίου 2012 ο Βασίλης Σκουλάς έκανε μια επιτυχημένη εμφάνιση στο Ωδείο Ηρώδου Αττικού που λόγω της μεγάλης απήχησης του κόσμου επαναλήφθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2012.

Ο Βασίλης Σκουλάς διατηρεί μέχρι σήμερα, το ίδιο πάθος και μεράκι, να δημιουργεί και να διατηρεί το δικό του στέκι

εμφανίσεων, την πασίγνωστη ταβέρνα "Ντελίνα", στο χωριό του, τα Ανώγεια.

Ψαραντώνης

Πηγή εικόνας <http://www.andro.gr/wp-content/uploads/2-psarantonis.jpg>

Ο **Ψαραντώνης (Αντώνης Ξυλούρης)** είναι ένας από τους πιο γνωστούς κρητικούς λυράρηδες. Γεννήθηκε το **1942** στα **Ανώγεια Μυλοποτάμου Ρεθύμνου** Κρήτης και είναι αδελφός του Νίκου Ξυλούρη και του Γιάννη Ξυλούρη.

Ο ίδιος είναι μια ξεχωριστή μορφή της κρητικής μουσικής, διαθέτει μία φωνή με ιδιαίτερη χροιά και προσωπικό ύφος στο παίξιμο της λύρας και των άλλων παραδοσιακών οργάνων. Έμαθε μουσική δίπλα στο μεγαλύτερο αδελφό του τον Νίκο από πολύ μικρός. Για πρώτη φορά έπαιξε σε γάμο σε ηλικία 13 ετών και πολύ γρήγορα απέκτησε φήμη παίζοντας σε γιορτές και πανηγύρια σε διάφορα μέρη και χωριά της Κρήτης.

Αντώνης Μαρτσάκης

Ο Αντώνης Μαρτσάκης γεννήθηκε στην Αθήνα στις **17 Ιανουαρίου του 1979**. Ένα τέταρτο μετά την γέννησή του ήρθε στον κόσμο και ο δίδυμος αδερφός του, Γιάννης. Σε ηλικία έξι ετών ξεκίνησε τα πρώτα του ζάλα στους Κρητικούς χορούς στον Σύλλογο Κρητών Πειραιώς «Η Ομόνοια». Πρώτος του χοροδιδάσκαλος ήταν ο Ανδρέας Μαριανάκης. Σε ηλικία εννέα ετών το 1988, ο Αντώνης έρχεται σε επαφή με το βιολί. Το όργανο αυτό μπήκε βαθιά στην καρδιά του και με πρώτο δάσκαλο τον Κωστή Παχάκη ξεκίνησε δειλά δειλά να παίζει τους πρώτους του σκοπούς. Κάθε καλοκαίρι η οικογένεια Μαρτσάκη επισκέπτονταν τα Χανιά και ο Αντώνης παρακολουθούσε μαθήματα δίπλα στον μεγάλο βιολάτορα, Μιχάλη Κουνέλη. Η πρώτη του δημόσια εμφάνιση έγινε στα Καλεργιανά Κισσάμου όπου έπαιξε δύο σκοπούς. Το 1991 σε ηλικία 12 ετών ξεκίνησε να παίζει σε εκδηλώσεις, μαζί με τον αδερφό του, Γιάννη στο λαούτο. Ο κόσμος αγάλιασε από νωρίς τους αδερφούς Μαρτσάκη και τους στήριξε προτιμώντας τους σε διάφορες κοινωνικές εκδηλώσεις τόσο εντός όσο και εκτός Κρήτης. Με τον χορό ο Αντώνης δεν σταμάτησε να έχει επαφή, αρχικά στο σύλλογο Κρητών Κερατσινίου και εν συνέχεια στο Λαογραφικό Όμιλο «Κουρήτες». Την στρατιωτική του θητεία την

υπηρέτησε στον λόχο ευζώνων της Προεδρικής φρουράς. Το όργανο που αγαπάει όσο τίποτε στην ζωή του, το βιολί δεν έχει πάψει να το κρατάει στα χέρια του όλα αυτά τα χρόνια με σεβασμό και πίστη σε αυτό που κάνει. Άλλη μια μεγάλη αγάπη του Αντώνη είναι τα Ριζίτικα ή απλά Τραγούδια. Η κ. Δόμνα Σαμίου για την οποία δεν χρειάζονται συστάσεις βρήκε στην φωνή και το λεβέντικο παρουσιαστικό του Αντώνη τον άνθρωπο που αναζητούσε για να τραγουδήσει στους ψηφιακούς δίσκους που εξέδωσε μερικά Ριζίτικα Τραγούδια. Σε ηλικία είκοσι έξι ετών το 2005 τραγούδησε στο κατάμεστο «Ηρώδειο» αποσπώντας πολύ καλές κριτικές. Στις 24 Απριλίου του 2006 παντρεύτηκε την Αριστέα Καλογρίδη με την οποία διαμένουν στα όμορφα Χανιά. Ο Αντώνης Μαρτσάκης διδάσκει τα μυστικά του βιολιού στο Βενιζέλειο Ωδείο Χανίων. Πρόκειται για έναν νέο άνθρωπο που τιμά την Κρήτη και την Παράδοσή της όχι μόνο μέσα από το παίξιμό του αλλά με πολλούς τρόπους εξ ίσου σημαντικούς. Σίγουρα η Κρήτη και οι Κρητικοί έχουν πολλά να περιμένουν από τον ξεχωριστό αυτό καλλιτέχνη.

Κωστής Λαγουδάκης

Ο Κωστής Λαγουδάκης γεννήθηκε και κατοικεί στην Κρήτη. Γνησία κρητική φυσιογνωμία τιμά την παράδοση από μικρή ηλικία. Σήμερα σε ηλικία 83 ετών ο συνταξιούχος Κ. Κωστής μένει σε ένα χωριό κοντά στο Ηράκλειο τα Πεζιά. Πολυταξιδεμένος και πολυπράγμων, με έντονο ταπεραμέντο αφηγείται ιστορίες, μιλά με μαντινάδες για την ζωή στην Κρήτη. Πανταχού παρών σε κάθε εκδήλωση σέρνει το χορό και τραγουδά για το ωραίο.

Σενάριο

Συνέντευξη με τον κο Κώστα Λαγουδάκη

Σε μια τρίωρη συνέντευξη με τον Κύριο Κωστή Λαγουδάκη, κάτοικο Πεζών Ηρακλείου Κρήτης, μιλήσαμε για την Κρητική παράδοση, για τις δικές του αναμνήσεις ως παιδί, για την ιστορία του χωριού άλλα και για τον πόλεμο, την γερμανική κατοχή που έζησε.

Ο μπάμπια Κωστής ξετυλίγει το κουβάρι της ζωής του,

κάνει μια κατάθεση ψυχής με λεβεντιά όπως πρέπει σε ένα γνήσιο Κρητικό. Ξεκινώντας με μια μαντινάδα, μιλάει για την νιότη, τις ομορφιές της φύσης, την αγάπη και την αγνότητα των

ανθρώπων της εποχής του. Τονίζει πως η παράδοση είναι το φυλαχτό της Κρήτης, είναι η ταυτότητα της, το κλειδί που ανοίγει την πόρτα κάθε σπιτιού. Είναι το άλφα και το ωμέγα. Μπορεί βεβαία από την δύση μέχρι την ανατολή του νησιού να διαφέρει στο ελάχιστο, παρ' όλ' αυτά, οι Κρητικοί όπου σταθούν κι όπου βρεθούν, μια ρακί θα την πιουν και μια μαντινάδα θα την πουν, ξέρουν να επικοινωνήσουν και έχουν την δικιά τους "γλωσσά".

«Κατά την διάρκεια του πολέμου που ήταν πολύ δύσκολα τα πράγματα πάνω στο νησί, οι Κρητικοί γλεντούσαν με όλη τους την ψυχή, μας λέει χαρακτηριστικά ο κ. Λαγουδάκης. Ο πόλεμος ένωσε τους ανθρώπους, τους έκανε μια γροθιά.

Οι άνθρωποι ακόμα και τις ελάχιστες χαρές που είχαν κατά την διάρκεια του πολέμου τις τιμούσαν δεόντως με μεγαλοπρέπεια. Όλοι ήξεραν να χορεύουν και να τραγουδούν τους σκοπούς των τραγουδιών. Ίσα ίσα που τότε έκαναν πιο καλά γλέντια, σήμερα οι άνθρωποι δεν ξέρουν να περνούν καλά. Τους νοιάζει πιο πολύ το «φαίνεσθαι» παρά το είναι».

Στην ερώτηση εάν τηρεί εκείνος την παράδοση απαντά: «Τα προσωπικά μου βιώματα είναι όλη μου η ζωή. Από μικρό κοπέλι θυμούμαι τον εαυτό μου να πηγαίνει σε γλέντια, να συμμετέχει στις δουλειές, να πηγαίνω στο χωράφι στα οζά (ζώα). Όλα τα μέλη της οικογένειας συμμετείχαν. Οι κοπελιές στο σπίτι να μαγειρέψουν, να ζυμώσουν το ψωμί, να φτιάξουν την προίκα τους. Οι άντρες να πάνε στα χωράφια, στα ζώα να διαφεντέψουν τα μπασοδούλεια τους και υστέρα να πάνε στο καφενείο να πιούνε μια ρακί». Κάθε οικογένεια βοηθούσε την άλλη, όλοι ήταν ενωμένοι στις χαρές και τις λύπες.

Ως γνήσιος Κρητικός ο κυρ Κωστής Λαγουδάκης χορεύει, παίζει μουσική και τραγουδά τις μαντινάδες του στην γυναικά του, Ηλέκτρα. Είναι λεβέντης και μερακλής άνθρωπος. Αγαπά την ομορφιά .⁸

Συνέντευξη με τον κος Μανώλη Χαρούλη

Συναντήσαμε τον κ. Μανώλη Χαρούλη στο σπίτι του και μιλήσαμε για την τέχνη και την παράδοση. Ο κυρ Μανώλης στα 57 του χρονιά, ξεδιπλώνει το κουβάρι της ζωής του. Μας απαντά στις ερωτήσεις μας, κάνοντας μια μικρή εξομολόγηση 30' ενώ μας αφήνει να περιπλανηθούμε στο χώρο του εργαστηρίου του .

Η συνέντευξη άρχισε στις 18:30μ.μ.. Απάντησε σε όλα μας τα ερωτήματα, έκανε λόγο για την σημασία της κρητικής παράδοσης, ενώ μας τόνισε την ευχαρίστηση και το δέος που νιώθει για την κρητική νεολαία που συνεχίζει την παράδοση ότι αυτό συνεπάγεται. Παράλληλα, μας ξενάγησε στο χώρο του εργαστηρίου, παρουσιάζοντάς μας τα έργα του. Μας εξήγησε τον τρόπο που δουλεύει και τι μήνυμα θέλει να στείλει μέσα από τα έργα αυτά. Χαρακτηριστική κουβέντα που αντηχεί στα αυτιά μας ήταν: “Την στιγμή που φτιάχνω εγώ ένα έργο, κάπου αλλού φτιάχνεται μια βόμβα που από κάποιους θεωρείται έργο”.

Φυσιολάτρης αλλά και ρεαλιστής ο κος Μανώλης, δημιουργεί τα έργα του με την σοφία και τις συμβουλές των πρόγονων του. έχοντάς τους ως φυλακτό και πρότυπο στην ζωή του. Στο τέλος της συνέντευξης, μεταφερθήκαμε εκτός εργαστηρίου. Βρεθήκαμε σε ένα χωράφι λίγα μετρά πιο περά απ' το σπίτι του. Εκεί ο κος Χαρούλης είχε το σκάφος του. Πάλεψε αρκετό καιρό να το “διαλύσει και να το ξαναφτιάξει απ' την αρχή”. Ως μερακλής και άνθρωπος της παράδοσης, εκτός από την τέχνη, ασχολείται και με το ψάρεμα. Δεν τον κέρδισε μόνο η στεριά αλλά και η θάλασσα.⁹

Εφτάζυμο ψωμί

Το παραδοσιακό γλέντι του εφτάζυμου ψωμιού στον χωριό Κρούστας που βρίσκεται λίγα χιλιόμετρα έξω απ' την πόλη του Αγίου Νικολάου έφτασε και φέτος. Το Σάββατο 23 Αυγούστου στον προαύλιο χώρο του δημοτικό σχολείου γιορτάστηκε το εφτάζυμο ψωμί. Το χωριό προετοιμασμένο να δεχτεί τους κατοίκους αλλά και τους επισκέπτες του, προσέφερε πλούσιο παραδοσιακό μενού υπό την συνοδεία του κρητικού συγκροτήματος. Παράλληλα,

στην αίθουσα του πολιτιστικού συλλόγου είχαμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε από κοντά τα στάδια της τυροκομικής τέχνης. Η αίθουσα ήταν γεμάτη από σκεύη αλλά και η ζωντανή αναπαράσταση της παράγωγης τυριού από ντόπιους κατοίκους, τράβηξε τα βλέμματα και τις εντυπώσεις των επισκεπτών..¹⁰

Παράγωγή τυριού

Μετά την διαδικασία του αρμέγματος των αιγοπροβάτων, ο βοσκός παίρνει το γάλα. Το γάλα μεταφέρεται στο μιτάτο και γίνεται η τυροκομική διαδικασία, η οποία έχει ως εξής: Ο παραγωγός ζεσταίνει το γάλα μέσα στο καζάνι, ρίχνει την μαγιά και το αφήνει να πήξει. Μετά, ξαναζεσταίνει λίγο το γάλα ανακατεύοντας το μέσα στο καζάνι. Στην συνέχεια, βγάζει το τυρί και το τοποθετεί στο καλούπι ή αλλιώς τουπί. Μετά από λίγες ώρες, βάζουμε πάλι το τυρί μέσα στο καζάνι, το βγάζουμε απ' το καλούπι και το σφίγγουμε να φύγουν τα υγρά και του δίνουμε σχήμα. Το αφήνουμε να στραγγίξει και να ξεραθεί ώστε να γίνει το τυρί που βλέπουμε στις αγορές.

Παράγωγή μυζήθρας

Κρατάμε γάλα από την παραπάνω διαδικασία, το ρίχνουμε στο καζάνι, το βάζουμε να βράσει και από εκεί προκύπτει η μυζήθρα ή αλλιώς ανθότυρο .¹¹

Παραδοσιακός αρραβώνας στα Πεζιά Ηρακλείου

Κάθε γιορτή στην Κρήτη θέλει γλέντι. Ο αρραβώνας στην Κρήτη, όπως και στα υπόλοιπα μέρη της **Ελλάδος**, γίνεται σε στενό οικογενειακό κύκλο. Οι δυο οικογένειες οργανώνουν ένα μικρό γλέντι για να γιορτάσουν το γεγονός. Απ' τις χάρες των αρραβωνιασμένων δεν θα έλλειπε ο χορός και το φαγοπότι. Ευκόλως εννοούμενο είναι ότι το μενού περιλαμβάνει ψητά αρνιά, αντικριστά , άφθονο κρασί και ρακί να πιούμε και να ευχηθούμε στο ζευγάρι και στις οικογένειες τους .¹²

**2^η ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΚΑΝΤΑΔΑ/ 2^ο ΠΑΓΚΡΗΤΙΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΧΟΡΟΥ, ΜΕ
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ,
ΧΟΡΕΥΤΙΚΩΝ ΟΜΙΛΩΝ ΚΑΙ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΧΟΡΟΥ
«ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΑΝΘΡΩΠΙΑ & ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ»**

Το ραντεβού ολόκληρης της Κρήτης για το δεύτερο Παγκρήτιο Φεστιβάλ χορού και Καντάδας ορίστηκε για την **10^η Αυγούστου 2014** στα **Ανώγεια**. Ως συνέχεια της μεγάλης περσινής εκδήλωσης που αποτέλεσε ένα από τα κορυφαία πολιτιστικά γεγονότα της Κρήτης και της Ελλάδας, φέτος ο Ανωγειανός Αύγουστος, με μπροστάρη πάντα τον πολιτιστικό σύλλογο, κρύβει νέες και όμορφες εκπλήξεις. Στην κωμόπολη των αγώνων, της αντίστασης κατά του Ναζισμού και του Φασισμού θα ανταμώσουν οι γενιές των απανταχού Κρητών. Θα σμίξουν χορευτές και κανταδόροι από την ηλικία των 3 έως...103 ετών και θα ξεδιπλώσουν το ταλέντο τους, στέλνοντας το μήνυμα ότι η σημασία της παράδοσης, του πολιτισμού στέκεται ψηλά στο νησί της Κρήτης. Από τους πρόποδες του Ψηλορείτη, του αιώνιου ιερού βουνού, με το Ιδαίον Άντρο και τη Ζώμινθο, σύμβολα ενός μοναδικού πολιτισμού, του μινωικού, που έδωσε τα λαμπρά φώτα του στην Ευρώπη και τον κόσμο οι γενιές της Κρήτης, θα χορέψουν στα βήματα των Κουρητών.

Το 2^ο Παγκρήτιο Φεστιβάλ χορού και καντάδας θα υπογραμμίσει το μήνυμα ότι μονιασμένη η Κρήτη προχωράει μπροστά, με τη μια γενιά να παίρνει τη σκυτάλη από την άλλη συνεχίζοντας τον περήφανο δρόμο των Μινωϊτών και των Κουρητών.

Τον Αύγουστο, στα γραφικά σοκάκια των Ανωγείων, θα συναντηθούν τα κοπέλια της Κρήτης με τη γενιά που μόχθησε, πάλεψε, αγωνίστηκε για να έρθουν καλύτερες μέρες, τις οποίες και πάλι προσδοκούμε. Στο φετινό 2^ο Φεστιβάλ Κρητικού Χορού και Τραγουδιού, πρωταγωνιστές θα είναι τα δεκάδες κρητικόπουλα, από κάθε γωνιά της Κρήτης, από κάθε γωνιά του πλανήτη, όπου ζουν Κρητικοί.

Ντυμένα με τις περήφανες παραδοσιακές φορεσιές θα διασχίσουν τα Ανώγεια από την μια άκρη ως την άλλη χορεύοντας και τραγουδώντας μαντινάδες, ριζίτικα και σκοπούς της ακριβής κρητικής παράδοσης.

Μέσα από τα στενά που γέννησαν τόσους και τόσους γνωστούς λυράρηδες, σπουδαίους καλλιτέχνες, μεγάλους τραγουδιστές, ξεχωριστούς μαντιναδολόγους, μοναδικούς λαϊκούς ζωγράφους και ανθρώπους των γραμμάτων και της πολιτικής θα καταλήξουν στο Περαχώρι (ακολουθώντας τη διαδρομή γήπεδο – Μεσοχωριό- Παιδικός Σταθμός – Τσουρολιό – Περαχώρι) την γειτονιά του Ψαρονίκου, στον οποίον και θα είναι αφιερωμένη η καντάδα. Στη συνέχεια η καντάδα θα ανηφορίσει προς Κατσαμπά και Δεσά, περνώντας μέσα από γραφικά και όμορφα σοκάκια των Ανωγείων, φτάνοντας στη Κεντρική Πλατεία ‘Αρμί’ όπου θα είναι στημένη μουσική εξέδρα, με τους λυράρηδες και τους λαγουτιέρηδες να δίνουν τον τόνο για το γλέντι που θα στηθεί με πεντοζάλη, μαλεβιζιώτη, χανιώτικο συρτό, σούστα και πυρρίχιο ανωγειανό πηδηχτό από μικρούς και μεγάλους χορευτές, ξυπνώντας παράλληλα μνήμες στη θρυλική πλατεία του ‘Πολιτισμού’...

Η συνέχεια του 2^{ου} Φεστιβάλ Χορού και Καντάδας, με πολλές εκπλήξεις θα δοθεί στο Εθνικό Στάδιο Ανωγείων.

Πρόγραμμα:

- i. Το πρόγραμμα θα ανοίξει με την μεγαλειώδη παρέλαση όλων των συγκροτημάτων
- ii. Θα συνεχίσουμε με τον Πυρρίχιο Ανωγειανό Πηδηχτό.
- iii. Στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν διαδεδομένοι χοροί της Κρήτης και από τις τρεις γενιές χορευτών, δημιουργώντας το κάθε συγκρότημα έναν ξεχωριστό κύκλο μέσα στο χώρο του γηπέδου.
- iv. Τον χορευτικό αυτό κύκλο θα κλείσει με το αντάμωμα όλων των γενεών, σε έναν ομόκεντρο κύκλο, χορεύοντας ένα χανιώτικο συρτό.

Γιορτή Κερασιού στο Βενί Μυλοποτάμου στο Ρέθυμνο

Με αυτές τις εκδηλώσεις επιδιώκουμε την αφύπνιση των νέων, οι οποίοι θα αποτελέσουν τη φυσική συνέχεια της παράδοσης του τόπου μας. Η συμπαράσταση και η βοήθεια που προσφέρουν στη γιορτή και στις άλλες δραστηριότητες του συλλόγου μας είναι πολύτιμη. Η γιορτή αποτελεί πόλο έλξης και σημείο συνάντησης για τους χωριανούς αλλά και τους φίλους μας που μένουν εκτός του χωριού «Βενί», γι' αυτό σας περιμένουμε να διασκεδάσουμε όλοι μαζί και να γιορτάσουμε την «Γιορτή Κερασιού».

Μια επίσκεψη στη Γιορτή Κερασιού στον Βενί, είμαστε σίγουροι ότι θα σας αφήσει τις καλύτερες εντυπώσεις .

Την διασκέδαση επιμελήθηκε το κρητικό συγκρότημα:

Σκουλούδης Δημήτρης "Λύρα", Σκουλούδης Γιώργος "Λαούτο"

Παραγιουδακης Γρηγόρης "Λαούτο-Τράγουδι"

Φετοκάκης Κώστας "Μαντολίνο- Ασκομαντούρα".¹³

Ηράκλειο

Το Ηράκλειο βρίσκεται κοντά στο παλάτι της Κνωσού που την περίοδο του μινωικού πολιτισμού είχε τη μεγαλύτερη συγκέντρωση πληθυσμού στην Κρήτη. Κτισμένη πάνω σε μινωικά , βενετσιάνικα, τούρκικα ερείπια το Ηράκλειο βγάζει μια μαγεία. Η πλούσια ιστορία του αντικατοπτρίζεται σε κάθε γωνία της πόλης. Αν και πυκνοκατοικημένο δεν χάνει από καλαισθησία και διατηρεί έως και σήμερα την κρητική παράδοση. Σήμερα το Ηράκλειο είναι μια σύγχρονη μεγαλούπολη. Είναι η μεγαλύτερη πόλη του νησιού. Αποτελεί οικονομικό κέντρο με έντονη εμπορική δράση. Η παλιά πόλη του Ηρακλείου δεν είναι διατηρημένη , μέσα στα επιβλητικά ενετικά τείχη και τη νέα πόλη που έχει εξαπλωθεί έξω απ' αυτά. Τα τείχη έχουν σχήμα τριγωνικό με βάση την θάλασσα.¹⁴

Κνωσός

Η ιστορία του νησιού ξεκινάει απ' τα μινωικά χρονιά. Στολίδι του μινωικού πολιτισμού ήταν η Κνωσός το παλάτι του βασιλιά Μίνωα. Η Κνωσός το κέντρο της Κρήτης αγκάλιαζε όλη την μεσόγειο με τα εμπορεύματα της. Οι Μινωίτες δεξιοτέχνες και πολυπράγμονες ασχοληθήκαν με την γεωργία ,την κτηνοτροφία, την αλιεία ,την γλυπτική και τις τέχνες. Όπως μαρτυρούν οι αρχαιολογικές έρευνες και τα ευρήματα που κληρονομήσαμε από τις ανασκαφές η μινωική εποχή ήταν το κομβικό σημείο για την ανάπτυξη του πολιτισμού στο νησί. Το νησί άκμασε 1900 με 1500 π.χ. Μετά την κάθοδο των Δωρεών το νησί παράκμασε.^{14&15}

Ρέθυμνο

Η σημερινή πόλη είναι χτισμένη στην ίδια θέση με την αρχαία Ρίθυμνα ή Ρήθυμνα ή Ριθυμνία. Μαρτυρίες για την ύπαρξη της πόλης υπάρχουν από τον 5ο-4ο αι. π.χ. και είναι κυρίως τα αργυρά και χάλκινα νομίσματα, τα οποία έφεραν στη μια όψη την κεφαλή του Απόλλωνα ή της Αθηνάς, και στην άλλη τρίαινα ή δύο δελφίνια ή αίγα. Από την κοπή των νομισμάτων αυτών φαίνεται ότι η πόλη ήταν ανεπτυγμένη με αξιόλογο εμπόριο. Ίσως να είχε αναπτύξει σχέσεις με τους Πτολεμαίους, οι οποίοι την είχαν μετονομάσει σε Αρσινόη. Είναι περιορισμένες οι πληροφορίες που έχουμε στη διάθεσή μας για τη βυζαντινή περίοδο.

Μετά την απελευθέρωση η πόλη άρχισε να αναπτύσσεται εκ νέου τόσο οικιστικά όσο και πνευματικά. Σημαντική ώθηση της προσέδωσε η εγκατάσταση της Φιλοσοφικής Σχολής και της Σχολής Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης (περίπου 2.500 φοιτητές) και η δημιουργία της Πανεπιστημιακής Βιβλιοθήκης που λειτουργεί σήμερα στην πανεπιστημιούπολη στον οικισμό Γάλλου . Το Ρέθυμνο είναι μια όμορφη γραφική πολιτεία, μικρότερη από τις άλλες τρεις ιστορικές πόλεις του νησιού. Τριγυρίζοντας στα στενά βενετσιάνικα δρομάκια της, ανάμεσα στα μικρά παλιά σπίτια με τα ξύλινα σκεπάσματα μπαλκόνια τους, με τους μινωικούς, τα βενετσιάνικα αρχοντικά με τις μεγαλοπρεπείς σκάλες και τις λατινικές επιγραφές, νιώθεις έντονα να πλανιέται το πνεύμα μιας άλλης εποχής που σε τυλίγει στην μαγεία. Το Ρέθυμνο έχει να επιδείξει μια αξιόλογη πνευματική και πολιτιστική παράδοση ,που έχει ρίζες της χρόνια της Ενετοκρατίας.¹⁶

Χανιά

Τα Χανιά είναι παραλιακή πόλη της βορειοδυτικής Κρήτης. Γενέτειρα του Βενιζέλου. Τα Χανιά είναι η τοποθεσία σύμφωνα με την οποία οι Μινωίτες έκτισαν την "Κυδωνία". Το **1252** οι Ενετοί κατάφεραν να υποτάξουν τους Κρήτες. Τα Χανιά έγιναν η έδρα του Γενικού Αρμοστή της Κρήτης. Έτσι ξεκίνησε η Ενετοκρατία στην Κρήτη. Η πόλη άνθησε , λόγω της θέσης της, ως εμπορικό κέντρο, αλλά και ως αγροτική περιοχή. Στην αρχή οι Ενετοί ήταν σκληροί και καταπιεστικοί, αλλά σιγά σιγά οι σχέσεις τους με τους ντόπιους αναθερμάνθηκαν. Η επαφή τους με τη Βενετία βοήθησε στο να αναμειχθούν οι δύο κουλτούρες, χωρίς όμως οι Κρήτες να χάσουν τις παραδόσεις.

Μήλον της έριδος το νησί πέραν στην κυριαρχία των τούρκων. Οι Τούρκοι εποίκησαν τις ανατολικές συνοικίες της πόλης (**Καστέλι** και **Σπλάτζια**), όπου και μετέτρεψαν τον **Άγιο Νικόλαο** των Δομινικανών μοναχών στο Κεντρικό τους τζαμί . Τα Χανιά αποτελούνται από

την παλιά και την Νέα πόλη, που δένουν αρμονικά σ' ένα όμορφο, ζεστό, ενιαίο περιβάλλον του χθες και του σήμερα. Παλιά βενετσιάνικα χτισίματα, βυζαντινά φρούρια, στενά λαβυρινθώδη δρομάκια και κτίρια ενετικά, όπου παρεμβάλλονται με αλλά τουρκικά χτισίματα, που δηλώνουν το πέρασμα των κατακτητών από νησί. Το παλιό εσωτερικό λιμάνι, με το μακρύ ενετικό μόλο και το φάρο του θυμίζει τα χρόνια που τα Χάνια ήταν μια μεγάλη εμπορική πόλη. Η νέα πόλη απλώνεται γύρω από την παλιά και αποτελείται από συνοικίες. Είναι μια σύγχρονη, γραφική πόλη.¹⁷

Άγιος Νικόλαος

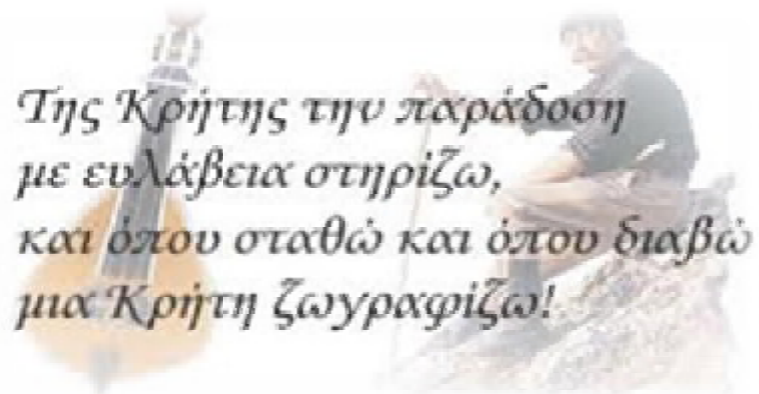
Ο Άγιος Νικόλαος πρωτεύουσα του νομού Λασιθίου, βρίσκεται στην ανατολική Κρήτη. Πηρέ το όνομα της από την ομώνυμη Βυζαντινή εκκλησιά που βρίσκεται στην περιοχή του Μιραμπέλου. Μια πόλη που συνδυάζει βουνό και θάλασσα έτοιμη να καλύψει όλες τις ανάγκες των κατοίκων της αλλά και των επισκεπτών. Η πόλη του Αγίου Νικολάου περικυκλώνεται από το υδάτινο στοιχείο. Κατεξοχήν τουριστικός προορισμός προσφέρει όπως και οι υπόλοιπες πόλεις του νησιού φιλοξενία στον επισκέπτη, διασκέδαση και χαλάρωση. Το κλίμα είναι ιδανικό για την ανάπτυξη των προϊόντων της Κρητικής γης. Με αφετηρία την Πόλη του Αγίου Νικολάου μπορείτε να επισκεφτείτε την Κνωσό, την μονή Τοπλού βόρεια της Σητείας, την Σπιναλόγκα αλλά και το Δικταίο Άντρο τον τόπο που γεννήθηκε ο Δίας στο οροπέδιο Λασιθίου. Η πόλη είναι χτισμένη στην βορειοδυτική άκρη του ήρεμου κόλπου του Μιραμπέλου, προφυλαγμένη από τα βουνά, είναι μια γραφική σύγχρονη πολιτεία. Χάρη στο εξαιρετικά θερμό κλίμα της, την άφθονη βλάστηση και την πάντα ήρεμη θάλασσα, έχει εξελιχθεί σε διεθνές τουριστικό θέρετρο. Στο απάνεμο λιμανάκι της συνωστίζονται αμέτρητα εκδρομικά σκάφη και ψαροκάικα. Η πόλη διατηρεί την γραφικότητα της, ιδιαίτερα στο κέντρο, με παραδοσιακή αρχιτεκτονική των σπιτιών της, τα στενά δρομάκια και τα πλινθόστρωτα σκαλοπάτια της.

Σπιναλόγκα

Η Σπιναλόγκα είναι ένα μικρό νησί το οποίο κλείνει από τα βόρεια τον κόλπο της Ελούντας. Το αρχαίο του όνομα ήταν Καλυδών, αλλά μετά την κατάληψη του από τους Ενετούς ονομάστηκε στα λατινικά "spina lunga" (προφορά: σπίνα λούνγκα), που σημαίνει «μακρύ αγκάθι». Από αυτή την ονομασία και με παράφραση το νησάκι πήρε την σημερινή του ονομασία. Οχυρώθηκε άριστα από τους Ενετούς τόσο από κατασκευαστικής και αρχιτεκτονικής άποψης όσο και από απόψεως αισθητικής του όλου τοπίου που και σήμερα ακόμη διατηρεί την ομορφιά του. Το 1905 χρησιμοποιήθηκε ως Λεπροκομείο όπου οδηγήθηκαν όλοι οι λεπροί της Κρήτης, οι οποίοι πρώτα βρίσκονταν απομονωμένοι στη «Μεσκινιά», έξω από το Ηράκλειο και θεωρούνταν εστία μόλυνσης και για τον υπόλοιπο λαό. Τελικά το 1957 έκλεισε ιαθέντων των λεπρών με τη χρήση αντιβιοτικών φαρμάκων.¹⁸

Μαντινάδα

Κάθε Κρητικός έχει να σου πει μια ιστορία για την ζωή του. Γι' αυτό το λόγο, ο μαντιναδολόγος αντλεί τη θεματολογία της από ποικίλους τομείς και ανάλογα διακρίνονται σε σκοπικές μαντινάδες, ερωτικές, ευκαιριακές και φιλοσοφικές.

Πηγή εικόνας <http://www.web-all.info/images/madinada.jpg>

Είτε ως φιλοσοφία, είτε εκφράζοντας παράπονο, η μαντινάδα επί αιώνες συνοδεύει τους Κρητικούς σε όλες τις στιγμές τους και στις εκδηλώσεις, στο σημείο που όσοι δεν είναι από την Κρήτη την θεωρούν αποκλειστικά Κρητική ποιητική δημιουργία. ¹⁹⁻²⁰⁻²¹

Ελαιώνας & Αμπέλι

Από τα αρχαία χρονιά η ελιά και το αμπέλι πρωταγωνιστούν στην διατροφή μας. Δυο φυτά με πολλούς παραλληλισμούς. Η Ελιά, ιερή για τους αρχαίους, παραμένει και σήμερα το πιο σημαντικό κομμάτι της διατροφής. Είναι ένα σύμβολο ειρήνης, υγείας, επιτυχίας, σοφίας άλλα και ανάπτυξης. Η Κρήτη παράγει το δικό της λαδί και τρέφει το γένος της. Σε κάθε γωνιά συναντάς μια ελιά, ένα αμπέλι. Το αμπέλι αποτελεί πηγή των γλεντιών πάνω στο νησί. Όπως λέει και μια μαντινάδα, το «φάε, πιά και γλέντησε» είναι η ζωή του ανθρώπου. Λάτρεις της ρακής, οι κρητικοί θα ήταν αδιανόητο να μην έχουν ένα αμπελάκι στα τόσα στρέμματα γης που διαθέτουν, να τους δίνει το γιατροσόφι τους, κατά τα λεγόμενα τους την ρακή! Το αμπέλι, όπως η ελιά, πέρα από στολίδι, είναι οικονομικός πόρος για το νησί. Πολλοί είναι, επίσης, και οι παραγωγοί κρασιού.

Κελάρι

Το κελάρι είναι ένα ιδιαίτερο μέρος, ως γνωστό. Όλα τα παλιά σπίτια διέθεταν ένα χώρο για να φυλάνε τα καλούδια τους. Αυτονόητα για τους αμπελουργούς, αποτελεί το πιο σημαντικό σημείο μέσα στο σπίτι. Μέσα εκεί βρίσκονται τα βαρέλια με κρασί. Με τον καιρό, το κρασί ωριμάζει και είναι έτοιμο να το γευτούμε στις κοινωνικές εκδηλώσεις. ²²⁻²³

Η Λύρα και το λαούτο

Πηγή εικόνας http://pemptousia-2.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2014/11/laouto3_mesa.jpg

Η λύρα είναι το βασικό όργανο της Κρητικής μουσικής. Η παρουσία από τον **17ο αιώνα** της λύρας, του κύριου μουσικού οργάνου της Κρητικής μουσικής, γίνεται όλο και πιο έντονη μέχρι τα τέλη του 18ου αιώνα που η παρουσία της αρχίζει να εδραιώνεται. Μη φανταστείτε βέβαια ότι η λύρα είχε τη σημερινή της μορφή από τότε. Αρχικά, έκανε την εμφάνισή της σαν λύρα με σχήμα αχλαδιού και αυτή σε δύο τύπους: Το λυράκι με οξύ ήχο και η βροντόλυρα με έντονο μπάσο ήχο. Πολύ σημαντική είναι και η ύπαρξη πάνω στο δοξάρι της, των γερακοκούδων (κουδουνάκια που κρέμαγαν στα κυνηγετικά γεράκια στο Βυζάντιο). Οι λυράρηδες της εποχής χάρις σ' αυτά κρατούσαν τον ρυθμό αφού δεν είχε εμφανιστεί ακόμα κάποιο όργανο σαν συνοδευτικό της λύρας με αυτό το ρόλο. Η επιρροή του βιολιού έδωσε αρκετά αργότερα (γύρω στο **1920**) ένα άλλο είδος λύρας την βιολόλυρα, που χρησιμοποιήθηκε περισσότερο στην Δυτική και Ανατολική Κρήτη μέχρι την δεκαετία του 40'. Η σημερινή λύρα είναι ένας ενδιάμεσος τύπος μεταξύ λυρακιού και βροντόλυρας. Προκατασκευάστηκε την δεκαετία του 40' από ένα παλιό λυράρη και οργανοποιό το Μανώλη Σταγάκη και επικράτησε στα μουσικά πράγματα του τόπου μετά το **1950**

Αυτή η σύγχρονη μορφή της δεν συνοδεύεται από τα γερακοκούδωνα του δοξαριού καθώς πολύ πιο πριν, τον ρυθμό ανέλαβε να κρατάει το μπουλγαρί (ειδικά μετά το **1915** και την έλευση των Μικρασιατικών) και λίγο αργότερα στην δεκαετία του 1920 το λαούτο. Αυτό το αγαπημένο όργανο υπήρχε στην Κρήτη απ' τα χρόνια του Βιτσέντζου Κορνάρου στην αναγεννησιακή του μορφή. Μετά από τις τροποποιήσεις που του έγιναν με τα χρόνια, το λαούτο άρχισε να λειτουργεί και σαν μπάσο συνοδευτικό όργανο (**1920**) αλλά στις ημέρες μας μπορεί κανείς να ακούσει τις γλυκύτερες Κρητικές μελωδίες από ένα σόλο λαούτο ενώ το μπουλγαρί έχει σχεδόν εκλείψει.

Στη Κρητική μουσική επίσης χρησιμοποιούνται τα πνευστά : το θαμπόλι (είδος φλογέρας) , η μαντούρα (είδος κλαρινέτου) και η ασκομαντούρα.

Πρωτεργάτες της Κρητικής μουσικής είναι : Στρατής Καλογερίδης, Χαρίλαος Πιπεράκης ή Χαρίλαος, Αλέκος Καραβίτης, Κώστας Μουντάκης, Γιώργος Καλογερίδης, Θανάσης Σκορδαλός

Ἄπ' ὅτι κἀλλὴ ἔχει ἄνθρωπος, καὶ λόγια ἔχουν καὶ κάρη
καὶ κἀνούσι καὶθε κερσία παρηνγοριά καὶ πάρη,
μὴ ὅπου κατέχει καὶ μιλῆ με' γνώσει καὶ με' τρόπο,
κἀνεὶ καὶ κἀλαΐειν καὶ γελοῦ καὶ μάλα κῶν ἄνθρωπῳ.
(Α 887-890)

Πηγή εικόνας <http://www.worldses.org/crete/lesvos4.jpg>

Κρητικός γάμος

Ο γάμος στην Κρήτη έχει ιδιαίτερη θέση μέσα στην παράδοση. Από μικρή ηλικία η κοπελιά ετοιμάζει την προίκα της για εκείνη την μέρα που θα φύγει από το πατρικό της σπίτι ντυμένη νύφη. Η διαδικασία έχει ως εξής: ο γαμπρός πάει και την ζητάει απ' τον πατέρα της. Όταν ο πατέρας δώσει την συγκατάθεσή του για τον γάμο, τότε συζητάνε για την προίκα, τα χρήματα που θα τους δώσει για να ξεκινήσουν την ζωή της ως παντρεμένο ζευγάρι.

Την ημέρα του γάμου, στις γειτονιές του χωριού κρεμάνε τα παραδοσιακά προικιά της νύφης στα μπαλκόνια. Ο γαμπρός, έφιππος, πάει και παίρνει την νύφη απ' το σπίτι της, δίνοντας της ένα άλογο να ανεβεί και να πάνε μαζί στην εκκλησιά υπό την συνοδεία της μουσικής και των γαμήλιων μαντινάδων. Μετά την ολοκλήρωση του μυστηρίου, γίνεται γλέντι τρικούβετο. .
26-27-28-29

Πηγή εικόνας http://kritesonline.gr/08042015/images/kritikos_gamos2.jpg

Πηγή: 1.Γράφοντας για την Τηλεόραση και το Ράδιο. Συγγραφέας Robert L.Hilliard, επιμέλεια: Νίκος Σαρρής. Εκδόσεις 'ΕΛΛΗΝ'

Πηγή: 2. Λαογραφικά Κρήτης- Κρητικά δημοτικά τραγούδια Συγγραφέας Γιάννης Μαυράκης

- Πηγή: 3.Κρήτη ιστορία και πολιτισμός δεύτερος τόμος .
 Πηγή. 4. Η Κρήτη χθες & σήμερα.
 Πηγή. 5. «ΟΔΥΣΣΕΙΑ-ΡΑΨΩΔΙΑ Τ΄»
 Πηγή: 6. Η Κρήτη του χθες και του σήμερα.
 Πηγή. 7 Κρήτη ιστορία και πολιτισμός δεύτερος τόμος-λαϊκός πολιτισμός
 Πηγή. 8. Βλέπε παράρτημα-Πλάνο_1
 Πηγή. 9. Βλέπε παράρτημα-Πλάνο_15
 Πηγή.10. Βλέπε παράρτημα Πλάνο_11
 Πηγή.11 Η κρητική παραδοσιακή κουζίνα- Τα τυριά της Κρήτης - Κρήτη ιστορία και πολιτισμός δεύτερος τόμος
 Πηγή.12.. Βλέπε Παράρτημα-Πλάνο_3
 Πηγή.13. Βλέπε παράρτημα-Πλάνο_11
 Πηγή.14.Βλέπε παράρτημα-Πλάνο_13
 Πηγή.15. Στα παλάτια της Κνωσού
 Πηγή.16. Βιβλίο Ιστορίας Α΄ Λυκείου
 Πηγή.17. Βλέπε παράρτημα-Πλάνο_17
 Πηγή .18. Βλέπε παράρτημα-Πλάνο_14
 Πηγή.19. Βλέπε παράρτημα-Πλάνο_1
 Πηγγή.20. Κρητική παραδοσιακή κουζίνα
 Πηγή.21. Λαογραφικά Κρήτης
 Πηγή .22. Βλέπε παράρτημα- Πλάνο_21
 Πηγή.23. Η Κρητική παραδοσιακή κουζίνα
 Πηγή.24. Βλέπε παράρτημα-Πλάνο_19
 Πηγή.25.Κρητές στιχουργοί-Μαντινάδες Α & Β
 Πηγή.26.Βλέπε παράρτημα-Πλάνο_5
 Πηγή.27. Η Κρήτη του χθες και του σήμερα
 Πηγή.28. Ένας σύγχρονος Άτλας (ειδική έκδοση για μαθητές Κρήτης)
 Πηγή.29. Περιοδικό ΑΜΑΛΘΕΙΑ ΕΤΟΣ Ι ΙΟΥΛΙΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1979 Τεύχος 40,Κρητικοί γάμοι

SHOT LIST

Ντοκιμαντέρ: «Κρητική παράδοση»

ΛΗΨΗ	ΚΑΔΡΟ/ΠΛΑΝΟ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ
1	Μεσαίο πλάνο	Συνέντευξη με τον Κύριο Λαγουδάκη	ΠΕΖΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (ταβέρνα Ονήσιμος)

1	Γενικό πλάνο	Κρητικός παραδοσιακός αρραβώνας	ΠΕΖΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (ταβέρνα)
1	Γενικό πλάνο	Γιορτή κερασιού	Μυλοπόταμος (Βενί)
1-2	Κοντινό πλάνο & Γενικό πλάνο	Γιορτή εφτάζυμου ψωμιού	Κρούστας
1	Μεσαίο πλάνο	Συνέντευξη με τον Μανώλη Χαρούλη	Έξω Λακόνια
1-2-3	Γενικό πλάνο Μεσαίο πλάνο & Κοντινό πλάνο	φεστιβάλ χορού και καντάδας	Ανώγεια
1-2	Γενικό πλάνο Μεσαίο πλάνο & Κοντινό πλάνο	Πόλεις	Άγιος Νικόλαος – Ελούντα-Κριτσά
1-2	Γενικό πλάνο Μεσαίο πλάνο & Κοντινό πλάνο	Πόλεις	Χανιά

Παραγωγή

Πηγή εικόνας <http://www.raindance.org/wp-content/uploads/Film-Funding-Grants1.jpg>

SHOOTING SCHEDULE

Ντοκιμαντέρ: «Κρητική παράδοση»

Ημερομηνία	24/04/2014	
Τοποθεσία	Πεζιά Ηρακλείου Κρήτης	
Ωρα	Διάστημα	Λήψη
14:30-17:30	Συνέντευξη –προσωπικά βιώματα του Κυρίου Λαγουδάκη	1 _η
Ημερομηνία	26/04/2014	
Τοποθεσία	Πεζιά Ηρακλείου Κρήτης	
Ωρα	Διάστημα	Λήψη
21:00-02:30	Κρητικός παραδοσιακός αρραβώνας	1 _η
Ημερομηνία	07/06/2014	
Τοποθεσία	Μυλοπόταμος (Βενί)	
Ωρα	Διάστημα	Λήψη
21:00-03:00	Γιορτή κερασιού	1 _η

Ημερομηνία	23/08/2014	
Τοποθεσία	Κρούστας	
Ωρα	Διάστημα	Λήψη
21:00-03:00	Γιορτή εφτάζυμου ψωμιού	1 _η
Ημερομηνία	29/08/2014	
Τοποθεσία	Έξω Λακόνια	
Ωρα	Διάστημα	Λήψη

16:00-18:30	Συνέντευξη με τον Μανώλη Χαρούλη	1_η
Ημερομηνία	10/08/2014	
Τοποθεσία	Ανώγεια	
Ωρα	Διάστημα	Λήψη
18:00-02:00	φεστιβάλ χορού και καντάδας	1_η

Ημερομηνία	26/08/2014	
Τοποθεσία	Άγιος Νικόλαος – Ελούντα-Κριτσά	
Ωρα	Διάστημα	Λήψη
10:30-13:00	Στιγμές από την πόλη και τα περίχωρα της	1_η-2_η
Ημερομηνία	22/07/2014	
Τοποθεσία	Χανιά	
Ωρα	Διάστημα	Λήψη
09:30-14:00	Στιγμές από την πόλη και τα περίχωρα της	1_η-2_η
Ημερομηνία	16/09/2014	
Τοποθεσία	Ρέθυμνο-Μόνη Αρκάδιου	
Ωρα	Διάστημα	Λήψη
10:00-15:00	Στιγμές από την πόλη και τα περίχωρα της	1_η-2_η

Κανόνες συνεντεύξεων

Οι συνεντεύξεις χρησιμοποιούνται σε πολλά προγράμματα, ιδίως στις ειδήσεις, στα ντοκιμαντέρ, στις παρουσιάσεις, στα εκπαιδευτικά προγράμματα και φυσικά στα προγράμματα συνεντεύξεων. Οι βασικές προσεγγίσεις της συνέντευξης είναι κατά βάση οι ίδιες για όλες τις μορφές των εκπομπών.

Είδη

Τα τρία βασικά είδη των συνεντεύξεων είναι η συνέντευξη που παρουσιάζει γνώμες, η συνέντευξη που παρουσιάζει πληροφορίες και η συνέντευξη που αναλύει μια προσωπικότητα. Οποιαδήποτε συνέντευξη μπορεί να συνδυάζει και από τα τρία είδη.

- Η συνέντευξη που παρουσιάζει γνώμες επικεντρώνεται στις πεποιθήσεις ενός ατόμου, μπορεί να ανήκει στο συγκεκριμένο είδος. Τα άτομα που θα δώσουν την συνέντευξη μπορεί να έχουν ενημερωθεί πριν την μαγνητοσκόπηση ή τη ζωντανή μετάδοση του προγράμματος.
- Η συνέντευξη που παρουσιάζει πληροφορίες. Αυτό το είδος συνέντευξης είναι κοινής ωφέλειας. Η πληροφορία μπορεί να προέρχεται από οποιοδήποτε περιβάλλον. Η συνέντευξη προετοιμάζεται μαζί με το ολοκληρωμένο σενάριο. Το άτομο που δίνει την συνέντευξη μπορεί να παρουσιάσει τα γεγονότα με άμεσο τρόπο, να παράσχει πληροφορίες γύρω απ' το θέμα ή ένα σκοπό ή να συνδυάσει τις πληροφορίες με τα προσωπικά του πιστεύω. Αν γράφει ένα σενάριο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η προσωπικότητα του ομιλητή. Αν το άτομο που δίνει την συνέντευξη δεν είναι άνθρωπος των ΜΜΕ πρέπει να προετοιμαστεί για τις ερωτήσεις και να γίνει πρόβα του προγράμματος ως μια αυτοσχέδια παρουσίαση.
- Η συνέντευξη που αναλύει μια προσωπικότητα. Αυτή η συνέντευξη προκαλεί το ανθρώπινο ενδιαφέρον. Η μορφή του προγράμματος προσανατολίζεται βάσει ενός στόχου- να διερευνήσει, να ενοχλήσει ή να κολακέψει ή να είναι ευπροσάρμοστη συνδυάζοντας όλες αυτές τις πλευρές. Η πιο επιτυχημένη συνέντευξη που αναλύει μια προσωπικότητα φαίνεται να βασίζεται στον συνδυασμό της διερεύνησης των προσωπικών στάσεων και της αποκάλυψης των προσωπικών πεποιθήσεων και των ενεργειών. Η προετοιμασία των ερωτήσεων γι' αυτό το είδος της συνέντευξης βασίζεται στην απόκτηση όλων των πληροφοριών σχετικά με το ιστορικό του προσώπου που δίνει την συνέντευξη. Παρουσιάστε επιγραμματικά τις ερωτήσεις και συζητήστε με τον συνεντευξιαζόμενο.

Η συνέντευξη μπορεί να προετοιμαστεί πλήρως. Μπορεί όμως να γίνει και αυτοσχέδια. Σπανία οι συνεντεύξεις ακολουθούν ένα ολοκληρωμένο σενάριο. Οι παράγωγοι το επιλέγουν αυτό για να αποφύγουν την μονότονη συζήτηση. Απ' την άλλη η απροετοίμαστη συνέντευξη κρύβει πολλούς κινδύνους, όπως να βρεθεί σε δύσκολη θέση ο συνομιλητής ή να είναι βαρετό ως προς το κοινό. Γι' αυτό το λόγο το άτομο που παίρνει την συνέντευξη θα πρέπει να οργανώσει και να προετοιμάσει τις κατάλληλες ερωτήσεις τη συγκεκριμένη στιγμή, πράγμα αδύνατον.

Το κλειδί για μια πετυχημένη συνέντευξη είναι η προετοιμασία. Η υπόσταση της προετοιμασίας είναι η γνώμη, η πληροφορία και η μελέτη της προσωπικότητας.

Ερωτήσεις:

- Σαφείς – εύστοχες
- Αποφυγή ερωτήσεων που οδηγούν στο πουθενά
- Απαγορεύονται οι δύσκολες και οι αμφιλεγόμενες ερωτήσεις
- Προσοχή είναι συνέντευξη και όχι μονόλογος
- Εστιάζουμε σε βάθος
- Αποφεύγουμε τη βαρετή επανάληψη των ερωτήσεων

Σε όλες τις συνεντεύξεις, άσχετα με την μορφή ή τον προσανατολισμό, εφαρμόζονται κάποια βασικά δομικά στάνταρτ:

1. Προσδιορίστε το σκοπό της συνέντευξης
2. Προσδιορίστε το είδος της προσέγγισης που θα χρησιμοποιήσετε στη συνέντευξη
3. Παρουσιάστε τον προσκεκλημένο σας
4. Προσδιορίστε το ιστορικό του προσκεκλημένου σε σχέση με τη συγκεκριμένη συνέντευξη ή είδηση.
5. Προσδιορίστε το σκηνικό
6. Δημιουργήστε δράση.
7. Συνοψίστε στο τέλος. ³⁰

Είδη πλάνων:

1. **Κοντινό πλάνο**
2. **Μεσαίο πλάνο**
3. **Γενικό πλάνο**

(Οι λήψεις των πλάνων έχουν γίνει με το μοντέλο της Sony handy cam DCR- DVD205)

Το μεσαίο πλάνο: Το είδος αυτού του πλάνου δείχνει την φιγούρα από την μέση και πάνω. Επιτρέπει στο θεατή να δει τις κινήσεις και τις εκφράσεις του προσώπου. Το χρησιμοποιήσαμε κυρίως στις δυο συνεντεύξεις του Κυρίου Λαγουδάκη και του Κυρίου Χαρούλη. Το μεσαίο πλάνο μπορεί να καθιερώσει κάποιες σχέσεις μεταξύ των ηρώων μεταφέροντας τους σε μια αληθινή αμεσότητα.

Το γενικό πλάνο περιλαμβάνει ολόκληρο το εικονιζόμενο πρόσωπο- τα τόπια. Εδραιώνει το χώρο της σκηνής της αφηγηματικής πράξης. Επιλέξαμε να ξεκινήσουμε με ένα γενικό πλάνο το ντοκιμαντέρ. Ξετυλίγοντας έτσι το κουβάρι του σεναρίου. Το πλάνο του Ψηλορείτη εντάσσει αμέσως το θεατή στο χώρο. Αντίστοιχα και στις υπόλοιπες λήψεις με γενικό πλάνο θέλουμε να πληροφορήσουμε τον θεατή για το τι ακόλουθη παρακάτω. Περισσότερα τέτοιου είδους πλάνα τα χρησιμοποιήσαμε σαν «σφήνα». Δημιουργούμε μια ροή.

Με κοντινό πλάνο αναδείξαμε την τέχνη της παραγωγής τυριού στο χωριό Κρούστας. Η κίνηση της κάμερας από πάνω κάνει τα αντικείμενα να φαίνονται μικροσκοπικά και το αντίθετο από κάτω.

Στα Ανώγεια η κάμερα εναλλάσσει την ροή του βίντεο με κοντινά και γενικά πλάνα. Έχουμε πανοραμική καταγραφή του θέματος. Ο λόγος που κολλάει η κάμερα πάνω στα αντικείμενα είναι, για να αναδείξει κάποια στοιχεία που δεν τα αντιλαμβάνεται ο θεατής με την πρώτη μάτια.

Οι λήψεις από αριστερά προς τα δεξιά ξεκουράζουν. Αυτό τηρήθηκε σε όλες τις λήψεις. Στα πλάνα του αρραβώνα πρώτα βλέπουμε το χορευτικό (μουσική) κι ύστερα ενημερώνουμε τον θεατή για το τι παρακολουθεί. Προηγείται ο ήχος της εικόνας.

Την αίσθηση της ροής την εξασφαλίσαμε με τα πλάνα σφήνα και τα εφέ. Τέτοια πλάνα είναι των πόλεων του νησιού. Όπως για παράδειγμα το πλάνο από το λιμάνι του Ηρακλείου Κουλέ. Όλα τα πλάνα τραβηχτήκαν με χρήση τριπόδου. Ελάχιστα είναι με την κάμερα στο χέρι. Ο χειρίστης έχει τοποθετήσει την κάμερα στον ώμο. Με την τεχνική αυτή δημιουργούμε μια

υποκειμενική προσέγγιση του χώρου δράσης. Επίσης διαφέρουν στο φωτισμό λόγω των διαφορετικών κλιματολογικών συνθηκών και της διαφοράς μέρας και νύχτας.

Νοηματική σύνθεση των πλάνων

Το ύφος της κάμερας

Κατά την οπτικοποίηση ενός σεναρίου, καθοριστικός παράγοντας είναι η σύνθεση της λήψης από μια κάμερα. Κάθε σκηνοθέτη- δημιουργό , τον απασχολούν 3 βασικά ερωτήματα:

1. Ποιο το αντικείμενο της λήψης (σκηνοθεσία).
2. Πως θα αντιμετωπιστεί το αντικείμενο αυτό από τον εικονολήπτη (σκηνοθέτη).
3. Πως η λήψη αυτή θα παρουσιαστεί στο κοινό (μοντάζ).

Σε μια σκηνή η μάτια του θεατή εισέρχεται με βάση την θέση που δείχνει η κάμερα. Συνεπώς το καδράρισμα και η απόσταση, η γωνία λήψης, η κίνηση αυτής μαζί με τη σύνθεση του πλάνου μας καθορίζουν το τι θα δούμε και σε τι πρέπει να επικεντρώσουμε το ενδιαφέρον μας.

Η σύνθεση του πλάνου (στοιχειοθέτηση). Μεθοδικός κανονισμός των στοιχείων του ενός σκηνοτικού, το οποίο ολοκληρωμένο μεταφέρει σκοπό και νόημα.

Στατική στοιχειοθέτηση. Αναφέρεται στο περιεχόμενο που πρέπει να υπάρχει σε σταθερές και αμετάβλητες εικόνες.

Δυναμική στοιχειοθέτηση. Λαμβάνει υπόψη της και την συνεχόμενη χρονική αλλαγή.

Επίπεδα σύνθεσης σε 3 διαστάσεις: επίπεδο κάδρου, επίπεδο εδάφους, άξονας του βάθους.

Περιορισμοί κάδρου. Κλειστή φόρμα, ανοιχτή φόρμα

Συναίσθημα της ενότητας. Όλα τα στοιχεία υποστηρίζουν την κεντρική ιδέα (φωτισμός, ρούχα, χρώματα, ρυθμίσεις, σκηνικά).

Κεντρικό ενδιαφέρον- κανόνας του άξονα & κανόνας βασικής κατεύθυνσης .

Ψυχολογική κλειστότητα. Νοητή συμπλήρωση των οπτικών πληροφοριών που δεν παρουσιάζονται.

Καθοδήγηση του αντικειμένου. Διατήρηση της τονικής ισορροπίας.

Ατμοσφαιρική εισαγωγή. Ο σκηνοθέτης μας εισάγει σε μια σκηνή γεμάτη «ίχνη» σχετικά με τους κεντρικούς χαρακτήρες, πριν τους γνωρίσουμε.

Χρήση Κατευθυντήριων γραμμών. Οριζόντιες, ευθείες και κάθετες, καμπύλες, πλάγια γραμμή.

Χρησιμοποιώντας χρώματα και τόνους. Οι φωτεινές και οι σκοτεινές εικόνες παράγουν διαφορετικά συναισθήματα στον θεατή, σκόπιμο ψυχολογικό εφέ.

Πλαίσιο κεντρικού αντικειμένου. Τοποθετούμε αντικείμενα σε μια ή περισσότερες γωνίες της εικόνας, προσοχή κρατιέται μέσα στο πλάνο.

Η σημασία της κίνησης του πλάνου. Από σκοτεινές σε φωτεινές δημιουργείτε η αίσθηση της ελευθερίας & της συναισθηματικής ανύψωσης. Προς τα πάνω ελκύει την προσοχή. Η κίνηση προς την κάμερα είναι πιο ισχυρή από αυτή που απομακρύνεται από την κάμερα. Η κίνηση από τα αριστερά προς τα δεξιά είναι περισσότερο ευχάριστη από την κίνηση δεξιά προς αριστερά.

31

Φωτισμός

Η εικόνα είναι συνυφασμένη με το φως. Η κάμερα δεν έχει τις ίδιες δυνατότητες προσαρμογής που έχει το ανθρωπινό μάτι και γι' αυτό για να γίνει αισθητή η τρισδιάστατη εικόνα του χώρου μέσα από τη δισδιάστατη εικόνα της κάμερας, πρέπει να γίνει σωστή χρήση του φωτισμού. Ο φωτισμός ενισχύει την αίσθηση του βάθους, φωτίζοντας με διαφορετικό τρόπο τα μπροστά από τα πίσω επίπεδα της εικόνας. Ο φωτισμός λειτουργεί ως εκφραστικό μέσο που περιέχει πληροφορίες, εικαστικά & συμβολικά μηνύματα που ενισχύουν ή ερμηνεύουν την αφήγηση. Ο φωτισμός μιας σκηνής πολλές φορές μπορεί να την σχολιάζει με όρους δραματουργικούς & ψυχολογικούς.

Τα είδη είναι: φωτισμός κλειδί, φωτισμός fill, φωτισμός κόντρα ή οπίσθιος φωτισμός (ένταση, κοντράστ, θερμοκρασία χρώματος).

Ήχος

Ο σχεδιασμός του ήχου είναι η διαδικασία της δημιουργίας του συνολικού ηχητικού χαρακτήρα μιας παραγωγής. Ο ήχος δεν είναι υποταγμένος στην εικόνα, αλλά διευρύνει τα εκφραστικά της περιθώρια. Κατά μια έννοια είναι η εικόνα που απουσιάζει ή δεν απαιτείται να την βλέπει ο θεατής για να την κατανοήσει. Η κατάλληλη χρήση του ηχητικού παράγοντα συμβάλλει στην αφαίρεση περιττών και κουραστικών στοιχείων από την εικόνα. Ο ήχος είναι ο βασικός παράγοντας διαμόρφωσης ρυθμού σε μια ταινία. Στο μοντάζ τα πλάνα συνδέονται και αποκτούν την οριστική διάρκεια τους πάνω στον ρυθμό συγκεκριμένων ήχων (κρητική λύρα). Τα ηχητικά στοιχεία οπτικοποιούν την ένταση και την αγωνία. Τα στοιχεία που συγκροτούν τον ηχητικό παράγοντα επιλέγονται και υπόκεινται σε μια σειρά από λεπτομερείς, δημιουργικές επεξεργασίες ώστε να συνθέσουν ένα ποιοτικά ομοιογενές σύνολο. Τα τελικά χαρακτηριστικά του ηχητικού συνόλου διαμορφώνονται με το μοντάζ και με τη διαδικασία της μίξης (μιξάζ).

Οι μορφές του ήχου είναι ο λόγος- ομιλία, οι θόρυβοι- ηχητικά εφέ και η μουσική. Κάθε μια μορφή αποτελεί ουσιαστική παράμετρο της αφήγησης. Η δημιουργική χρήση του ήχου (λόγων, θορύβων & μουσικής) είναι αυτή που συμβάλλει στην αύξηση της εκφραστικής ικανότητας της εικόνας, χωρίς αναγκαστικά η εικόνα να υποταχθεί στον ήχο. Αν δούμε μια ταινία χωρίς ήχο και μετά την ίδια ταινία με ήχο θα διαπιστώσουμε ότι ο ήχος παράγει περισσότερες πληροφορίες απ' ότι η εικόνα.

Ο λόγος: διάλογος & αφήγηση

Μεταφέρει τη σημασία κυρίως μέσω της έμφασης, της διακύμανσης του ύψους ή του τόνου της φωνής και της ακουστικής αίσθησης. Ο διάλογος αποτελεί τη φυσική διαδικασία για τη συνομιλία και τη συνεννόηση ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα πρόσωπα και είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ζωντανής παρουσίας στην οθόνη. Η αφήγηση αντιπαρατίθεται στο γεγονός, δημιουργώντας μία σύνθεση- πρόταση.

Η μουσική

Η μουσική, αντικείμενο αισθητικής απόλαυσης από μόνη της , στον κινηματογράφο συνυπάρχει με το λόγο και τους ήχους αποκτώντας έτσι πιο σύνθετη μορφή και λειτουργία. Η μουσική δεν πρέπει απλά να συνοδεύει το περιεχόμενο της εικόνας αλλά να λειτουργεί αντιστικτικά, να αποτελεί μέσο ερμηνείας. Η μουσική πραγματώνει αισθητικά την κεντρική ιδέα αποκαλύπτει την ουσιαστική υπόσταση του έργου. Από μόνη της δεν θα συνδεθεί με την ιστορία ή την πλοκή του έργου, από την στιγμή όπως που θα ενσωματωθεί μέσω του μοντάζ στην εικόνα, τότε, εκτός από τη συναισθηματική φόρτιση, παράγει νοήματα και συνειρμούς.

Ήχοι και σιωπή

Καθετί το ηχητικό που δεν είναι ομιλία ή μουσική. Αποτελούν βασικά στοιχεία της παρουσίασης, βοηθώντας στην ενίσχυση των γεγονότων κατά την παραγωγή. Ο ήχος ενός αντικειμένου είναι εύκολα αναγνωρίσιμος όταν συνοδεύεται από την εικόνα του. Όταν αυτή απουσιάζει, ο ίδιος ήχος αναγνωρίζεται πιο δύσκολα. Η ακτίνα συχνότητας του είναι μικρή, ενώ ταυτόχρονα δεν έχουμε τη συνδρομή της όρασης να μας υποβοηθήσει. Στον κινηματογράφο ακόμα κι όταν βλέπουμε τον ήχο μαζί με την πηγή του, χρειάζεται να κατασκευαστεί έτσι ώστε να είναι αναγνωρίσιμος. Ο θεατής πρέπει να αισθανθεί και να κατανοήσει το ακριβές νόημα του ήχου, την συναισθηματική και δραματική χροιά του. Πολλές φορές οι απομιμήσεις ήχων που κατασκευάζονται στα στούντιο είναι πιο αληθινοί από τους φυσικούς. Υπάρχουν ειδικευμένοι τεχνικοί που παράγουν ήχους με ειδικούς τρόπους. Τα οπτικά και τα υπόλοιπα ηχητικά στοιχεία της εικόνας συντελούν ώστε το αφτί του θεατή να «πιστέψει» τους κατασκευασμένους ήχους και να αποδώσει σ' αυτούς την προσδοκώμενη ταυτότητα. **Λειτουργίες των εφέ:**

1. Εστίαση της προσοχής
2. Δημιουργία περιοχής
3. Δημιουργία περιβάλλοντος
4. Ενίσχυση της δράση
5. Προσδιορισμός ταυτότητας
6. Δημιουργία ρυθμού
7. Δημιουργία αντίθεσης
8. Ορισμός χώρου
9. Τονισμός της δράσης
10. Διαδοχή
11. Ενοποίηση μετάβασης
12. Συμβολισμός νοήματος
13. Δημιουργία χιούμορ

Θα πρέπει να υπογραμμιστεί η αναγκαιότητα και η υποβλητικότητα της σιωπής, όπου φυσικά είναι απαραίτητη για την αισθητική και νοηματική ολοκλήρωση μιας σκηνής. Η σιωπή είναι και αυτή μια μορφή σηματοδότησης. Δημιουργεί νεκρό χρόνο, ένα κενό για να υπογραμμιστεί το ειδικό βάρος μιας κατάστασης, ενός συμβάντος. Εάν δεν πρόκειται για παύση ανάμεσα σε διάλογο, η σιωπή μπορεί να σημαίνει αμηχανία, ψυχολογική πίεση

κλπ. Αντίθετα με την παρουσία της μουσικής, που σηματοδοτεί κάτι που συμβαίνει, η σιωπή τονίζει την αδυναμία, την ανυπαρξία πράξης, δημιουργώντας ένα ιδιαίτερο ερέθισμα στον θεατή.

Λειτουργίες του ήχου σε σχέση με την εικόνα

- i. Ο ήχος λειτουργεί παράλληλα με την εικόνα
- ii. Ο ήχος προσδιορίζει την εικόνα
- iii. Η εικόνα προσδιορίζει τον ήχο
- iv. Ο ήχος και η εικόνα προσδιορίζουν το αποτέλεσμα
- v. Ο ήχος αντιτίθεται στην εικόνα³²

Μεταπαραγωγή

Μοντάζ (editing)

Κάθε ενότητα στο βίντεο έχει ιδιαίτερη σημασία για το μοτέρ. Αναλόγως την λήψη διαμορφώνεται και το μοντάζ του υλικού. Η επεξεργασία του υλικού έγινε με το ADOBE PREMIERE PRO CS3.

ADOBE PREMIERE PRO CS3

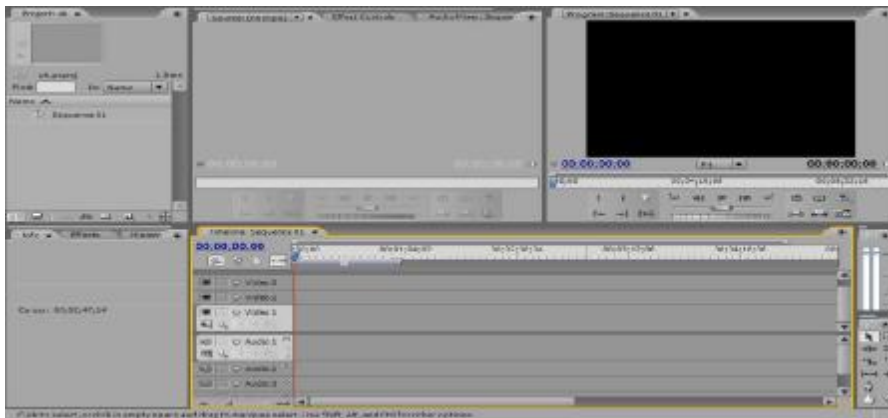
Το adobe premiere cs3 pro είναι ένα εύκολο πρόγραμμα και η εγκατάστασή του είναι απλή στον Η/Υ σας.

Τι είναι το μοντάζ

Μοντάζ ονομάζουμε τη διαδικασία επεξεργασίας των κλιπ, ώστε να προκύψει το τελικό βίντεο. Η επιλογή των πλάνων ή των τμημάτων τους (κόψιμο κλιπ- trimming), η σύνδεση τους, η επιλογή των σημείων σύνδεσης, οι τρόποι μετάβασης από το ένα πλάνο στο άλλο, τα χρησιμοποιούμενα εφέ μετάβασης, η επιλογή των ήχων που συνοδεύουν τα πλάνα, τα εφέ στον ήχο, κ.λπ. όλα αυτά περιλαμβάνονται στη διαδικασία του μοντάζ. Ο όρος μοντάζ

χρησιμοποιείται επίσης για την περιγραφή της σύνθεσης του υλικού προς εκτύπωση (κείμενα, εικόνες) στην τυπογραφία, τη διαδικασία μίξης διαφορετικών εικόνων για τη δημιουργία ενός φανταστικού θέματος στη φωτογραφία (φωτομοντάζ), καθώς και στη διαδικασία παραγωγής τηλεοπτικών προγραμμάτων. Συγγενής τεχνική, που αφορά την μίξη κομματιών ήχων, είναι το μιξάζ. Σήμερα το μοντάζ γίνεται με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων, καθώς η αποθήκευση του υλικού γίνεται σε μαγνητικά αποθηκευτικά μέσα, όπως η σκληροί δίσκοι, ενώ η επεξεργασία του γίνεται μέσω Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (Η/Υ). Ακόμα, ο ειδικός του μοντάζ (μοντέρ) μπορεί να επέμβει σε κάθε καρτέ (frame) του πρωτογενούς υλικού, που έχει εισάγει στον Η/Υ, για να το επεξεργαστεί, με την ίδια ευκολία. Αυτού του είδους το μοντάζ λέγεται "μη- γραμμικό" μοντάζ ή όπως είναι η αγγλική του ορολογία "non-linear".

Πλοήγηση στο χώρο του προγράμματος:

Εικόνα.1

- 1.«Project» πάνελ
2. «Μόνιτορ Source» πάνελ
3. «Μόνιτορ Program» πάνελ
4. «Tools» πάνελ
5. «Timeline» πάνελ

1. Το πάνελ Project

Το πάνελ Project (πρόγραμμα) είναι αυτό μέσα στο οποίο εισαγάγουμε όλα τα αρχεία που θα μας βοηθήσουν στη διαμόρφωση της ταινίας. Τα αρχεία αυτά μπορεί να είναι οι εικόνες, βίντεο, ήχος και οτιδήποτε άλλο θα χρειαστεί να χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία της τελικής ταινίας. Το πάνελ του προγράμματος αποτελείται από δύο μέρη: Στο πάνω μέρος απεικονίζεται ένα μικρό τετράγωνο μέσα στο οποίο εμφανίζεται η εικόνα του αρχείου που

βρίσκεται στο κάτω μέρος. Επίσης, αν το αρχείο είναι βίντεο τότε απεικονίζεται το πρώτο καρέ του βίντεο. Όταν πρόκειται για ήχο, εμφανίζεται το φάσμα ενός ήχου. Στο κάτω μέρος απεικονίζονται όλα τα αρχεία που έχουμε εισαγάγει. Στο σημείο αυτό μπορούμε να δημιουργήσουμε φακέλους και υποφακέλους, μέσα στους οποίους θα τοποθετηθούν όλα τα αρχεία ή ορισμένα από αυτά ανάλογα με τις κατηγορίες που θέλουμε να τα χωρίσουμε.

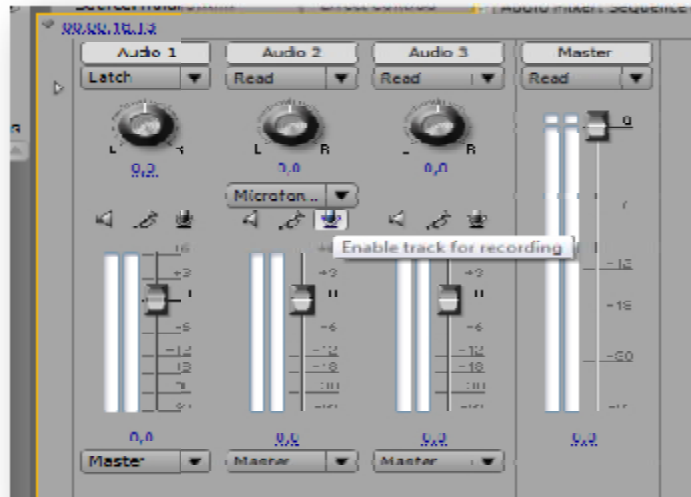
2. Το πάνελ Tools

Το πάνελ Tools (εργαλεία) περιέχει χρήσιμα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για την τελική διαμόρφωση της ταινίας. Τα εργαλεία αυτά, όπως απεικονίζονται στην εικόνα 8, από αριστερά προς τα δεξιά, είναι:

1. **Selection (επιλογή):** Οι χρήσεις του είναι πάρα πολλές, με τα εργαλεία αυτό μπορεί να γίνει επιλογή και κοπή, μεταφορά και απόθεση και άλλες.
2. **Track Select (επιλογή καναλιού):** Η λειτουργία του είναι λίγο πιο σύνθετη από τη λειτουργία του εργαλείου επιλογής, για το λόγο αυτό δεν πρέπει να τα μπερδεύεται μεταξύ τους. Μπορεί να επιλέξει περισσότερα από ένα κανάλια, με τη βοήθεια του shift και να κάνετε διάφορες εργασίες σε αυτά, όπως αποκοπή και επικόλληση, αντιγραφή και επικόλληση, ολίσθηση ή διαγραφή.
3. **Ripple Edit (επεξεργασία / μοντάζ με μεταφορά):** Χρησιμοποιείται για να ενώσουμε δύο διαφορετικά βίντεο κλιπ χωρίς να υπάρχει διάφορα ανάμεσα σε αυτά, πράγμα το οποίο φαίνεται και στην προεπισκόπηση.
4. **Rolling Edit (επεξεργασία / μοντάζ με αντικατάσταση):** Χρησιμοποιείται για να ενωθούν δύο γειτονικά κλιπ, κόβοντας τον ίδιο αριθμό καρέ από το καθένα.
5. **Rate Stretch (αυξομείωση ταχύτητας):** Μεγαλώνει ή μικραίνει το χρόνο ενός βίντεο κλιπ, αυξομειώνοντας την ταχύτητα του (αργή κίνηση ή επιτάχυνση).
6. **Razor (ξυράφι):** Είναι ορολογία που έχει μείνει από τον κινηματογράφο. Κόβει ένα βίντεο κλιπ στα δύο για να επεξεργαστούμε το κάθε κομμάτι χωριστά, βγάζοντας διαφορετικά εφέ ή ήχο στο κάθε κομμάτι.
7. **Slip (ολίσθηση):** Το εργαλείο αυτό χρησιμοποιείται για την αλλαγή του αρχικού ή του τελικού καρέ, χωρίς να επηρεάσει τα γειτονικά βίντεο κλιπ ή να αλλάξει την διάρκειά του.
8. **Slide (μετατόπιση):** Χρησιμοποιείται για να μετατοπίσουμε ένα βίντεο κλιπ, τόσο δεξιά όσο και αριστερά, χωρίς να αλλάξει το μήκος της ταινίας, γιατί μετακινούμενο κόβει καρέ από την αρχή το επόμενου ή το τέλος του προηγούμενου.
9. **Pen to (πένα):** Χρησιμοποιείται για να προσθέτει, να μετακινεί, να διαγραφεί καρέ-κλειδιά. Επίσης δημιουργεί ή προσαρμόζει καμπύλες στο παράθυρο Title, στο πάνελ Effect Controls και στο μόνιτορProgram
10. **Hand (χέρι):** Χρησιμοποιείται για τη μετακίνηση μιας ολόκληρης σεκάνς, πιάνοντας μόνο ένα κλιπ αυτής και σέρνοντας αυτό.

11. **Zoom (ζουμ):** Χρησιμοποιείται για μεγέθυνση ή σμίκρυνση, η προεπιλογή του είναι στη μεγέθυνση.

AUDIO MIXER & EFFECTS

Effect Controls (έλεγχοι των εφέ): Είναι το ίδιο με την καρτέλα του πάνελ Effects.

Audio Mixer (μεικτής ήχου): Προβάλλοντας την καρτέλα του Audio Mixer, εμφανίζεται μια μικρή κονσόλα ήχου τριών καναλιών. Επίσης διαθέτει και την ρύθμιση master, για την οποία αναφερθήκαμε προηγουμένως. Το κάθε κανάλι περιέχει έναν ρυθμιστή της έντασης του ήχου και έναν ρυθμιστή για το balance

Δημιουργία τίτλου:

Το πάνελ **Title Tools** περιέχει μία σειρά εργαλείων τα οποία είναι χρήσιμα για τη δημιουργία της μορφής και της κατεύθυνσης που θα έχει το κείμενο. Επίσης σας δίνει τη δυνατότητα να εισάγεται διάφορα κείμενα.

Το πάνελ **Title Action** ασχολείται για την τελική διαμόρφωση και θέση που θα καταλάβει το κείμενο μέσα στην εικόνα.

Το πάνελ **Title Properties**, στο οποίο γίνονται όλες οι επιλογές για τη διαμόρφωση το χαρακτηριστικών της γραμματοσειράς. Επίσης μπορείς να αλλάξεις το μέγεθος του χώρου τον οποίο καταλαμβάνει το κείμενο.

Το πάνελ **Title Styles** εισάγει το στυλ της γραμματοσειράς, από μια σειρά προκαθορισμένων γραμματοσειρών που υπάρχουν στις βιβλιοθήκες το λογισμικού.

3. Timeline

Στην timeline βλέπουμε την ροή του επεξεργασμένου υλικού. Μπορούμε να παρέμβουμε ανά πάσα στιγμή χρησιμοποιώντας τον δείκτη και να κάνουμε τις κατάλληλες τροποποιήσεις. .³³

Μοντάρισμα υλικού

Στο στάδιο αυτό επιλεγούμε το υλικό για την τελική διαμορφώσει του βίντεο. Η διαδικασία έχει ως εξής:

1. Το μοντάζ θα γίνει σε post production μορφή.
2. Πρέπει να τηρηθούν κάποιοι κανόνες για να έχουμε ένα άρτιο αποτέλεσμα στον μοντάζ.
3. Πρέπει να προσέξουμε τα ρακόρ και τον κανόνα του άξονα για την ένωση των πλανών.

Έλεγχος του υλικού

Προβολή βίντεο (Viewing footage) κυρίως για τεχνικά προβλήματα: Επιλογή υλικού και προετοιμασία για μοντάζ

Αρχικά, εισάγαμε ένα-ένα τα video στις βιβλιοθήκες του ADOBE PREMIERE, είδαμε το υλικό, αποφασίσαμε τι θέλουμε να κρατήσουμε από κάθε κομμάτι και αμέσως άρχισε η διαδικασία του μοντάζ και του μιξάζ . Τα εφέ «**dissolve**» χρησιμοποιήθηκαν για να ενώσουμε πολλά βίντεο κατά την διάρκεια του μοντάζ. Ο σκοπός που επιλέξαμε αυτά τα εφέ ήταν γιατί θέλαμε να δέσουμε ομαλά την εναλλαγή των πλανών και να διατηρηθεί η συνοχή του ντοκιμαντέρ. Απ' την επιλογή **duration** ρυθμίζουμε την διάρκεια του κάθε εφέ. (εικόνα. 2)

Εικόνα. 2

Δημιουργία τίτλων

Παράλληλα με την εικόνα εμφανίζονται και οι τίτλοι. Η timeline μας προσφέρει την δυνατότητα να συνθέσουμε με τέτοιο τρόπο την ροή του βίντεο προσθέτοντας και τους επεξηγηματικούς τίτλους.

Οι τίτλοι τοποθετήθηκαν παράλληλα με τα βίντεο, μετά την οριστικοποίηση του υλικού. Αρχίσαμε στην μεταπαραγωγή να μοντάρουμε το υλικό. Η Δημιουργία των τίτλων έγινε ως εξής: Από το **menu à title à new title** .(εικόνα .3)

Εικόνα .3

Αρχικά δημιουργούμε μαύρο πλαίσιο. Από τα title tools επιλεγούμε το σχήμα τετράγωνο. Το σέρνουμε μέσα στο παράθυρο και από τα properties δεξιά ,επιλεγούμε **STROKES à color-black. SHADOWS à opacity: 62%**. Ύστερα από αυτές τις ρυθμίσεις. Επιλεγούμε το type tool, πηγαίνουμε πάνω στο μαύρο πλαίσιο κάνουμε κλικ επάνω στο μαύρο πλαίσιο εμφανίζονται οι χαρακες. Μέσα εκεί τοποθετούμε τον τίτλο.

Οι επιλογές είναι γραμματοσειρά **:Arial**, μέγεθος: **23 regular**, στοίχιση **left**.(εικόνα .4)

Εικόνα .4

Αποθηκεύαμε το αρχείο και μετά με drag & drop τοποθετούμε το αρχείο του τίτλου στο project αριστερά από την timeline. Από εκεί το περνούμε και το φέρνουμε στο video 2 στην timeline. (εικόνα .5)

Εικόνα .5

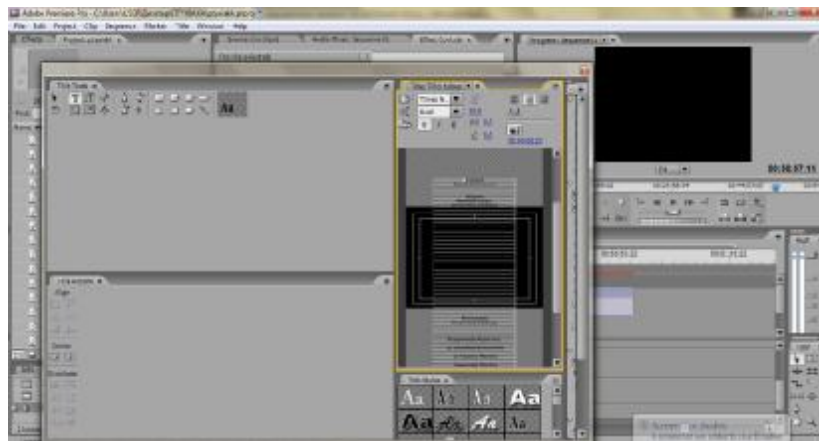
Το μαύρο αυτό πλαίσιο εμφανίζεται στην οθόνη με cross dissolve, μένει ενεργό για 8 με 10 λεπτά ώστε να προλαβαίνουμε να διαβάσουμε τι περιγράφει ο κάθε τίτλος και ύστερα προχωράει προς τα αριστερά με χρήση key frames μέχρι το τέλος του αριστερού ορίου της οθόνης. (εικόνα .6)

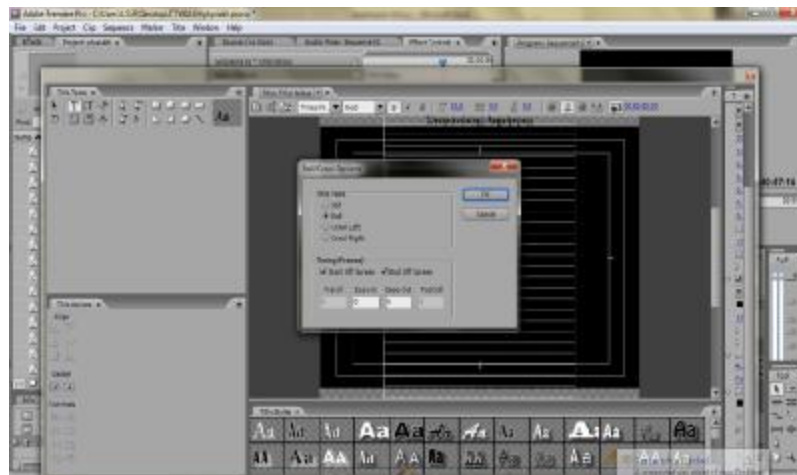
Εικόνα. 6

Τίτλοι τέλους

Οι τίτλοι τέλους δουλεύτηκαν με άλλη τεχνική. Χρησιμοποιήσαμε πάλι από το **menu title > new title**. Γράψαμε τους τίτλους με γραμματοσειρά **times new roman**, μέγεθος **20: Bold**, στοίχιση: **center**, color : **black**. Παρουσιάζονται στο 00:54:52:20 με την χρήση key frame. (εικόνα .7)

Εικόνα. 7

Εικόνα. 8

Χρησιμοποιήσαμε την επιλογή **Title type** à **Roll, timing (frames)** à **start off screen & end off screen**. (εικόνα. 8 &9)

Εικόνα. 9

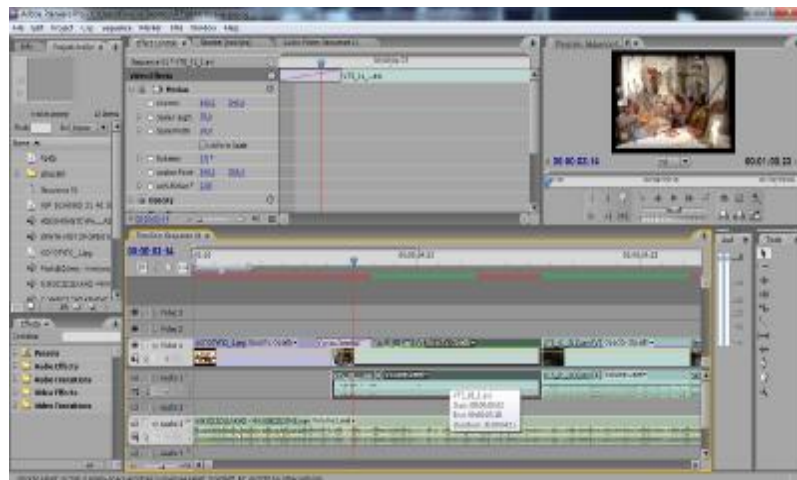
Trailer

Εικόνα. 10

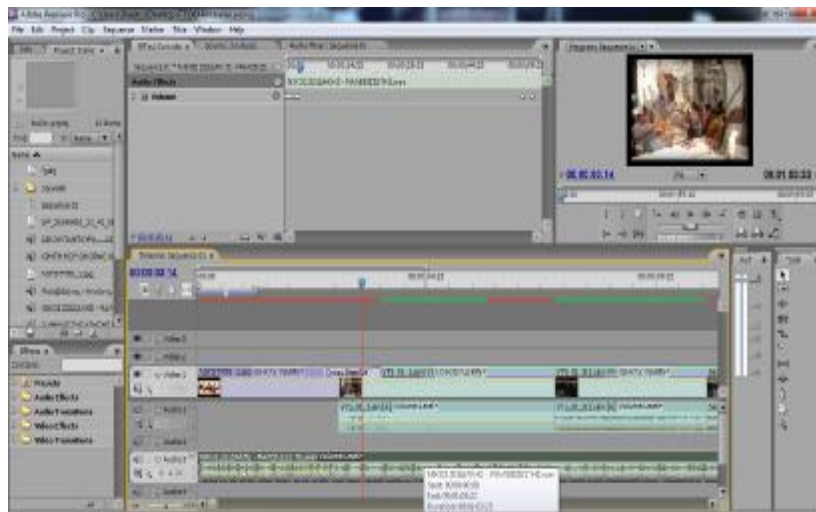
Το trailer έχει διάρκεια περίπου 1 λεπτό. Μέσα σε αυτό συμπεριλάβαμε τα κυριότερα στιγμιότυπα της πτυχιακής εργασίας. Είναι μια μικρή περίληψη και ένα δείγμα μικρογραφίας της δουλειάς που ακολούθησε στο premiere. Με την ίδια λογική δουλέψαμε και εδώ. Κόψαμε και ράγαμε. Γεφυρώσαμε τα κενά με τα αντίστοιχα εφέ , ενώ ο ήχος είναι σε πρώτο πλάνο. (Εικόνα. 10)

Στο trailer δεν χρησιμοποιήσαμε τίτλους. Η ένωση των πλάνων έγινε με το εφέ cross dissolve. (εικόνα. 11)

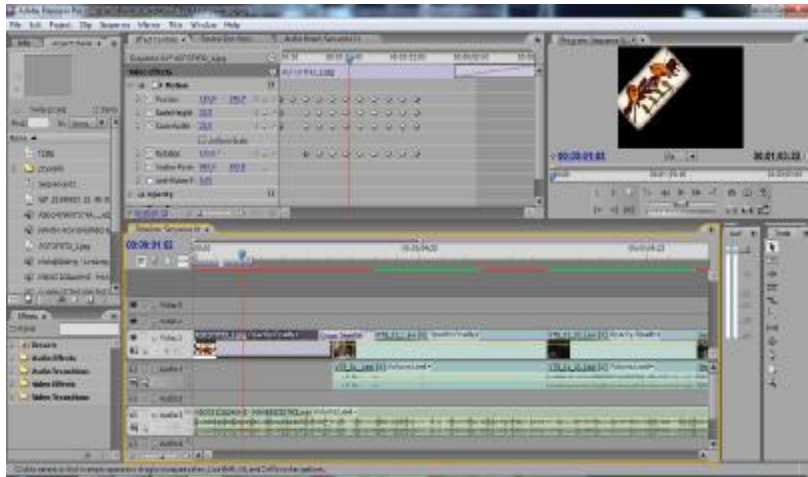
Εικόνα. 11

Τοποθετήσαμε key frames για σβήσιμο του ήχου σε κάθε εναλλαγή του μουσικού χαλιού.(εικόνα.12)

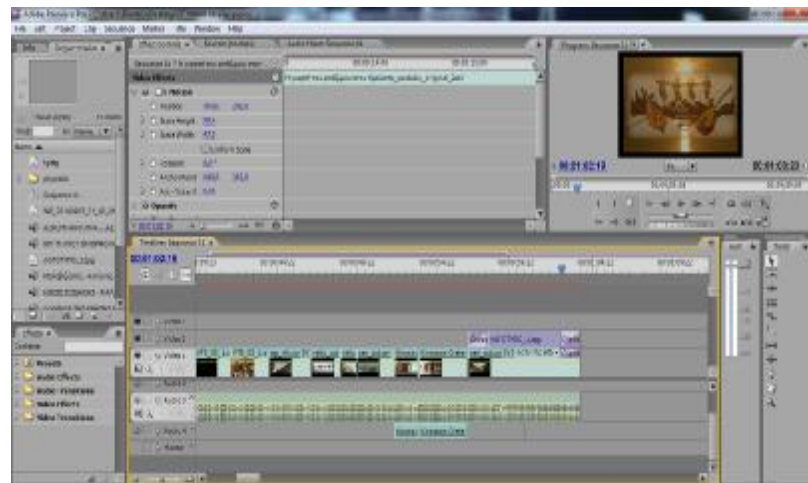
Εικόνα. 12

Στην αρχή εμφανίζεται μια μαντινάδα με ένα περίτεχνο τρόπο. Με την βοήθεια των key frames στην συνέχεια εμφανίζεται το λογότυπο κάνει μια περιστροφή και μεγεθύνεται στην οθόνη. Αυτό έγινε απ' την επιλογή **effects**.Ρυθμίσαμε το **position** , **scale height & scale width** .(εικόνα .13)

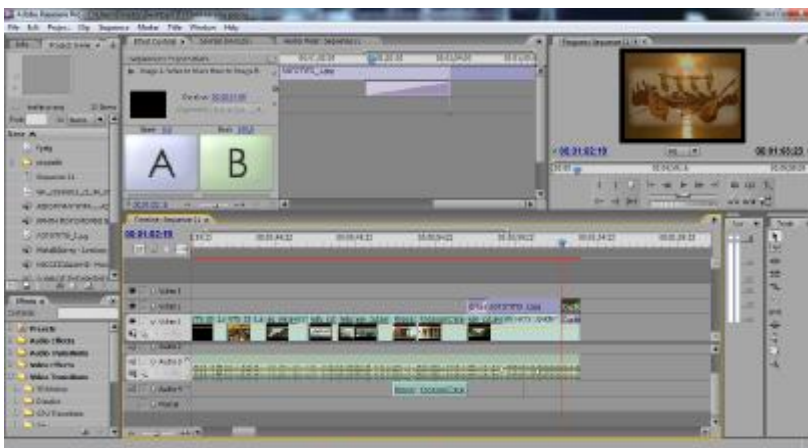
Εικόνα .13

Στο τέλος του βίντεο επιλέξαμε να σβήνει αργά το λογότυπο πάνω απ' το τελευταίο πλάνο. (εικόνα. 14)

Εικόνα .14

Αυτό πραγματοποιήθηκε απ' την επιλογή **video transitions -dissolve—dip to black**. Σύραμε πάνω στο βίντεο το εφέ και απ' την παλέτα **effects control** ορίσαμε την διάρκεια του.(εικόνα.15)

Εικόνα .15

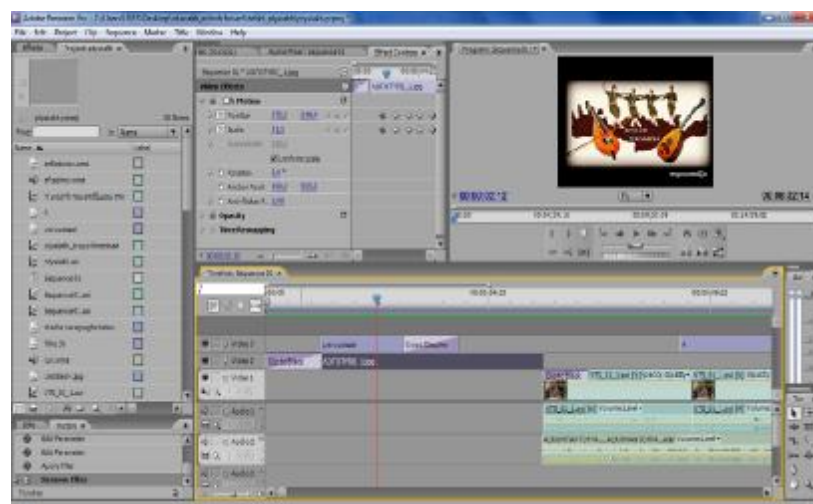
Το πρώτο πράγμα που διορθώσαμε στα videos ήταν η φωτεινότητα. Λόγω του ότι τα γυρίσματα των πλανών έχουν τραβηχτεί σε διαφορετικές ώρες της ημέρας ή ακόμα και σε άλλο χρονικό διάστημα, τα πλανά διέφεραν. Αρά, δώσαμε ενιαία τιμή φωτεινότητας. Από την βιβλιοθήκη **Effects** επιλεγούμε **video effects**→ **color correction**→ **brightness & contrast**. Το σέρνουμε πάνω στο video και διαλέγουμε τις παρακάτω τιμές. (εικόνα.16)

Φωτεινότητα: 50 & Αντίθεση: 45

Εικόνα. 16

Για να δημιουργήσουμε το motion στο λογότυπο χρησιμοποιήσαμε τα key frames. Επιλέξαμε σε πιο κομμάτι του video θα το εφαρμόζαμε .Οι τιμές του Motion είναι **position: 358** έως **620** κάτω δεξιά
Και το **scale:33** έως **7**.(εικόνα. 17)

Εικόνα. 17

Της, χρησιμοποιήσαμε μια έτοιμη εικόνα την οποία την βρήκαμε στο ιστότοπο του google.Στην συνέχεια στο adobe Photoshop επεξεργαστήκαμε την φωτεινότητα της. Προσθέσαμε κείμενο δημιουργώντας έτσι το λογότυπο του ντοκιμαντέρ.

Λογότυπο

Εικόνα.18

πηγή <http://cretalive.s3.amazonaws.com/153603/mantinades.jpg>

Το ντοκιμαντέρ ξεκινά με το εφέ cross dissolve. Το βρίσκουμε στην σουίτα του μοντάζ στην παλέτα των **effects** → **video transitions** → **dissolve** → **cross dissolve**. Μόλις το επιλέξουμε το σέρνουμε πάνω στο βίντεο, αμέσως ανοίγει το παράθυρο διαλόγου που βρίσκεται πάνω αριστερά απ' την timeline. Εκεί επιλεγούμε **effects control** και ρυθμίζουμε τις επιλογές **star & end**. (εικόνα. 18)

Duration 00:00:01:06 & alignment: start at cut

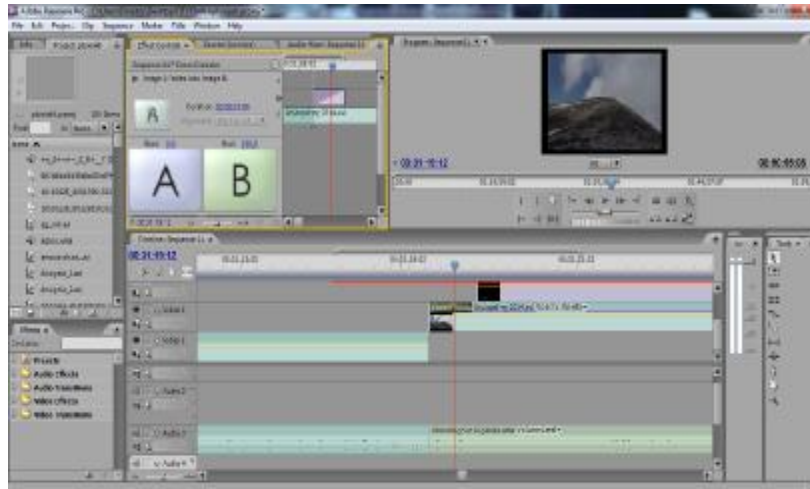
Cross dissolve

Duration 00:00:01:06 & alignment: center at cut

Ένα εφέ ακόμα που χρησιμοποιήσαμε ήταν το **dip to black** για το βίντεο του Ψηλορείτη για το ομαλό σβήσιμο του και την εισαγωγή στο επόμενο πλάνο. Το **dip to black** ανήκει στην ίδια κατηγορία εφέ **dissolve**.

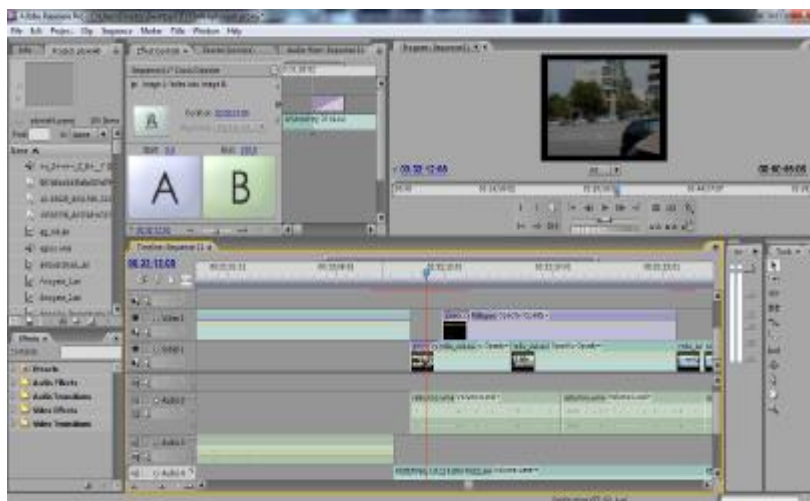
Dip to black

Εδώ επιλέξαμε **duration 00:00:02:15 & alignment: custom at start**. Τα εφέ dissolve χρησιμοποιήθηκαν για να ενώσουμε πολλά βίντεο κατά την διάρκεια του μοντάζ. Ο σκοπός που επιλέξαμε αυτά τα εφέ ήταν γιατί θέλαμε να δέσουμε ομαλά την εναλλαγή των πλάνων και να διατηρηθεί η συνοχή του.(εικόνα.19)

Εικόνα.19

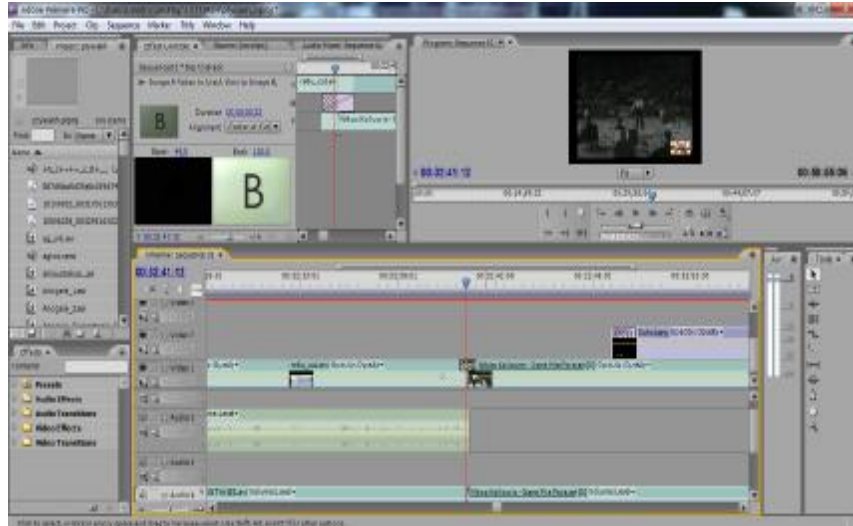
Το εφέ **additive dissolve** το χρησιμοποιήσαμε στο βίντεο του Ρεθύμνου. Θέλαμε να δημιουργήσουμε ομαλό fade out του προηγούμενου και fade in στο επόμενο πλάνο. Οι τιμές που επιλέξαμε για το **duration 00:00:01:06 & alignment : start at cut** .(εικόνα.20)

Εικόνα. 20

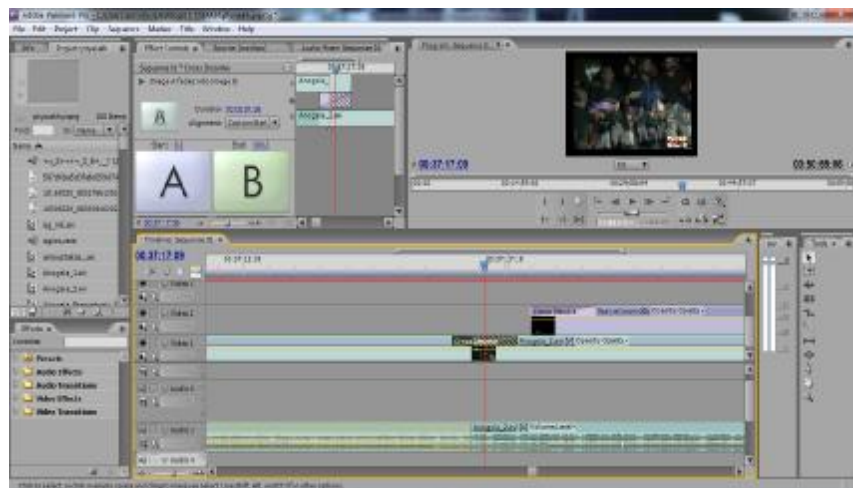
Στο τελευταίο μέρος του Ρεθύμνου κάναμε μια μικρή παρέμβαση στο **opacity** τοποθετώντας **key frames**. Η αρχική τιμή ήταν **92%** και στην συνέχεια μεταβλήθηκε **82%** έως το τελικό σβήσιμο όπου πήρέ τιμή **0%**. Ο σκοπός ήταν για να χαμηλώσουμε την αδιαφάνεια και να γίνει ένα **dip to black** στο επόμενο κάρδο.
Duration 00:00:00:22 & alignment: start at cut.

Την ίδια τεχνική ακλουθήσαμε στο πρώτο μέρος του βίντεο «Νίκος Ευλούρης». Οι τιμές που εφαρμόσαμε στο **opacity**. Η αρχική τιμή 100% και στην συνέχεια την μειώσαμε στο 28%. Εν συνέχεια για να περάσουμε στο δεύτερο μέρος χρησιμοποιούμε ένα εφέ **cross dissolve**. Με **duration 00:00:01:06 & alignment : center at cut**. (εικόνα.21)

Εικόνα.21

Στο δεύτερο μέρος των Ανωγείων χρησιμοποιήσαμε το εφέ **cross dissolve**. Με **duration 00:00:01:06 & alignment: center at cut**. Με τον ίδιο τρόπο ενώνουμε και το επόμενο μέρος από τα Ανώγεια. Το εύχρηστο αυτό μας “έλυσε” τα χέρια στην ένωση των πλανών. (εικόνα.22)

Εικόνα.22

Κουλέ Ηρακλείου

Εικόνα. 23

00:19:20:20 Reverse Speed: 2745,55% για 15''

Τίτλοι τέλους

- i. Αφήγηση: Κασσή Κωνσταντίνα
- ii. Κείμενα: Φαρσάρη Ειρήνη & Στεφανάκης Δημήτρης
- iii. Ιστορικός σύμβουλος: Εγκυκλοπαίδειες, βιβλία
- iv. Μουσική επιμέλεια: Στεφανάκης Δημήτρης & Φαρσάρη Ειρήνη
- v. Μοντάζ: Στεφανάκης Δημήτρης & Φαρσάρη Ειρήνη
- vi. Μιξάζ: Στεφανάκης Δημήτρης
- vii. Φωτογραφία: Στεφανάκης Δημήτρης
- viii. Σενάριο-Σκηνοθεσία: Στεφανάκης Δημήτρης & Φαρσάρη Ειρήνη³⁴

Πηγή.30.Γράφοντας για την τηλεόραση και το ράδιο, Robert L.Hilliard

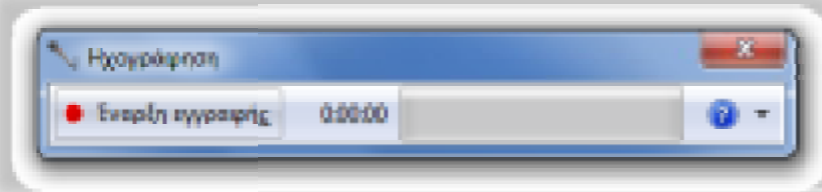
Πηγή. 31.Βίντεο Μοντάζ τεχνολογία τέχνη & τεχνική

Πηγή.32.Τηλεοπτική παράγωγη

Πηγή.33.Adobe premiere cs3 pro ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΒΗΜΑ Εκδόσεις: [ΓΚΙΟΥΡΔΑΣ Μ.](#)

Πηγή.34. Βλέπε παράρτημα-Πλάνο_21

Οι ηχογραφήσεις έγιναν σε ένα πρόγραμμα που διαθέτει ο υπολογιστής και ονομάζεται «ηχογράφηση». Η λειτουργία του είναι απλή και μπορεί οποιοσδήποτε να το χρησιμοποιήσει. (εικόνα .23)

Εικόνα.23

Όταν τις εισάγαμε στο premiere ήθελαν κάποια επεξεργασία για να έχουν ένα ομοιόμορφο δέσιμο μεταξύ τους. Πολλά απ' τα κομμάτια της μουσικής χρησιμοποιήθηκαν ως μουσικό χαλί, αλλά ως συνοδεύτηκα των πλανών και πηγή έκφρασης της εικόνας και αλλά ως παροχή πληροφορίας (αφήγηση).

Αφού «ντύσαμε» τα πλανά με τον ήχο, αρχίσαμε να επεξεργαζόμαστε το κάθε κομμάτι. Τα τραγούδια που επιλέξαμε είναι συνοφασμένα με την κρητική παράδοση. Πολλά από αυτά αποτελούν ύμνους της μακραίωνης ζωής των κρητικών.

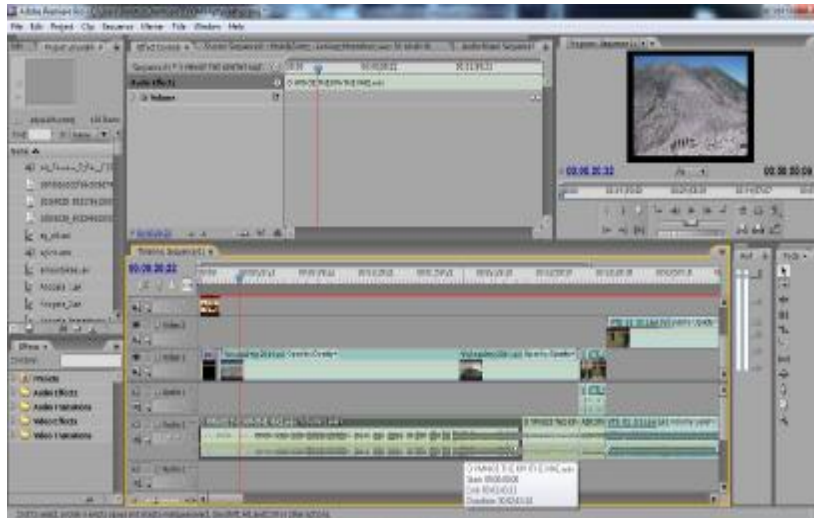
Στα αριστερά της timeline υπάρχουν τα key frames. Από εκεί ο ηχολήπτης ρυθμίζει τον ήχο στην σουίτα του μοντάζ. Εκτός εάν επιλέξει κάποιο άλλο πρόγραμμα. Το premiere έχει πλούσια γκάμα σε εφέ όσον αφορά την επεξεργασία του ήχου.

Εμείς επιλέξαμε να δουλέψουμε τον ήχο στα κανάλια 2,3,4 & 5. Τοποθετήσαμε τον ήχο στο audio 2 & audio 3. Η Επιλογή στο κανάλι ήχου ήταν show waveform. Αμέσως ξεκίνησε το μιξάζ.

1. **Ο ύμνος της Κρήτης :** 00:02:35:11 τοποθετήσαμε το show clip key frames και από την παλέτα του **effects controls** ρυθμίσαμε της επιλογές **volume** & **level**

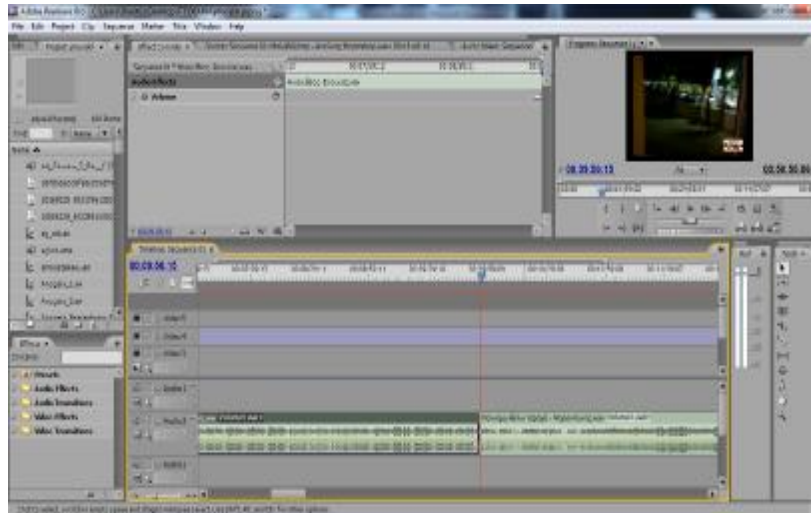
Αρχικά στο 00:02:35:11 το **level** έχει τιμή :

0,0 dB από $-\infty$ 6.0. Στο 00:02:37:10 μέχρι και 00:02:44:00 τοποθετούμε key frame και η τιμή του μεταβάλλεται στα -108,1dB. Εν συνέχεια αυξάνουμε κι άλλο τα dB στα -77,9 και η τελική που παίρνει είναι -23,2 dB. Αυτό συνέβη γιατί στο κανάλι 3 έχουμε την αφήγηση της μαντινάδας. (εικόνα.24)³⁵

Εικόνα.24

2. **Ασκομαντούρα** : Με την ίδια λογική επεξεργαζόμαστε και τον ήχο της ασκομαντούρας, που πλαισιώνει το βίντεο με τον Κύριο Λαγουδάκη. Το **level** παίρνει τιμές $-10,9$ dB στο 00:00:05:10 και συνεχίζει έως $-13,2$ dB στο 00:00:16:17.³⁶
3. Στο βίντεο του κύριου Λαγουδάκη επιλέξαμε να αυξάνεται σταδιακά ο ήχος. Εδώ έχουμε επιλέξει το level να ξεκάνει από -19 dB στα 00:00:17:05 έως στα 00:15:02:16 με τιμή $-6,9$ dB και φτάνει $-4,7$ dB στο 00:15:03:11. Μένει σταθερό ως 00:15:55:20 και μετά τοποθετούμε πάλι key frame , με τιμή level $-1,5$ dB στο 00:15:55:03. Στο 00:15:57:23 αλλάζει στα $-7,5$ dB. Στο τέλος του ήχου έχουμε $-\infty$.
4. Στα επόμενα βίντεο ο ήχος μένει σταθερός με τιμή level $3,5$ dB. Ως χαλί χρησιμοποιείται το τραγούδι 'πεντοζάλης - Αντώνη Μαρτσάκη' και του 'Τραγούδι του γάμου -Βασίλη Σκουλά.' Αγκαλιάζουν αρμονικά τις εικόνες. Εν συνεχεία χρησιμοποιούμε τα key frames και μειώνουμε την στάθμη του ήχου. Οι τιμές που έχουμε καταχωρήσει είναι level $-22,4$ dB στο 00:00:56:07 και $-\infty$ στο 00:00:58:06.
5. Στο επόμενο βίντεο χρησιμοποιούμε στάθμη $-7,45$ dB στο 00:11:39:10 και $0,17$ dB στο 00:11:40:16. Στο τέλος του βίντεο έχουμε level 11 dB στο 00:12:15:01. Στο δεύτερο μέρος του βίντεο έχουμε τοποθετήσει το key frame στα 00:03:14:19 & 00:03:17:02 με -2.9 dB.
6. Το εφτάζυμο ψωμί το συνοδεύει το τραγούδι "Ηλιος θεός -Βασίλη Σκουλά". Στο του μουσικού χαλιού τοποθετήσαμε τα key frames με τιμή $-\infty$ στο 00:02:47:16, στην συνέχεια κατεβάζουμε κι άλλο την στάθμη στην τιμή $-7,6$ στο 00:02:49:19.³⁷

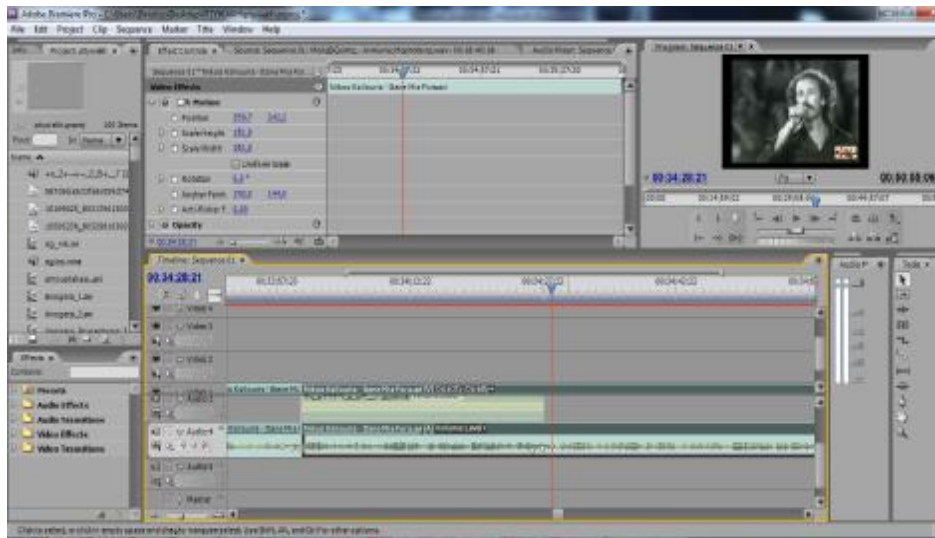
Εικόνα.25

7. Με τον ίδιο τρόπο συνεχίζουμε στον επόμενο ήχο 'Να κάμω θέλω ταραχή-Ψαραντώνης' με τιμή $-\infty$ στην αρχή. Όσο προχωρεί ο ήχος η στάθμη του φτάνει στο 00:00:03:04 με τιμή level $-9,5$ dB.Επανερχεται στο 00:00:05:07 με τιμή $-1,5$ dB³⁸
8. Στο audio 3 τοποθετήσαμε τον ήχο του βίντεο με την συνέντευξη του Κ. Λαγουδάκη. Εδώ το μιζάζ γίνεται με τιμές από $-\infty$ έως $-6,7$ dB.³⁹
9. Το επόμενο βίντεο του αρραβώνα παραμένει στα ίδια επίπεδα με το προηγούμενο μέρος. Κάναμε μια μικρή παρέμβαση στα τελευταία λεπτά για να μπορέσει να δέσει αρμονικά με την μουσική του επόμενου κάδρου. Με τιμή level $-12,7$ dB .Η ίδια τιμή ακολουθεί παρακάτω χωρίς να παρέμβουμε, εναρμονίζεται ακριβώς πάνω στην εικόνα. Ενώ ανεβαίνει σταδιακά παρακάτω η τιμή της στάθμης $-6,7$ dB
10. Συνεχίζουμε το μιζάζ στο audio 3 με τον ήχο απ' την γιορτή κερασιού. Το επόμενο κάδρο είναι ο αρχαιολογικός τόπος της Κνωσού. Απαραίτητο είναι να μειώσουμε τη στάθμη και να δημιουργήσουμε μια ατμόσφαιρα κατάλληλη για την εικόνα που προβάλλουμε. Η τιμή του level που έχει το βίντεο μένει σταθερή, μόνο προς τα τελευταία παίρνει τιμή $-0,3$ dB.⁴⁰
11. Η εισαγωγή στο βίντεο 'ΚΟΥΛΕ' γίνεται με ένα δυναμικό μαλεβιζιώτη του Αντώνη Μαρτσάκη. Το level ξεκινά από $-34,4$ dB έως $-8,8$ dB και συνεχίζει με $-2,4$ dB .⁴¹

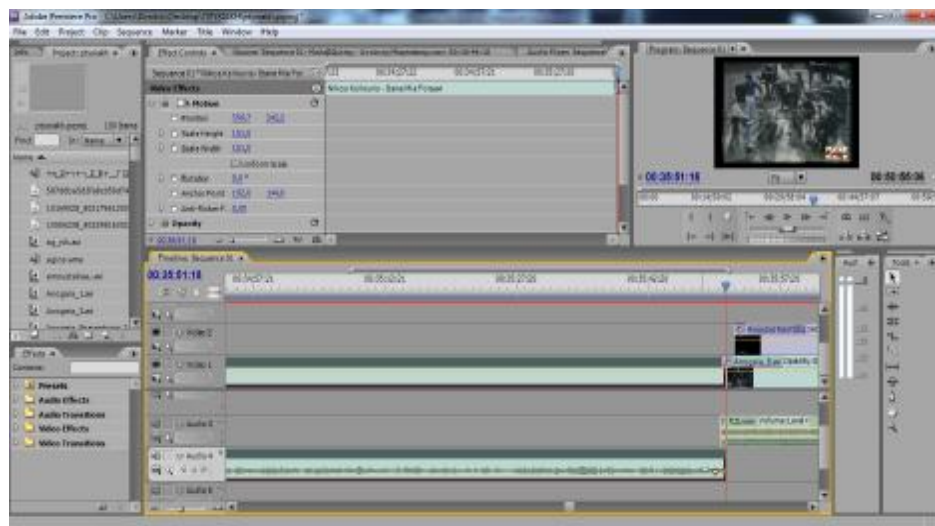

Εικόνα.26

12. Το μουσικό χαλί τελειώνει με την αρχή του βίνετο για τον Άγιο Νικόλαο. Εδώ χρησιμοποιήσαμε τα key frames για fade out. Δώσαμε έμφαση στην αφήγηση.
13. Παράλληλα με την αφήγηση(audio 2) σιγώ ακούγεται στο audio 4 από τον Κωστή Τρούλο – Λασιθιωτικές κοντυλιές
14. Για καλύτερη διαδοχή μιξάρουμε στο audio 3 & audio 4 τους ήχους. Στο κανάλι 4 έχουμε τις Λασιθιωτικές κοντυλιές με level $-2,5 \text{ dB}$ & $-31,4 \text{ dB}$. Ενώ στο κανάλι 3 τοποθετούμε ως συνέχεια με fade in τον ήχο. Βάζουμε τα εφέ για σταδιακή ενίσχυση. Ο ήχος παραμένει σταθερός.⁴²
15. Το βίντεο των Ανωγείων χωρίζεται σε πολλά μέρη μέσα στο ντοκιμαντέρ. Στο πρώτο μέρος , ο ήχος που το συνοδεύει δημιουργεί ένα συμβολισμό νοήματος της παράδοσης. Με την αφήγηση αυτή θέλουμε να τονίσουμε και να αναδείξουμε το σμίξιμο των γενεών. Χρησιμοποιήσαμε λοιπόν τέτοιες τιμές level ώστε να ενισχύσουμε την δράση και να ορίσουμε το χώρο.
16. Περνώντας στο βίντεο του Νίκου Ξυλούρη η μουσική χρησιμοποιήθηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να κατευθύνει το θεατή και να του προσελκύσει το ενδιαφέρον. Οι τιμές εδώ ορίζονται στο τελευταίο μέρος από $-1,0 \text{ dB}$ έως $-6,2 \text{ dB}$. Δημιουργήσαμε ένα ομαλό fade out. (εικόνα.27 & 28)⁴³

Εικόνα.27

Εικόνα.28

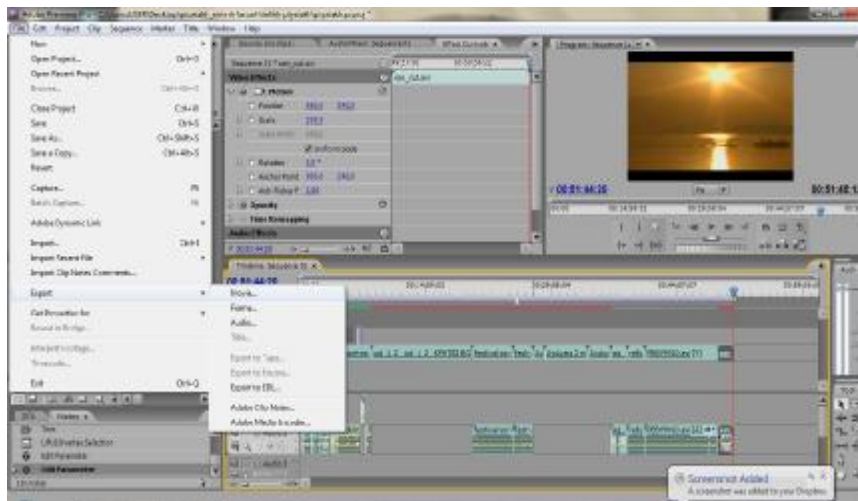
17. Ο επόμενος έρχεται να τονίσει την δράση και να πραγματοποιήσει μια ενοποιημένη μετάβαση στο επόμενο βίντεο. Αυτό το ορίσαμε με σταδιακά σβησίματα. Οι τιμές της στάθμης εδώ ξεκινούν από 0,5 dB έως -31,4 dB με ενδιάμεση τιμή το -3,0 dB. Ως συνέχεια με τον ίδιο τρόπο ξεκίνα το μιξάζ και του επόμενου βίντεο. Με σταδιακό άναμμα. Αυτή η τεχνική χρησιμοποιήθηκε σε όλα τα κομμάτια των Ανωγείων. Το volume level είναι -1,4 dB έως 2,8 dB. .⁴⁴

18. Ο τελευταίος ήχος είναι 'Κρήτη μου όμορφο νησί- Χαράλαμπος Γαργανουράκης'. Το μιξάζ δημιουργεί ρυθμό, ο ήχος λειτουργεί παράλληλα με την εικόνα. Με fade in το Level - 33,6 dB, -6,4 dB & -0,2 dB και για κλείσιμο το κομμάτι το μιξάρουμε. Όταν ο δείκτης της timeline φτάσει σε εκείνο το σημείο οι τιμές του audio 2 είναι στο -40,3 dB και φτάνουν στο -12,0 dB. Ενώ στο audio 3 παραμένουν σταθερές. Όταν τελειώσουμε το μιξάζ και

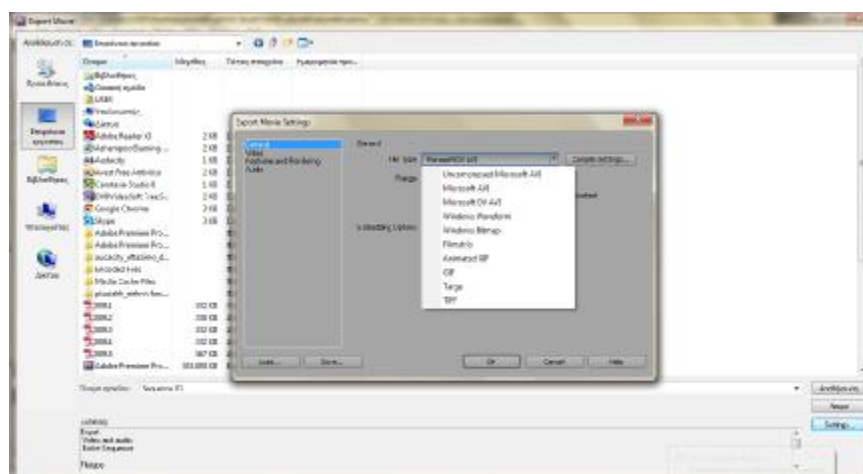
απομονωθούν οι ήχοι. Ο ήχος του audio 3 παίρνει τιμές από -0,4 dB έως -70,0 dB.⁴⁵

Εξαγωγή & διαμοίραση υλικού

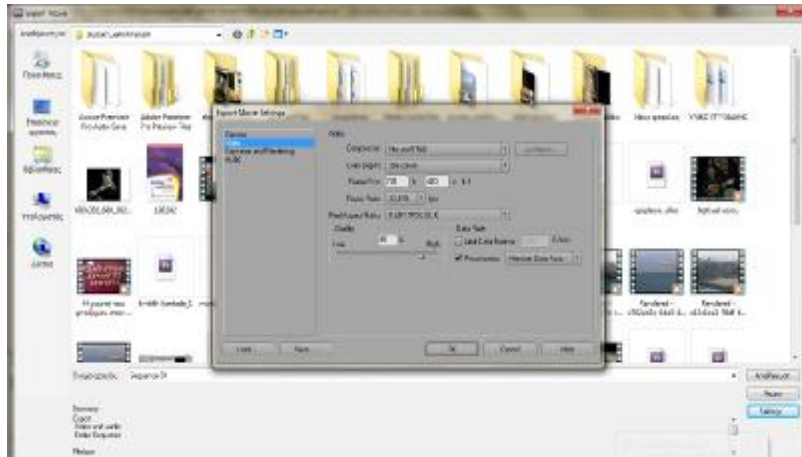
Μετά την ολοκλήρωση της επεξεργασίας του υλικού, και έχοντας πετύχει τα λεπτά που έχουν οριστεί απ' την εκφώνηση του θέματος ήρθε η ώρα να γίνει το export στο ADOBE PREMIERE PRO CS3 . Αφού κάναμε rendering στο υλικό , από το μενού επιλέξαμε **file** → **export** → **move**. Οι παράμετροι που επιλέξαμε ήταν **settings** → **Microsoft avi** .

Εικόνα. 29^α

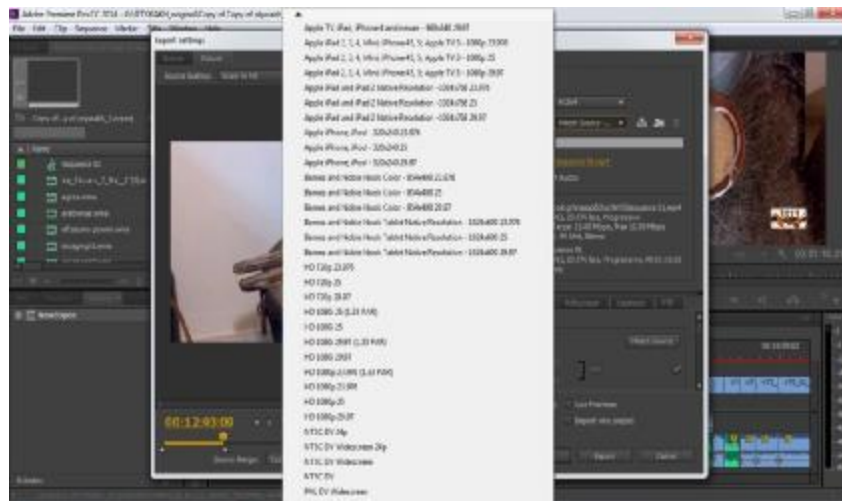

Εικόνα. 29^β

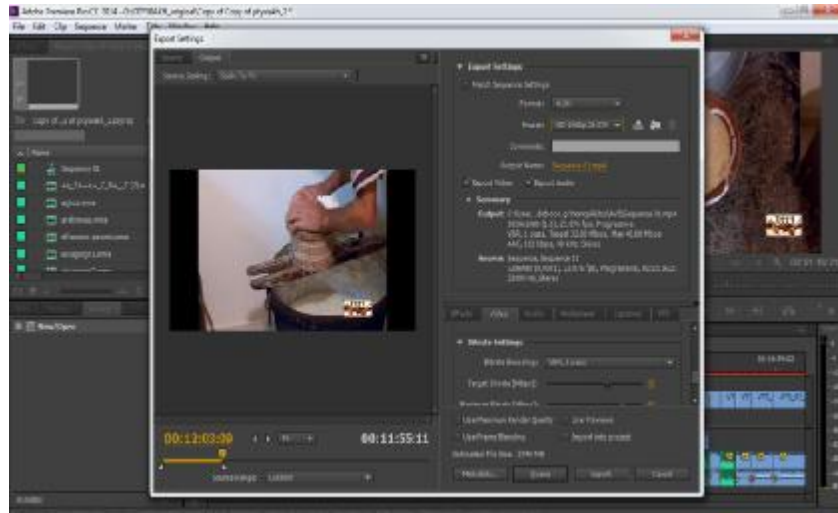
Εικόνα .29γ

Καταφέραμε να κάνουμε export το υλικό όμως οι παράμετροι του προγράμματος δεν μας έδωσαν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Ο μεγάλος όγκος του βίντεο εμπόδιζε την διανομή του υλικού. Σε συνεννόηση με τον υπεύθυνο καθηγητή αλλάξαμε πρόγραμμα . Επιλέξαμε την τελευταία έκδοση του Adobe premiere cs6. Στην νέα έκδοση εισάγαμε ξανά το υλικό κάναμε link to media, συγχρονίσαμε ξανά ήχο και εικόνα, τοποθετήσαμε κάποια εξτρά key frames και αμέσως μετά κάναμε export. Οι παράμετροι ήταν H.264 & HD1080p 23.976 .

Εικόνα.30 α

Γι' αυτό το λόγο το πρώτο μέρος της πτυχιακής είναι βασισμένο στο Adobe premiere pro cs3 με χαρακτηριστικά παραδείγματα και παραπομπές. Ενώ το παράρτημα με τα αναλυτικά effects & key frames εικόνας & ήχου είναι από το Adobe premiere cs6 .

Εικόνα. 30 β

- Πηγή.35. εικόνα.24-Βλέπε παράρτημα key frames ήχου Audio 2 Ύμνος της Κρήτη
 Πηγή.36. Βλέπε παράρτημα key frames ήχου- Audio 2 Ασκομαντούρα
 Πηγή.37. εικόνα.25 – Βλέπε παράρτημα key frames ήχου- Audio2 Γιορτή εφταζύμου
 ψωμιού Κρούστας
 Πηγή.38. Βλέπε παράρτημα key frames ήχου - Audio 2 Αρραβώνας στα Πεζά
 Πηγή.39. Βλέπε παράρτημα key frames ήχου- Audio 3 Συνέντευξη κος Λαγουδάκη Κωστή
 Πηγή.40. Βλέπε παράρτημα key frames ήχου- Audio 3 Γιορτή κερασιού
 Πηγή.41. εικόνα. 26- Βλέπε παράρτημα key frames ήχου- Audio 2 Κουλέ
 Πηγή.42. Βλέπε παράρτημα key frames ήχου- Audio2 Άγιος Νικόλαος
 Πηγή.43. Βλέπε παράρτημα key frames ήχου- Audio 3 Αφήγηση – Ανώγεια
 Πηγή.44. εικόνες.27 & 28 –Βλέπε παράρτημα key frames ήχου- Audio 4 Νίκος Ξυλούρης
 Πηγή.45. Βλέπε παράρτημα key frames ήχου- Audio 3 Αφήγηση – Ανώγεια

Παράρτημα #1

Effects & Key frames εικόνας

Λογότυπο 00:00:01:05-00:00:11:08

- ✓ 00:00:01:05 -00:00:02:05 & 00:00:10:19- 00:00:11:19 à cross dissolve
~Title~ Παρουσιάζει 00:00:02:06-00:00:09:04

Εικόνα.31

- ✓ 00:00:07:05-00:00:11:08 à σταδιακή αλλαγή στο scale & position

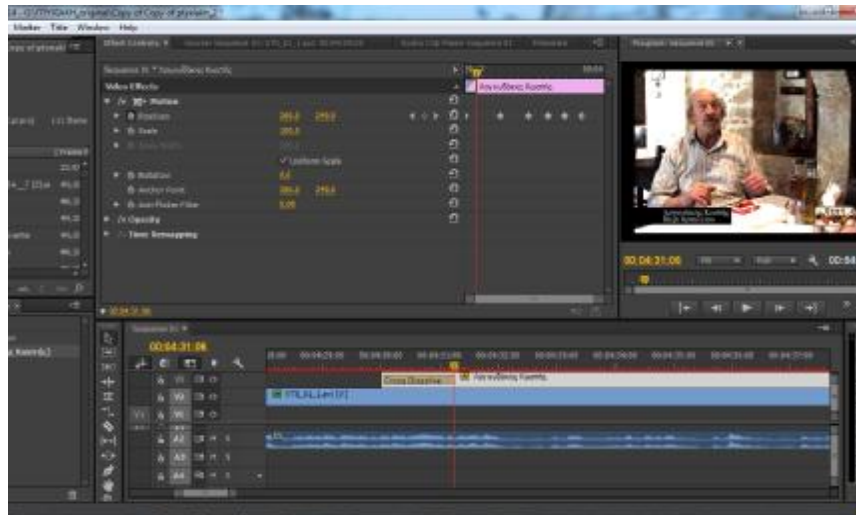
Εικόνα. 32

Πλάνο _1 Ψηλορείτης 00:00:11:09-00:03:12:13

- ✓ 00:00:11:10 -00:00:12:15 & 00:03:11:22- 00:03:12:13 à cross dissolve

Πλάνο_2 Λαγουδάκης Κωστής 00:03:12:14 -00:03:25:21

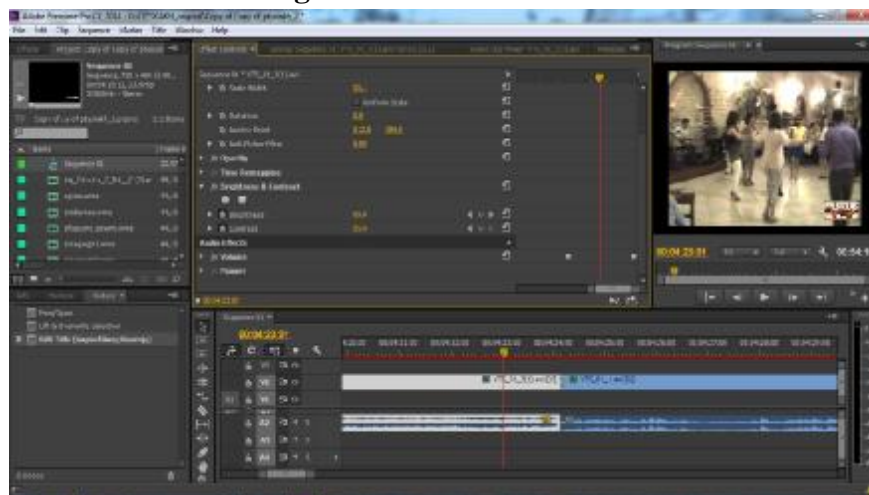
- ✓ 00:03:12:13-00:03:13:05 à additive dissolve
- ✓ 00:03:13:13-00:03:25:21 à brightness & contrast
- ✓

Εικόνα.33

Πλάνο_3 Αρραβόνας στα Πεζά 00:03:25:22- 00:04:24:03

- ✓ 00:03:25:22- 00:03:27:03 à cross dissolve
- ✓ 00:03:25:22- 00:04:24:23 à brightness & contrast

Εικόνα.34

Πλάνο_4 Λαγουδάκης Κωστής 00:04:24:04- 00:04:47:07

- ✓ 00:04:24:04-00:24:05 & 00:04:46:16 – 00:04:47:07—>cross dissolve
- ✓ 00:04:24:04- 00:04:47:07 à brightness & contrast

Title : Λαγουδάκης Κωστής 00:04:30:00 -00:04:44:17

- ✓ 00:04:30:00 -00:04:31:06 à cross dissolve
- ✓ 00:04:30:00 -00:04:44:17 à position

Πλάνο _5 Χανιά 00:04:47:08- 00:05:10:15

- ✓ 00:04:47:08-00:04:47:22 à cross dissolve
~Title~: Χανιά 00:04:50:07-00:05:02:10
- ✓ 00:04:50:07-00:04:51:23 à cross dissolve

Πλάνο _6 Αρραβώνας στα Πεζά 00:05:10:16-00:05:50:07

- ✓ 00:05:10:16-00:05:50:07 à brightness & contrast
~Title~ : Αρραβώνας στα Πεζά 00:05:15:00- 00:05:21:06
- ✓ 00:05:15:00-00:05:16:06 à cross dissolve

Πλάνο _7 Λαγουδάκης Κωστής 00:05:50:08-00:07:04:20

- ✓ 00:05:50:08-00:07:04:20 à brightness & contrast
- ✓ 00:05:50:08 -00:05:50:20 à cross dissolve

Πλάνο_8 Γιορτή εφταζύμου ψωμιού στον Κρούστα 00:07:04:20-00:12:44:194

Εικόνα. 35

- ✓ 00:07:04:20-00:07:05:21 à cross dissolve
~Title~: 00:07:05:23-00:07:18:22 à Κρούστας Άγιος Νικόλαος
- ✓ 00:07:05:00-00:07:06:03 à cross dissolve

Πλάνο _9 Αρραβώνας στα Πεζά 00:12:44:20- 00:16:50:05

- ✓ 00:12:44:20-00:12:45:18 à cross dissolve
- ✓ 00:12:44:20- 00:16:50:05 à brightness & contrast

Πλάνο_10 Λαγουδάκης Κωστής 00:16:50:11-00:18:03:23

✓ 00:16:50:11-00:18:03:23 à brightness & contrast

Πλάνο_11 Γιορτή κερασιού 00:18:04:00- 00:18:50:02

~Title~: 00:18:09:13-00:18:22:22 à Γιορτή κερασιού Βενί Μυλοποτάμου Ρεθύμνης

Εικόνα. 36

✓ 00:18:09:13-00:18:10:00 à cross dissolve

Εικόνα.37

Πλάνο_12 Κνωσός 00:18:50:14- 00:19:27:10

✓ 00:18:50:14-00:18:51:01 à cross dissolve

- ~Title~: 00:18:51:01-00:18:58:19 à Κνωσός
- ✓ 00:18:51:01-00:18:58:19 à cross dissolve

- Πλάνο_13 Κουλέ 00:19:27:16-00:20:52:03
- ✓ 00:19:27:16-00:19:28:07 à cross dissolve
- ~Title~:00:19:28:18-00:19:39:22 à Κουλέ Ηράκλειο

- ✓ 00:19:28:18-00:19:30:03 à cross dissolve

- Πλάνο_14 Άγιος Νικόλαος 00:20:52:08-00:21:50:19
- ✓ 00:20:52:00-00:20:52:16 à cross dissolve

- ~Title~:00:20:56:08-00:21:06:02 à Άγιος Νικόλαος
- ✓ 00:20:56:08-00:21:05:15 à cross dissolve

- ~Title~:00:21:42:19-00:21:50:13 à Δικταίο Άντρο Οροπέδιο Λασιθίου
- ✓ 00:21:42:19-00:21:43:15 à cross dissolve

Πλάνο_15 Χαρούλης Μανώλης 00:21:51:13-00:31:59:15

Εικόνα. 38

- ✓ 00:21:51:03-00:21:51:03 à cross dissolve
- ~Title~:00:22:18:06-00:22:27:17 à Μανώλης Χαρούλης Έξω Λακόνια Λασιθίου

- ✓ 00:22:18:06-00:22:19:02 à cross dissolve

- Πλάνο_16 Ψηλορείτης 00:31:59:19-00:32:52:01
- ~Title~: 00:32:01:15-00:32:12:33 à Ψηλορείτης

- ✓ 00:32:01:15-00:32:02:12 à cross dissolve
- Πλάνο_17 Ρέθυμνο 00:32:52:15-00:33:21:17

✓ 00:32:52:14-00:32:53:14 à Cross dissolve

~Title~: 00:32:53:18- 00:33:03:17 Ρέθυμνο

✓ 00:32:53:18-00:32:54:22 à cross dissolve

Πλάνο_18 Νίκος Ξυλούρης 00:33:22:02-00:36:31:10

✓ 00:33:22:02-00:33:22:16 à cross dissolve

~Title~: 00:33:29:23-00:33:47:14 à Νίκος Ξυλούρης

Εικόνα.39

✓ 00:33:29:23-00:33:30:23 à cross dissolve

Πλάνο_19 Ανώγεια 00:36:32:04-00:47:35:08

✓ 00:36:31:22-00:36:32:08 à cross dissolve

~Title~: Ανώγεια 00:36:33:02-00:36:47:13

✓ 00:36:33:02- 00:36:35:03 à cross dissolve

~Title~: Κρητική Καντάδα Ανώγεια Ρεθύμνου 00:37:58:07-00:38:12:13

✓ 00:37:58:07-00:37:59:13 à cross dissolve

~Title~: Ψαραντώνης 2^ο Παγκρήτιο Φεστιβάλ χορού Ανώγεια 2014 00:44:14:08-00:44:25:09

✓ 00:44:13:03-00:44:14:09 à Cross dissolve

Πλάνο_20 Υάκινθος 00:47:35:19-00:49:53:00

✓ 00:47:35:17-00:47:36:22 à cross dissolve

~Title~: 00:48:08:04-00:48:09:04 Λουδοβίκος των Ανωγείων

- ✓ 00:48:08:03-00:48:09:04 à cross dissolve
~Title~: 00:48:15:14-00:48:24:23 Στεφανής Χαιρέτης Βοσκός
- ✓ 00:48:15:14-00:48:16:20 à cross dissolve
~Title~:00:48:37:15-00:48:43:08
- ✓ 00:48:37:15-00:48:38:16 à cross dissolve
~Title~:00:48:43:10-00:48:55:07 Τυροκομική & μαγειρική από Ανωγειανούς βοσκούς

Πλάνο_21 Ηράκλειο προς Ρέθυμνο 00:49:59:03-00:50:13:17

- ✓ 00:49:53:01-00:49:57:13 à Cross dissolve
~Title~: Ηράκλειο προς Ρέθυμνο00:00:49:59:05- 00:50:10:00

Πλάνο_22 Κελάρι Μανώλη Σφακιανάκη 00:50:13:18- 00:51:05:23

Εικόνα. 40

~Title~: Κελάρι Μανώλη Σφακιανάκη 00:50:13:23- 00:50:26:17

- ✓ 00:50:13:23-00:50:14:22 à cross dissolve

Πλάνο_ 22 Τίτλοι τέλους 00:51:06:09-00:51:16:21

- ✓ Λογότυπο 00:50:26:17-00:51:06:18

Εικόνα. 41

Εικόνα.42

Εικόνα.43

Εικόνα. 44

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ#2

Key Frames ήχου

Audio 2

- ✓ Ύμνος της Κρήτης ð διάρκεια 00:00:00:00- 00:03:12:11
- ✓ Key frames 00:02:36:04- 00:02:40:11& 00:02:43:12& 00:02:44:03&00:03:10:09
- ✓ Μιξάζ με audio 3 ð Αφήγηση: εισαγωγή

Εικόνα.45

Audio 2

- ✓ Ασκομαντούρα à διάρκεια 00:03:12:12- 00:03:25:19
- ✓ Key frames 00:03:14:02 & 00:03:25:06

Audio2

- ✓ Αρραβόνας στα Πεζά à 00:03:25:20- 00:04:24:08
- ✓ Key frames 00:03:26:04 & 00:03:26:19 & 00:03:27:17 & 00:04:20:11 & 00:04:22:03 & 00:04:24:00

Audio2

- ✓ Συνέντευξη κος Λαγουδάκη Κωστή à διάρκεια 00:04:24:05- 00:04:47:09
- ✓ Key frames δεν έχουμε τοποθετήσει.

Εικόνα.46

- ✓ Χανιά à διάρκεια 00:04:47:09- 00:05:10:15
- ✓ Key frames δεν έχουμε τοποθετήσει
- ✓ Μιξάζ με audio 4 à μουσικό χαλί

Εικόνα.47

Audio 4

- ✓ Πεντοζάλη à διάρκεια 00:04:47:09- 00:04:53:20

- ✓ Key frames 00:04:51:09 & 00:04:53:17
- ✓ Τραγούδι του γάμου à διάρκεια 00:04:53:17- 00:05:11:11

Audio2

- ✓ Αρραβώνας στα Πεζά à διάρκεια 00:05:10:10- 00:05:50:17
- ✓ Key frames 00:05:10:15 & 00:05:11:20 & 00:05:46:09

Audio 2

- ✓ Συνέντευξη κος Λαγουδάκη Κωστή à 00:05:50:20 -00:07:04:15
- ✓ Key frames 00:05:52:03 & 00:05:54:11

Audio2

- ✓ Γιορτή εφταζύμου ψωμιού Κρούστας à διάρκεια 00:07:04:21- 00:12:03:21
Μουσικό χαλί
- ✓ Ήλιος θεός 00:07:05:13 - 00:09:56:01 à key frames 00:09:51:07& 00:09:53:16
& 00:09:54:21
- ✓ Να κάμω θέλω ταραχή 00:09:56:01-00:12:03:18 à Key frames 00:09:56:11 &
00:09:58:20 & 00:10:00:10

Εικόνα.48

Audio 2

- ✓ Αρραβώνας στα Πεζά à διάρκεια 00:12:03:18 -00:16:11:05
- ✓ Key frames 00:12:03:18 & 00:12:04:22 & 00:12:05:22 & 00:12:27:11 &
00:12:27:23 & 00:12:58:14 &
- ✓ Αφήγηση à διάρκεια 00:12:27:23 - 00:12:57:01
- ✓ Key frames 00:12:56:16 & 00:12:56:20 & 00:12:57:01
- ✓

Audio3

- ✓ Συνέντευξη κος Λαγουδάκη Κωστή à διάρκεια 00:16:09:00- 00:17:23:03
- ✓ Key frames δεν έχουμε τοποθετήσει

Audio 3

- ✓ Γιορτή κερασιού à διάρκεια 00:17:23:03- 00:18:09:13

- ✓ Key frames 00:18:02:12 & 00:18:09:06

Audio 4

- ✓ Κνωσός à διάρκεια 00:18:09:06- 00:18:46:14
- ✓ Key frames 00:18:41:15 & 00:18:43:23 & 00:18:46:04
- ✓ Μιξάζ με την αφήγηση στο Audio 3

Audio 3

- ✓ Αφήγηση à διάρκεια 00:18:10:14 - 00:18:46:14

Audio 2

- ✓ Κουλέ à διάρκεια 00:18:46:18 - 00:20:02:22
Μουσικό χαλί:
- ✓ Μαρτσάκης Αντώνης-Πεντοζάλης
- ✓ Key frames 00:18:46:21 & 00:18:49:16 & 00:18:52:07 & 00:20:23:13 & 00:20:27:23 & 00:20:32:19
- ✓ Μιξάζ με audio 4 Λασιθιωτικές κοντυλιές

Εικόνα. 49

Audio 2

- ✓ Άγιος Νικόλαος à διάρκεια 00:20:32:16- 00:21:07:06
- ✓ Αφήγηση Άγιος Νικόλαος
- ✓ Key frames δεν έχουμε τοποθετήσει
Μουσικό χαλί:
- ✓ Λασιθιωτικές κοντυλιές à διάρκεια 00:20:41:02- 00:21:10:04
- ✓ Key frames 00:21:06:23 & 00:21:07:23 & 00:21:09:17

Εικόνα.50

Audio 3

- ✓ Συνέντευξη κος Μανώλη Χαρούληα διάρκεια 00:21:10:03 - 00:31:16:23
- ✓ Key frames 00:21:10:03 & 00:21:10:08 & 00:21:10:14 & 00:31:17:17 & 00:31:18:07 & 00:31:18:18

Εικόνα.51

Audio 3

- ✓ Αφήγησηα διάρκεια 00:31:19:04- 00:32:10:08
- ✓ Key frames δεν έχουμε τοποθετήσει

Audio 2

- ✓ Ρέθυμνο – αφήγησηα διάρκεια 00:32:10:08- 00:32:41:16
- ✓ Μιξάζ με audio 4 Ρεθυμνιώτικες κοντυλιές

Εικόνα.52

Audio 4

- ✓ Νίκος Ξυλούρης-à διάρκεια 00:32:41:16 - 00:35:51:06
- ✓ Key frames 00:33:49:21 & 00:33:51:03 & 00:33:58:15 & 00:33:59:14 & 00:34:00:12 & 00:34:00:21 & 00:34:26:20 & 00:34:27:18 & 00:34:28:23 & 00:35:49:13 & 00:35:50:13 & 00:35:51:18
- ✓ Μιξάζ με audio 3

Εικόνα.53

Audio 3

- ✓ Αφήγηση-à διάρκεια 00:34:00:19 - 00:34:26:01
- ✓ Key frames δεν έχουμε τοποθετήσει

Εικόνα.54

Audio 3

- ✓ Αφήγηση ð διάρκεια 00:35:51:15- 00:37:16:11
- ✓ Key frames 00:37:09:22 & 00:37:13:13 & 00:37:17:00
- ✓ Ανώγεια ð διάρκεια 00:37:17:04 - 00:46:55:03

Εικόνα.55

- ✓ Key frames 00:37:17:05 & 00:37:19:22 & 00:37:22:14 & 00:43:30:14 & 00:43:31:15 & 00:43:32:17 & 00:45:04:00 & 00:45:05:10 & 00:45:06:15 & 00:45:06:16 & 00:45:07:11 & 00:45:08:08 & 00:46:51:16 & 00:46:53:14 & 00:46:55:12

Εικόνα.56

Εικόνα.57

Εικόνα.58

Audio 4

- ✓ Υακίνθεια ð διάρκεια 00:46:55:12 - 00:49:11:05
- ✓ Key frames δεν έχουμε τοποθετήσει

Εικόνα.59

Audio 3

- ✓ Κελάρι ð διάρκεια 00:49:13:13 - 00:50:47:13
- ✓ Key frames 00:49:13:16 & 00:49:16:13 & 00:49:19:07 & 00:50:46:00 & 00:50:47:11

Εικόνα.60

- ✓ Μιξάζ με audio 2
- ✓ Κελάρι ð διάρκεια 00:50:41:00 – 00:50:46:15
- ✓ Key frames 00:50:41:01 & 00:50:42:03

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ#3

Κρητικό εφτάζυμο ψωμί ή παξιμάδι

Αν ο Μυλοπόταμος φημίζεται για το παξιμάδι του το κριθαρένιο, όπως λέει η γνωστή μαντινάδα,:

**«Από την Έμπαρο κρασί
κι από τη Βιάννο λάδι
κι από το Μυλοπόταμο
ελιές και παξιμάδι»,**

η Ανατολική Κρήτη φημίζεται για το φτάζυμο ή εφτάζυμο ψωμί και παξιμάδι! Στην Έμπαρο, στη Βιάννο, στην Πεδιάδα, στο Μεραμπέλλο, στην Ιεράπετρα, στο οροπέδιο του Λασιθίου φτιάχνουν αξεπέραστα φτάζυμα. Η μάνα μου λέει πως μάλλον τα κάνει και το νερό τους τόσο αφράτα και νόστιμα!

Η λέξη εφτάζυμο αν και παραπέμπει σε «επτά φορές ζυμωμένο ψωμί» είναι παραφθορά όπως μας λένε οι φιλόλογοι της λέξης «αυτόζυμο». Αυτόζυμο λοιπόν, φτάζυμο και τελικά εφτάζυμο! Ψωμί που καλύπτεται από μυστήρια και δοξασίες, που ματιάζεται, που ζυμώνεται μυστικά, κρυφά απ' όλους, ακόμη κι από τους άντρες του σπιτιού! Χαρακτηριστικά, την πρώτη φορά που το έφτιαξα, μου είπε η γυναίκα που μούδωσε τη συνταγή: «Ανε σε ρωτήξει ο άντρας σου ίντα κάνεις να του πεις να μη τον ενδιαφέρει. Καλλιά ναι να μη κατέχει...», γελώντας βέβαια αλλά μισοαστεία μισοσοβαρά!

Εν τούτοις, είναι πλούσιο ψωμί, που συνηθίζεται σε γιορτές και σε κοινωνικές εκδηλώσεις. «Μπίζιλο» (ευαίσθητο) στην παρασκευή του αλλά πολύ νόστιμο και μυρωδάτο. Δεν θέλει πολύ κόπο αλλά θέλει τρόπο- όπως λέει και η γνωστή διαφήμιση- και θέλει να είσαι εκεί στα φουσκώματά του ακόμη κι αν δεν ασχολείσαι όλη την ώρα μαζί του. Πολλά λαογραφικά για το εφτάζυμο λέει το Δυοσμαράκι στο υπέροχο blog του. Εξίσου νόστιμα είναι και τα φτάζυμα παξιμάδια.

Δεν γνωρίζουμε πόσες έχουν τη διάθεση να φτιάξουν φτάζυμο ψωμάκι. Θεωρούμε όμως απαραίτητη την ύπαρξη αυτής της κορυφαίας συνταγής σε ένα blog κρητικής κουζίνας και γι αυτό την παραθέτω. Είναι προσαρμοσμένη σε ποσότητες φούρνου ηλεκτρικής κουζίνας. Οι τυχερές που έχουν ξυλόφουρνο αν αποφασίσουν να τη φτιάξουν, ας πολλαπλασιάσουν ανάλογα τα υλικά. Φτάζυμο φτιάχνεται κυρίως το καλοκαίρι που έχουμε ζέστη.

Ας δούμε λοιπόν πώς φτιάχνουμε το κρητικό φτάζυμο.

Υλικά:

7 κούπες νερό (η μισή κούπα περίπου φεύγει στο βράσιμο)

5-6 φύλλα δάφνης

1κουταλάκι του γλυκού ολόκληρους κόκκους πιπέρι ή ένα κοφτό κουταλάκι ψιλοκομμένη καυτερή πιπεριά

2 κούπες αλεσμένο ρεβίθι (εμείς εδώ βρίσκουμε εύκολα αλεσμένο ρεβίθι για φτάζυμο –είναι πιο χοντροαλεσμένο από εκείνο που χρησιμοποιούμε στα κόλυβα- αλλά πολλές νοικοκυρές αλέθουν και μόνες τους ρεβίθια στο multi)

1 κουταλιά αλάτι

2 κουταλιές ζάχαρη

$\frac{3}{4}$ κούπας ελαιόλαδο (1 πενηνταράκι έλεγε η συμβουλή κατά προσέγγιση πάντα (!)

δηλ. 50 δράμια δηλαδή 160 γραμμάρια)

2-2,3 κιλά αλεύρι (δείτε παρατηρήσεις)

Μαυροσίσαμο και λίγο αποφλοιωμένο άσπρο σουσάμι προαιρετικά.

Προαιρετικά, 1 κουταλάκι κύμινο και 1 κουταλάκι σόδα (για τους ανασφαλείς αυτή...)

Εκτέλεση:

Βράζουμε το νερό με τα δαφνόφυλλα και το πιπέρι για 5 λεπτά και τα αφήνουμε να κρυσώσουν όσο να τα αντέχει το χέρι μας δηλαδή γύρω στους 40 βαθμούς. Παίρνουμε τις 3 κούπες και διαλύουμε το ρεβίθι ώστε να έχουμε ένα αραιούτσικο χυλό. Τώρα αρχίζουν τα δύσκολα. Ο χυλός αυτός πρέπει να μείνει ζεστός μέχρι να γίνει η ζύμωση που θα κάνει τα ρεβίθια να βγάλουν αφρό . Αυτό γίνεται σε 6-7 ώρες.Ωστόσο πρέπει να τυλίξουμε το δοχείο που τον έχουμε με κουβέρτες. Παλιά λέει το έβαζαν σε κοφίνια με άχυρα ώστε να διατηρηθεί η θερμοκρασία του. Τα τελευταία χρόνια, τη λύση έδωσαν τα θερμός φαγητού. Έχω κι εγώ ένα τέτοιο, κι εκεί τον φτιάχνω... Αυτός ο χυλός λέγεται κουνενός. Αν δεν φουσκώσει, βάζουμε μισή κούπα ζεστό νερό και τον ανακατεύουμε.

Αφήνουμε για άλλες 1-2 ώρες, και μπορεί με τη δεύτερη προσπάθεια να τον σώσουμε. Αλλιώς, απλώς ...χάσαμε! Όταν ο κουνενός έχει ανεβεί, προσθέτουμε το υπόλοιπο νερό (που το έχουμε διατηρήσει χωρίς να βγάλουμε τα δαφνόφυλλα και το πιπέρι) και περίπου 1 κιλό από το αλεύρι και αφήνουμε να ανεβεί το μίγμα μας, σκεπασμένο και προφυλαγμένο από ρεύματα. Θα μας πάρει 1-2 ώρες. Αυτό λέγεται προζύμισμα του κουνενού. Μετά το προζύμισμα, προσθέτουμε το αλάτι, τη ζάχαρη τα υπόλοιπα μυρωδικά και το μισό λάδι. Ρίχνουμε και το υπόλοιπο αλεύρι λίγο λίγο. Λαδώνουμε τα χέρια μας τακτικά με το υπόλοιπο λάδι και ζυμώνουμε ως ότου έχουμε μια μαλακή εύπλαστη ζύμη που να μη κολλά στα χέρια. Αφήνουμε να ξεκουραστεί λίγη ώρα, μέχρι να ετοιμάσουμε τα ταψιά μας και το πλαστήρι μας. Πλάθουμε έξι στρογγυλά ή μακρόστενα ψωμιά, και τα χωρίζουμε σε ντά(γ)κους κόβοντας μέχρι κάτω με το μαχαίρι. Δεν τα ξεχωρίζουμε όμως. Τα βάζουμε τρία τρία στα ταψάκια της κουζίνας και αφήνουμε να ανεβούν, σκεπασμένα με ένα καθαρό τραπεζομάντηλο και από πάνω με μια ελαφριά αλλά ζεστή κουβερτούλα σε μέρος χωρίς ρεύματα. Δεν θέλουν πολύ ώρα.

Όταν είναι έτοιμα τα αλείφουμε με λίγο ζαχαρόνερο (σε ένα ποτήρι του κρασιού 1 κουταλάκι ζάχαρη) και τα πασπαλίζουμε με μαυροσίσαμο και αν μας αρέσει και με άσπρο σουσάμι. Τα ψήνουμε στους 200 βαθμούς (προθερμασμένος ο φούρνος)για 30 περίπου λεπτά. Μετά χαμηλώνουμε στους 180 βαθμούς και συνεχίζουμε το ψήσιμο για 20 λεπτά ακόμη ή μέχρι να ροδίσουν τα ψωμιά μας (ανάλογα με το φούρνο). Ενδιάμεσα μπορεί να χρειαστεί να τα σκεπάσουμε. Το φτάζυμο τρώγεται νωπό αλλά είναι εξ ίσου νόστιμα και τα φτάζυμα παξιμάδια. Έτσι κρατάμε όσα ψωμιά θέλουμε

να καταναλώσουμε φρέσκα και τα υπόλοιπα τα παξιμαδιάζουμε δηλαδή τα ξαναφουρνίζουμε σε θερμοκρασία 130 βαθμούς μέχρι να σκληρύνουν. Τα γυρίζουμε και από τις δυο πλευρές. Στο παξιμάδιασμα βολεύει ο φούρνος με αέρα.

Παρατηρήσεις:

1) Μπορούμε να κάνουμε ημίγλυκο το ψωμί μας. Τότε θα βάλουμε 1 κούπα ζάχαρη, λίγη μαστίχα Χίου και λίγη κανέλα ή γλυκάνισο. Ιδιαίτερα το ημίγλυκο εφτάζυμο παξιμάδι ταιριάζει υπέροχα με τυριά , με ελιές αλλά και με αφεινήματα.

2) Ο κουνενός μυρίζει πολύ έντονα και καθόλου ευχάριστα. «Βρωμάει» θα λέγαμε, γι αυτό οι νοικοκυρές παίρνανε τις προφυλάξεις που μας περιγράφει το Δυσσμαράκι αφού η μυρωδιά πρόδιδε το έγκλημα!

3) Στο φτάζυμο μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ότι αλεύρι θέλουμε. Εγώ βάζω 1 κιλό για όλες τις χρήσεις και το υπόλοιπο είναι σταρένιο ολικής αλέσεως.

4) Τα φτάζυμα πρέπει να φουρνιστούν σχεδόν αμέσως μετά που θα φουσκώσουν Έτσι δεν πρέπει να κάνουμε μεγαλύτερη ποσότητα από δύο ταψάκια αν έχουμε ένα φούρνο ηλεκτρικής κουζίνας. Καλό είναι να τα βάλουμε τρία τρία στα ταψάκια αυτά τα έξι που θα φτιάξουμε. Όπου βλέπετε ότι τα έβαλα δύο δύο, χρησιμοποίησα και την κουζίνα της μητέρας μου στο ψήσιμο.

5) Οι παλιές νοικοκυρές δεν έδιναν κουνενό σε κανένα για να μη ματιαστεί το ψωμί τους. Προτιμούσαν να δίνουν ένα άψητο ψωμί στις γειτόνισσές τους. Αυτές το χαλούσανε, προσθέτανε νερό και τα υπόλοιπα υλικά και φτιάχνανε δικό τους εφτάζυμο. Χαρακτηριστικά η κυρία Α. λέει : «Με ένα κουνενό (κούπα) μπορούνε να ζυμώσουμε όσα ψωμιά θέλουμε». Εγώ συνήθως με το ένα από τα έξι ψωμάκια μου φτιάχνω και λίγο γλυκό εφτάζυμο προσθέτοντας ζάχαρη, μαστίχα, και λίγη κανέλα.

6) Αυτή η συνταγή είναι συνδυασμός πολλών συνταγών και τεχνικών που μου έχουν πει καλές νοικοκυρές και μαγείρισσες της δικής μου περιοχής . Είναι δεκτή κάθε γνώμη και παρατήρηση, κάθε γνώστη της παρασκευής του εφτάζυμου, από οποιαδήποτε περιοχή της Κρήτης και της υπόλοιπης Ελλάδας. Μάλιστα θα με χαροποιήσει ιδιαίτερα!⁴⁷

Ιστορικές πληροφορίες:

Η προϊστορία

Από την προϊστορία η Κρήτη έχει απασχολήσει ιστορικούς , αρχαιολόγους, γεωλόγους, πολιτικούς, και λαούς.

Η μεγαλόνησος όπως συνηθίζεται να αποκαλείται από την υπόλοιπη Ελλάδα, εξαιτίας ότι είναι το δεύτερο μεγαλύτερο νησί της μεσογείου μετά την Κύπρο. Το δεύτερο αυτό μεγάλο νησί είναι η λεβεντογέννα Κρήτη, ανά τους αιώνες έχει παίζει καθοριστικό ρολό στην διαμόρφωση της ιστορίας της Ευρώπης και της Ελλάδας. Η Κρήτη «πρωταγωνίστρια» από

τους προϊστορικούς χρόνους διαμόρφωσε από πολύ νωρίς τον πολιτισμό της, την παράδοση της που την συνοδεύει μέχρι σήμερα. Το μήλο της Έριδος για κάθε κατακτητή, λόγω της στρατηγικής της θέσης η Κρήτη αποτελεί το σταυροδρόμι των τριών ηπείρων (Ευρώπη, Αφρική, Ασία).

Οι προγονοί των Κρητών είναι οι Μινωίτες, παρόλ' αυτά το νησί κατά διαστήματα όπως ομολογούν τα γραπτά κατοικήθηκε από Αχαιούς, Δωριείς, Ρωμαίους, Βυζαντινούς, Άραβες, Ενετούς και Τούρκους. Επίσης, για μεγάλο χρονικό διάστημα οι πειρατές της Μεσογείου λυμαίνονταν τις ακτές της. Μάρτυρες της ατελείωτης περιπέτειας του νησιού είναι τα οχυρωματικά έργα που θα βρείτε σε όλες τις σύγχρονες πόλεις της, αλλά και τα φρούρια, χτισμένα πάνω στα ακρωτήρια και στα νησάκια που το περιβάλλουν, τα οποία είχαν εγερθεί ως παρατηρητήρια.

Η ιστορία

Έναρξη της ιστορίας του νησιού είναι ο μινωικός πολιτισμός που ευδοκίμησε για παραπάνω από μισό αιώνα. Ο ρόλος του καθοριστικός για την ανάδειξη του νησιού με τα γύρω νησιά την υπόλοιπη τότε Ελλάδα αλλά και το εξωτερικό όπως γράφει η ιστορία. Οι Μινωίτες είχαν σχέσεις και με Αίγυπτο αλλά και Μεσοποταμία. Η θαλασσοκράτειρα Κρήτη του Βασιλιά Μίνωα, το έφορο έδαφος του νησιού η προνομιακή θέση των ανακτόρων ευνόησε την ανάπτυξη του μινωικού πολιτισμού που άνθισε και άκμασε μεταξύ του 1900 με 1500 π.χ. Μετά την κάθοδο των Δωρεών το νησί παράκμασε.

Επί Βυζαντινής περιόδου & τουρκοκρατίας

Το νησί έρχεται πάλι στο προσκήνιο από την βυζαντινή περίοδο και μετά. Οι βυζαντινή περίοδος βρίσκει το νησί παράλληλα με την Ενετοκρατία. Την περίοδο εκείνη άνθησαν οι τέχνες και τα γράμματα στο νησί και πολλοί Κρητικοί έφυγαν στην Ιταλία, στην Βενετία για να αυξήσουν το μορφωτικό τους επίπεδο. Από άκρη σε άκρη επάνω στο νησί η αναγέννηση ρίζωσε. Η Κρητική λογοτεχνία φτάνει στο απόγειο της ανάπτυξης της. Ενώ εμφανίζεται και το «Κρητικό Θέατρο». Μεγάλα έργα γραφτήκαν όπως ο Ερωτόκριτος, η Ερωφίλη κ.α.

Το 1898 ιδρύεται η Κρητική Πολιτεία, με πρωτεύουσα τα Χανιά. Το νησί παραμένει αυτόνομο μέχρι την 1η Δεκεμβρίου του 1913, επίσημη ημερομηνία της Ένωσής του με την Ελλάδα. Μια σχετικά δύσκολη περίοδο για την Κρήτη, καθώς υπάρχουν αναταραχές ανάμεσα στην τότε κυβέρνηση της Κρήτης και στους Τούρκους. Οι μεγάλες Δυνάμεις καταφέρνουν να διώξουν τους Τούρκους από το νησί. Η Κρήτη αποκτά βασιλιά, οπού θα

ελέγχει την έκρυθμη κατάσταση που επικρατεί στο νησί βάζοντας σε τάξη τα πολιτικά και λειτουργικά προβλήματα. .Ως που το 1913 μετά το τέλος των Βαλκανικών πολέμων ενώνεται με την μητέρα Ελλάδα.

Νεότερη ιστορία

Η νεότερη ιστορία βρίσκει την Κρήτη υπό τον γερμανικό ζυγό. Δεν θα μπορούσε άλλωστε να λείπει από την γερμανική κατοχή η λεβεντογέννα Κρήτη την στιγμή που όλη η χώρα πολεμούσε εναντίον των ναζοί. Η στρατηγικής σημασίας θέση της Κρήτης και η κατάληψη της άλλης Ελλάδας εξασφάλιζε τη σταθεροποίηση της γερμανικής κυριαρχίας στη Μεσόγειο, διευκολύνοντας παράλληλα τα στρατιωτικά τους σχέδια των κατακτητών. Η Κρήτη της γερμανικής κατοχής τιμά και πάλι το όνομα της. Η ανδρεία, το σθένος των Κρητών να πολεμήσουν τον ιταλογερμανικό ζυγό, απαλλάσσει σύντομα το νησί απ' την παρουσία τους. Με κυρία πολεμικά γεγονότα που σημειώθηκαν στο Ηράκλειο, με παγκόσμιο μάλιστα αντίκτυπο, ήταν η ανατίναξη του αεροδρομίου Ηρακλείου τον Ιούνιο του 1942, η απαγωγή του Γερμανού στρατηγού Καρλ Κράιπε τον Απρίλιο του 1944 και η συγκρότηση των πρώτων ένοπλων αντιστασιακών οργανώσεων της Κρήτης ταυτόχρονα σχεδόν με την κατάληψή της. Στη βίλα Αριάδνη, τέλος, στην Κνωσό υπογράφηκε η τοπική συνθηκολόγηση μεταξύ των εμπόλεμων στις 9 Μαΐου 1945.

Κατά την διάρκεια όλων αυτών των αιώνων διαμορφώθηκε και τηρήθηκε αυστηρά η παράδοση του νησιού. Πρωτοπόροι και δημιουργοί της παράδοσης του νησιού ήταν οι Μινωίτες. Ως γνήσιοι προγονοί των Κρητών καλλιέργησαν την γη, ασχοληθήκαν με την ναυτιλία και το εμπόριο, και τις τέχνες (ζωγραφική, αρχιτεκτονική, χειροτεχνία). Τα έργα ,τα οποία κοσμούν μουσεία , όπως ο πρίγκιπας με τα κρίνα, η Παριζιάνα, οι γαλάζιες κυρίες, αρχαιολογικοί χώροι όπως το ανάκτορο της Κνωσού, Φαιστού Ζάκρου & Μαλίων ,ήθη και έθιμα.

Συνεντεύξεις

Συνέντευξη7 #1 Κωστής Λαγουδάκης Πεζά Ηράκλειο Κρήτης.

Λαγουδάκης Κωστής:

**Φεγγάρι μου λαμπρότατο που πας αόρη αόρη
πήγαινε και χαιρέτα μου την μανά και την κόρη.**

**Ο ήλιος ο ήλιος οντά να πρωτοβγεί
Στα στήθη σου κονεύει
Και στα ξανθά σου τα μαλλιά σου πάει και βασιλεύει.**

**Ξυπνά κοπέλα μου γλυκιά
Και μην πολύ κοιμάσαι
Γιατί ο ύπνος ο πολύς βαρένησε και χάλασε.
Ξυπνά να ακούσεις τα πουλιά
Γλυκά που κελαηδούν
Πως αγαπώ κοπέλα έρχονται να σου πούνε.
Ξυπνά και ο έρωτας περνά από την γειτονιά σου
Χρυσές κορδέλες σου κράτα να δέσεις τα μαλλιά σου.**

Δημήτρης Στεφανάκης: -Μαντινάδες με νόημα!

Λαγουδάκης Κωστής: -Η μαντινάδα να ξέρεις δεν παλιώνει ποτέ. Ποτέ!
Βγαίνουνε και καινούργιες. Αυτοί οι μαντιναδολόγοι. Τα τέρατα τσι μαντινάδας! Η μαντινάδα δεν παλιώνει ποτέ. Αυτές που είπα εγώ μπορεί να τις ακούσεις κατά καιρούς στο Βιτώρου την εκπομπή .Η μαντινάδα θέλει μυαλό για να τις θυμάσαι όλες. Υπάρχουν χιλιάδες.

Δημήτρης Στεφανάκης: -Γνωρίζετε κάποιο μουσικό όργανο; Τραγουδάτε;

Λαγουδάκης Κωστής: -Τραγουδώ! «Δεν ζούνε τα πουλιά χωρίς τραγούδια! δεν ζούνε δίχως ήλιο τα λουλούδια! χωρίς ψηλά βουνά δεν ζούνε τα χιονιά. Η άνοιξη χωρίς τα χελιδόνια. Δεν ζει χωρίς Αθήνα η Ελλάδα. Η Αθήνα μας δεν ζει χωρίς λιακάδα. Δεν ζουν τα περιστέρια χωριστά. Και 'γω αγάπη μου δεν ζω στιγμή χωρίς εσένα.

Δημήτρης Στεφανάκης: -“Κε Λαγουδάκη , η παράδοση της Κρήτης διατηρήθηκε επί εποχή πολέμου;”

Λαγουδάκης Κωστής: -Βεβαίως και διατηρήθηκε! Διατηρήθηκε και πιο στενά και πιο αγαπημένα μεταξύ της κοινωνίας του χωριού. Μεταξύ τους η κοινωνία αισθανόταν πιο δεμένοι, πιο κοντά. Ακόμα και την τροφή τους την μοιραζόντουσαν. Να έχουν από κοινού ένα ζώο για τις γιορτές. Η ύπαιθρος δεν πείνασε ποτέ με την δύναμη του θεού έχει τα πάντα! Όταν άρχισε να εξασθενεί η δύναμη της Γερμανίας άρχισαν της κατασχέσεις ζώων από την Μεσσαρά .

Δημήτρης Στεφανάκης: -Κύριε Κώστα Κρητική Φορεσιά έχετε;

Λαγουδάκης Κωστής: -Όχι εδώ στα χωριά. Μόνο οι παλιοί. Εμείς οι νέοι δεν είχαμε. Όσοι ήταν σε συλλόγους χορευτικούς , χόρευαν σε εκδηλώσεις του Δήμου , σε κέντρα διασκεδάσεως.

Δημήτρης Στεφανάκης: -Οι νέοι τιμούν την παράδοση;

Λαγουδάκης Κωστής: -όχι.. Δυστυχώς οι νέοι έχουν απορροφηθεί στις καφετερίες. Την παράδοση έκτος από την περιφέρεια την τιμάμε αλλού σε συλλόγους, εκεί που είναι δάσκαλοι και μαθαίνουν τα παιδιά κρητικούς χορούς. Ο δήμος κανει καμία φορά καμία γιορτή για διαφορές περιπτώσεις και ντύνει τα καπελάκια με τα σαλβαράκια τους, με τα σαρικάκια τους , τα στιβανάκια τους. Σήμερα έχουμε και σχολές χορού από όσο βλέπω στην

τηλεόραση. Στις ρίζες από κει που βγαίνουν οι μαντιναδολόγοι, οι χορευτές εκεί τιμούν την παράδοση, την κρητική μουσική και τα παλιά έθιμα.

Δημήτρης Στεφανάκης: -Χορεύετε; Στο σχολειό δεν σας έμαθαν να τραγουδάτε;

Λαγουδάκης Κωστής: -Στην κατοχή που έζησα εγώ ήταν όλα περιορισμένα. Άλλα κάναμε εκδηλώσεις στο σχολειό. Μαθαίναμε ποιήματα στα παιδιά που είχαν την δυνατότητα να τα εκφράσουν. Όσο περνούσε ο καιρός τα παιδιά ανταποκρινόντουσαν περισσότερο στα γράμματα. Άλλοι δάσκαλοι, άλλες ιδέες.

Συνεντευξη#2 Ιστορικός αρχαιολόγος Ειρήνη Τζανάκη

Δημήτρης Στεφανάκης: -Μιλήστε μας επιγραμματικά για την ιστορία της Κρήτης;

Ειρήνη Τζανάκη: -**Η ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΚΡΗΤΗ- ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ**
Η Κρήτη κατοικείται από τη νεολιθική περίοδο. Τα αρχαιότερα τεκμήρια ανθρώπινης παρουσίας στην Κρήτη τοποθετούνται στη λεγόμενη προκεραμεική περίοδο (6100-5700 π. Χ.) και προέρχονται από την Κνωσό. Η κυρίως νεολιθική περίοδος στην Κρήτη καλύπτει το χρονικό φάσμα από το 5700 έως το 2800 π.Χ. και χωρίζεται σε αρχαιότερη (5700-3800 π.Χ.), μέση (3800-3500 π.Χ.) και νεότερη (3500-2800 π.Χ.). Η μεγάλη δόξα της Κρήτης όμως είναι αναμφίβολα ο μινωικός πολιτισμός ο οποίος κυριαρχεί στο νησί από το 2600 π.Χ. μέχρι το 1100 π.Χ. οπότε έχουμε και την κάθοδο των Δωριέων. Το δεσπόζον κέντρο είναι η Κνωσός κοντά στο σημερινό Ηράκλειο. Ισχυρό επίσης κέντρο, στην πεδιάδα της Μεσσαράς, είναι και η Φαιστός καθώς επίσης και η Ζάκρος στο ανατολικό άκρο της Κρήτης. Στα παραπάνω κέντρα βρίσκονται μεγάλα και επιβλητικά ανακτορικά συγκροτήματα. Ο μινωικός πολιτισμός χωρίζεται σε τέσσερις φάσεις :
A. Προανακτορική περίοδος (2600-2000 π.Χ.)
B. Παλαιοανακτορική περίοδος (2000-1700 π.Χ.)
Γ. Νεοανακτορική περίοδος (1700-1400 π.Χ.)
Δ. Μετανακτορική (ή Μυκηναϊκή) περίοδος (1400-1100 π.Χ.)

Δημήτρης Στεφανάκης: -Τι είναι παράδοση και Ποια η σημασία αναβίωσης της παράδοσης;

Ειρήνη Τζανάκη: -Με τον όρο «παράδοση» εννοούμε το σύνολο των πολιτιστικών στοιχείων και αξιών του παρελθόντος που μεταβιβάζονται από γενιά σε γενιά και επιβιώνουν στο παρόν. Η παράδοση καλύπτει όλο το φάσμα της πολιτιστικής δημιουργίας του ανθρώπου: γνώσεις, ιδέες, ήθη, έθιμα. Όλα εκείνα τα πνευματικά, καλλιτεχνικά και ιστορικά στοιχεία που συγκροτούν την πολιτιστική και εθνική φυσιογνωμία ενός λαού. Ως παράδοση δε νοείται ο συντηρητισμός και η οπισθοχώρηση, η προσκόλληση στο παρελθόν και η άρνηση δημιουργικού παρόντος. Αντίθετα, αξιοποιώντας το παρελθόν χτίζουμε ένα δημιουργικό παρόν και μέλλον. Θεωρείται σημαντική η αναβίωση της παράδοσης καθώς εμπνέει υπερηφάνεια στους λαούς και ενισχύει το εθνικό φρόνημα. Συμβάλλει στην πολιτιστική ανάπτυξη και πρόοδο ατόμων και λαών. Ως γνωστό, λαός που δεν κατέχει την ιστορία του, τα ήθη και τα έθιμα του δεν μπορεί να επιβιώσει.

Δημήτρης Στεφανάκης: -Πείτε μας λίγα λόγια για την Κρητική παράδοση;

Ειρήνη Τζανάκη: -Η προσπάθεια καταγραφής όλων των κρητικών εθίμων και παραδόσεων σε μερικές χιλιάδες λέξεις φαντάζει ουτοπία, διότι δεν έχουμε να κάνουμε με την παράδοση ενός μικρού νησιού. Εδώ αναφερόμαστε στην πολιτισμική παράδοση ενός λαού που εξελίχθηκε παράλληλα με την υπόλοιπη Ελλάδα για χιλιάδες χρόνια, για τα έθιμα εκατοντάδων χωριών.

Η γεωγραφική θέση της Κρήτης, η μεγάλη της έκταση, η φυσική διαμόρφωση του εδάφους της και οι απανωτές κατακτήσεις στάθηκαν παράγοντες καίριοι, ώστε να διαμορφωθεί ο λαϊκός πολιτισμός της. Μπορούμε όμως να αναφέρουμε κάποια ήθη και έθιμα χαρακτηριστικά της Κρητικής παράδοσης.

Ο κρητικός ξεχωρίζει από τους υπολοίπους Έλληνες με την ενδυμασία του. Η κρητική φορεσιά αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά δείγματα της κρητικής λαογραφικής παράδοσης. Στους άντρες κυριαρχεί η **βράκα** με σαλβάρια, γελέκο, μείντάνι, ζώνη, καρτσόνια και καπότο. Ασημένιο μαχαίρι στη μέση και κρατούν κατσούνα. Άλλοτε, αντί για βράκα, φορούν **κυλότα** στρατιωτικού τύπου που μπαίνει μέσα στα **στιβάνια** –τις μαύρες μπότες που συμπληρώνουν το όλο σύνολο της αντρικής κρητικής ενδυμασίας- γελέκο με φαρδιά ζώνη και **κρουσάτο** **μαντήλι** (σαρίκι).

Οφείλουμε να γνωρίζουμε ότι το πλεχτό μαντήλι, με τα πυκνά κρόσσια που μοιάζουν με δάκρυα, εμφανίζεται το δεύτερο τέταρτο του 20^{ου} αιώνα. Τα κρόσσια συμβολίζουν τα πολλά χρόνια Τουρκοκρατίας στην Κρήτη καθώς και τη θλίψη που προκάλεσε το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου το 1866.

Οι γυναίκες φορούν **φούστα** με σάκο, κατινάκι (φόρεμα με μπούστο ραμμένο σε φαρδιά φούστα), **τσεμπέρι** στο κεφάλι, μπροστοποδιά και **μαύρα παπούτσια**. Η όλη ενδυμασία συμπληρώνεται από χρυσαφικά, κυρίως **λίρες**.

Δημήτρης Στεφανάκης: -**Η Κρήτη έχει μουσική παιδεία; Τι είναι τα ριζίτικα τραγούδια;**

Ειρήνη Τζανάκη: -Φυσικά! Η Κρητική μουσική είναι η πιο πλούσια σε μελωδίες, σκοπούς, άσματα. Ένα από αυτά είναι τα ριζίτικα τραγούδια. Ρίζες λέγονται τα χωριά που βρίσκονται κοντά στους πρόποδες των Λευκών Ορέων. Από αυτά τα χωριά ξεκίνησε το έθιμο των ριζίτικων τραγουδιών εξ ου και η ονομασία. Το έθιμο βέβαια σιγά σιγά εξαπλώθηκε και στα υπόλοιπα χωριά.

Αποτελεί παράδοση της Δυτικής Κρήτης κυρίως. Ακούγονται πάντοτε σε συγκεντρώσεις που έχουν το χαρακτήρα συμποσίου εφόσον δοθεί η άδεια από τον οικοδεσπότη ο οποίος ενίοτε αρχίζει πρώτος το τραγούδι. Τότε οι καλεσμένοι ανταποκρίνονται ανάλογα και έτσι γίνεται διάλογος ωσότου φτάσουν στο σκοπό της επίσκεψης τους. Κάθε ριζίτικο εξωτερικεύει ανθρώπινα συναισθήματα. Τη χαρά, τη λύπη, τον πόνο.

Πριν από την επανάσταση του 1821 δεν έχουμε καμία συλλογή Δημοτικών Τραγουδιών και ειδικότερα Κρητικών. Η διάσωσή τους οφείλεται στην προφορική παράδοση. Πρώτος ο Αντώνης Γιανναράκης ή Γιάνναρης ασχολήθηκε με τη συλλογή και έκδοση Κρητικών τραγουδιών, ο οποίος τύπωσε στη Λειψία το 1876 το βιβλίο «Άσματα Κρητικά μετά διστίχων παροιμιών».

Το μεγαλύτερο μέρος της λαϊκής ποίησης στην Κρήτη το καταλαμβάνει η μαντινάδα. Η λέξη προέρχεται, κατά μία εκδοχή, από το ενετικό *matinada* ενώ κατά άλλη εκδοχή παράγεται από τους *μάντιες* της αρχαίας Ελλάδας επειδή σε έμμετρο στίχο δίνανε τους χρησμούς τους. Η κρητική μαντινάδα αποτελείται από ένα δίστιχο το οποίο πρέπει απαραίτητως να είναι

ομοιοκατάληκτο σε δεκαπεντασύλλαβο στίχο με τονισμένη την παραλήγουσα της τελευταίας λέξης κάθε στίχου. Μέσα σε κάθε δίστιχο σκιαγραφείται η καθημερινή ζωή των Κρητικών, ο τρόπος διασκέδασής τους ακόμα και συμπυκνωμένες φιλοσοφικές θεωρίες για τη ζωή, τον έρωτα και το θάνατο.

Δημήτρης Στεφανάκης: -Η βεντέτα έχει στερήσει πολλές ζωές. Πως την αντιλαμβάνεται η κοινωνία του νησιού; Συνεχίζει έως σήμερα να υπάρχει το φαινόμενο αυτό;

Ειρήνη Τζανάκη: -Η λέξη **βεντέτα** προέρχεται από το ιταλικό ρήμα *vendico* που σημαίνει «εκδικούμαι». Στην Κρήτη παίρνει διαστάσεις πολύ προσωπικής οικογενειακής διαμάχης. Κατ' εξοχήν τόπο της βεντέτας είναι η ορεινή δυτική Κρήτη. Ειδικότερα για απομακρυσμένες περιοχές όπως τα Σφακιά, η απουσία εξουσίας επί κατακτητών όριζε πως ο καθένας έπρεπε να υποστηρίξει τα δικαιώματά του δια ιδίων δυνάμεων. Από την άλλη, ο τρόπος ζωής και το απόκρημνο περιβάλλον δημιούργησαν χαρακτήρες αγέρωχους και εγωιστικούς, ικανούς ακόμα και να σκοτώσουν ή και να σκοτωθούν εαν ένιωθαν προσβεβλημένοι.

Αρκετές φορές, έπειτα από πιέσεις ειρηνοποιών, γινόταν συμβιβασμός με συμπεθεριό ανάμεσα στις αντιμαχόμενες οικογένειες. Στην περίπτωση που θα πάντρευαν γυναίκα για συμβιβασμό σε ενεργό βεντέτα, πάντα τη ρωτούσαν αν δεχόταν να γίνει το εξιλαστήριο θύμα για να σταματήσουν οι αλληλοσκοτωμοί. Ενίοτε βέβαια δεν τις ρωτούσαν καθόλου. Στις μέρες μας τείνει να εκλείψει αυτό το φαινόμενο και σ' αυτό έχει συμβάλει κατά πολύ η παιδεία καθώς και η αλλαγή νοοτροπίας της νέας γενιάς Κρητικών.

Συνεντευξη#3 Μανώλης Χαρούλης-Τεχνίτης Έξω Λακωνία Άγιος Νικόλαος

Δημήτρης Στεφανάκης: -Γεια σας Κύριε Χαρούλη!

Μανώλης Χαρούλης: -Γεια σου Δημήτρη, καλωσόρισες!

Δημήτρης Στεφανάκης: -Κύριε Μανώλη για σας η τέχνη είναι παράδοση;

Μανώλης Χαρούλης: -Ε, βέβαια! χωρίς παράδοση δεν υπάρχει τέχνη! Κανείς δεν ανακάλυψε κάτι. Η τέχνη είναι από την παράδοση. Πάντα κάτι θα το έχουν ανακαλύψει άλλοι άνθρωποι. Άρα λοιπόν η παράδοση είναι η συνέχεια των προηγούμενων γενιών και οι επόμενες γενιές θα διδαχτούν πάλι από την δίκη μου την γενιά. Πραγματικά η παράδοση κρατάει τα πάντα! Εγώ προσωπικά στην δουλεία μου προσπαθώ με πολύ ζόρι να κρατήσω την παράδοση ζωντανή. Διότι έχουν βγει έτοιμα πράγματα, χρηστικά αντικείμενα, μεταλλικά αντικείμενα. Είναι εύλογο ο κόσμος να αγοράζει τα έτοιμα αντικείμενα, επειδή τα θεωρούν πιο φτηνά.

Δημήτρης Στεφανάκης: -Εσείς τηρείται την παράδοση; Αισθάνεστε υποχρεωμένος να την μεταδώσετε στην νέα γενιά;

Μανώλης Χαρούλης: -Ε, βέβαια! Καταρχάς και τώρα κάθε μέρα διδάσκομαι και συ. Μαθαίνω κάτι καινούργιο! Για παράδειγμα. Για να κατασκευάσεις μια κλειδαριά παραδοσιακή πρέπει κάποιος να σου δείξει. Ένας παλιός χαλκιάς μου έδειξε, διότι είναι ένας μηχανισμός που δεν μπορεί να το κατασκευάσει κάποιος μόνος του, όσο καιρό κι αν την περιεργάζεται. Εγώ λοιπόν διδάχτηκα αυτό, όπως και αλλά πολλά. Προσπάθησα να κλέψω

την τέχνη, ίδιες από ηλικιωμένους ανθρώπους. Το μέταλλο θέλει πολύ τέχνη. Πρέπει να ξέρει ο τεχνίτης που θα χτυπήσει με το σφυρί.

Δημήτρης Στεφανάκης: -Τα έργα σας μιλούν για την παράδοση; Η έμπνευση προέρχεται ξεκάθαρα από αυτή;

Μανώλης Χαρούλης: -Εγώ τις δυνάμεις μου τις τραβώ από γήινα υλικά. Για μένα η φύση είναι ο οδηγός. Εάν κάποιος παρατήρηση την φύση με πολύ λεπτομέρεια θα δει τη κρύβει. Δυστυχώς ο άνθρωπος δεν βλέπει ούτε τα παραμικρά, μονό τα μεγάλα. Υπάρχουν τόσα μικρά πραγματάκια που δεν τα λαμβάνουμε υπόψη μας. Ένας που ασχολείται με την τέχνη πρέπει να βλέπει πάντα παρά πολλά πράγματα. Ακόμα και τα χρώματα.. Η φύση είναι ένα πράγμα που θέλει παρά πολύ τέχνη, για να δεις την φύση του αντικείμενου που παρατηρείς, και ειδικότερα να εμβαθύνεις. Πχ. Ένα αντικείμενο που φτιάχνω συχνά είναι τα μεταλλικά δέντρα που τα δέρνει ο άνεμος. Δεν υπάρχει παρθενογένεση, σε όλη την γη υπάρχουν τεχνίτες.

Δημήτρης Στεφανάκης: -Πως βλέπετε την σημερινή ζωή;

Μανώλης Χαρούλης: -Η ερώτηση σου Δημήτρη είναι δύσκολη. Εν μέρη είμαι ευχαριστημένος με την νέα γενιά, διότι η κρητική μουσική δεν θα ξεχαστεί. Υπάρχουν παιδάκια που πηγαίνουν στα ωδεία και μαθαίνουν λύρα και λαούτο! Ωστόσο όσον αφορά την τέχνη λίγο δύσκολο. Θα ήταν μεγάλη ευχαρίστηση να έχω μέσα στο εργαστήριο παιδάκια και να τα διδάσκω πως γίνεται το πιο απλό πράγμα! Κάθε αντικείμενο είναι ένα μικρό γλυπτό. Εάν δεν υπάρξει κάποιος να το διδάξει δεν μαθαίνουμε. Δυστυχώς όλοι οι παλιοί τεχνίτες έχουν φύγει απ' την ζωή.

Δημήτρης Στεφανάκης : -Μιλήστε μας για τα έργα σας..

Μανώλης Χαρούλης: -Εγώ δείχνω στα παιδιά πώς να σκαλίσουν μια πέτρα. Τους αποδεικνύουν ότι η πέτρα είναι ένα υλικό που επεξεργάζεται εύκολα. Παράλληλα τους διδάσκω την ανακύκλωση. Έχουν έρθει στο εργαστήριο παιδάκια και λιώνουμε υπό την βοήθεια μου στο καμίνι μεταλλικά αντικείμενα κι ύστερα κατασκευάζουμε κάτι νέο. Πχ ένα σταυρό. Δείχνω πως ένα μεταλλικό κουτάκι γίνεται ένα έργο τέχνης. Πολλές φορές δουλεύω με πετάμενα υλικά, κι αυτό έχει για μένα αξία γιατί του δίνω ξανά ζωή δημιουργώντας ένα έργο τέχνης. Ακόμα και πέτρες που βρίσκονται στην άκρη του δρόμου, που δεν τις βλέπουν οι περαστικοί. Εγώ τις μαζεύω και φτιάχνω ένα έργο με αυτό το υλικό. Το εργαστήριο είναι γεμάτο από τέτοιου είδους έργα.

Βιβλιογραφία

- i. Η Κρήτη χθες & σήμερα ,έτος έκδοσης 1991, έκδοτης ΤΟΥΜΠΗΣ
- ii. Το σύγχρονο Κρητικό Ιστορικό τραγούδι- Η δομή και η ιδεολογία του. Συγγραφέας Ερατοσθένης Γ. Καψωμένος, Εκδόσεις :ΘΕΜΕΛΙΟ
- iii. Ομήρου Οδύσσεια
- iv. Γκρέκο ο ζωγράφος του θεού. Συγγραφέας Δημήτρης Σιατόπουλος. Εκδόσεις “ΠΑΡΑΔΟΣΗ -ΑΘΗΝΑ”
- v. Αναφορά στον Γκρέκο. Συγγραφέας Καζαντζάκης Νίκος Εκδόσεις ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ
- vi. 'Ο Καπετάν Μιχάλης. Συγγραφέας Καζαντζάκης Νίκος Εκδόσεις ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ
- vii. Στα παλάτια της Κνωσού. Συγγραφέας Καζαντζάκης Νίκος, Εκδόσεις ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ
- viii. Γράφοντας για την Τηλεόραση και το Ράδιο. Συγγραφέας Robert L.Hilliard, επιμέλεια: Νίκος Σαρρής. Εκδόσεις ‘ΕΛΛΗΝ’
- ix. Κρητική Κουζίνα. Το θαύμα της κρητικής διατροφής. Συγγραφέας Νίκος Ψιλάκης. Εκδόσεις Καρμάνωρ
- x. Τηλεοπτική παραγωγή .Συγγραφέας Κάρλος Χρήστος. Εκδόσεις Έναστρον
- xi. Βίντεο Μοντάζ. Τεχνολογία τέχνη & τεχνική. Συγγραφέας Κάρλος Χρήστος. Εκδόσεις Έναστρον
- xii. Adobe premiere cs3 pro ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΒΗΜΑ Εκδόσεις: ΓΚΙΟΥΡΔΑΣ Μ.
- xiii. Ελλάδα. Ένας σύγχρονος Άτλας (ειδική έκδοση για μαθητές Κρήτης) Εκδόσεις Πατάκη
- xiv. Ιστορία Α΄ Λυκείου Η ιστορία του αρχαίου κόσμου – Από τους προϊστορικούς πολιτισμούς της Ανατολής έως την εποχή του Ιουστινιανού.
- xv. Να κλεφτούμε Μαργιό μου .Συγγραφέας Μιχάλης Χουρδάκης (ηθογραφικό διήγημα) Εκδόσεις Λαογραφικό περιοδικό «ΡΙΖΕΣ»
- xvi. Λαογραφικά Κρήτης , Συγγραφέας Γιάννης Μαυράκης, Εκδόσεις ιστορικές εκδόσεις ΣΤΕΦ.ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ
- xvii. Ιστορία της Κρήτης, Συγγραφέας Θεοχάρης Δετοράκης Εκδόσεις Αθήνα 1986
- xviii. Κρήτη , ιστορία και πολιτισμός -τόμος δεύτερος .Επιστημονική επιμέλεια Νικόλας Μ Παναγιωτάκης. Εκδόσεις Σύνδεσμος τοπικών ενώσεων Δήμων & κοινοτήτων Κρήτης.
- xix. Ετήσιο περιοδικό ΚΡΗΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ 1963-1964 (Τεύχη 121-123). Εκδόσεις περιοδική έκδοση της ιστορικής λαογραφικής και αρχαιολογικής εταιρείας Κρήτης.
- xx. Περιοδικό ΑΜΑΛΘΕΙΑ- τρίμηνο ιστορικών λαογραφικό περιοδικόν τόμος τρίτος , έτος Ι Ιούλιος- Σεπτέμβριος 1979 τεύχος 40 .Εκδόσεις της ιστορικής –λαογραφικής εταιρείας Νόμου Λασιθίου.
- xxi. Περιοδικό Κοντυλιές, τεύχος 22 Μάρτιος 2010
- xxii. Κρητικοί γάμοι-ανεκδότον επεισόδιο της κρητικής ιστορίας επί Βενετών 1570. Συγγραφέας Σ. Ζαμπελίου .Εκδόσεις Μαίρη-Ασκληπιού 3 ΑΘΗΝΑΙ.
- xxiii. Κρήτες Στιχουργοί- Μαντινάδες Α & Β. Εκδόσεις Όμορφος κόσμος.

Links

1. <http://www.kritikamonopatia.gr/?cat=12>
2. <http://kritikiparadosi.gr/Page.aspx?pageID=164&lang=gr>
3. <http://www.incrediblecrete.gr/41/index.el.html>
4. http://minoasradio.gr/site/index.php?option=com_content&task=view&id=30&Itemid=71
5. <http://www.kritesad.gr/paradosi-kai-ethima-tis-kritis>
6. <http://www.cretanbeaches.com/hrisimes-plir%CE%BFf%CE%BFries/plir%CE%BFf%CE%BFries/paradosi-kritis/>

Link φωτογραφικού υλικού

1. <http://www.noizy.gr/images/synenteyxeis/hrisikakosloudovikos/takisloudovikossine105.jpg>
2. http://www.anogeia.gr/files/items/2/2165/nikos_xylouris.jpg
3. [http://www.anogeia.gr/files/items/2/2229/vasilis_skoulas_\(1\).jpg](http://www.anogeia.gr/files/items/2/2229/vasilis_skoulas_(1).jpg) &
<http://www.anogeia.gr/civilaziation/artists/skoulas.html#>
4. http://cretalive.s3.amazonaws.com/images/made/-/img/bg/680x382_680_382_imagesmadeimagesremotehttp_cretalive.s3.amazonaws.com107435martsakis_430_382_s.jpg.jpg
5. <http://www.krassanakis.gr/mantinades.files/crete.gif>
6. <http://www.aplithelp.com/wp-content/uploads/2015/02/film.jpeg>
7. <http://www.pristineline.com/wp-content/uploads/2014/05/movie-reel-clip-art-21.jpg>
8. <http://www.raindance.org/wp-content/uploads/Film-Funding-Grants1.jpg>
9. http://www.rea-tuebingen.de/wp-content/uploads/2010/05/krhth_1.jpg
10. <http://cretalive.s3.amazonaws.com/153603/mantinades.jpg>
11. <http://www.web-all.info/images/madinada.jpg>
12. <http://www.worldses.org/crete/lesvos4.jpg>
13. http://www.erotokritos.gr/img/image_3050.jpg
14. http://pemptousia-2.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2014/11/laouto3_mesa.jpg
15. <https://www.cinema5d.com/wp-content/uploads/2014/06/premiere-pro-logo.png>
16. http://kritesonline.gr/08042015/images/kritikos_gamos2.jpg
17. http://www.madeincreta.gr/sites/default/files/styles/480w_350h/public/photos/main/Politismos/festivalaki1.jpg?itok=6_3JLjzA
18. http://kritikiparadosi.gr/site/kritikiParadosi_logo.png
19. <http://www.anogi.gr/wp-content/uploads/2015/07/1114.jpg>
20. <http://www.andro.gr/wp-content/uploads/2-psarantonis.jpg>

Έτοιμο υλικό-links

1. Ψηλορείτης
Link: <https://www.youtube.com/watch?v=IMjKpd64J44>

2. Κνωσός
Link: https://www.youtube.com/watch?v=I6JJdzsE3_A
3. Αμούστακα
Link: <https://www.youtube.com/watch?v=fdYctfIJQRE>
4. Νίκος Ξυλούρης
Link: <https://www.youtube.com/watch?v=u3UKeR1LhI8>